

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Lipovec na roky 2023-2030

Názov:	Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Lipovec na roky 2023-2030
Územné vymedzenie:	Obec Lipovec
Územný plán obce schválený (A/N):	Nie
Dátum schválenia PHSR:	31.03.2023, uznesením č. 30/2023.
Dátum platnosti:	Od 06.04.2023 do 31.12.2030
Verzia ¹ :	1.0
Publikovaný verejne dňa:	13.04.2023.
Vypracoval:	RNDr. Radomír Babiak, PhD., www.dokumentypreobce.sk

¹ Prvé prijaté znenie sa označuje číslom 1.0. V prípade zásadnej zmeny sa ďalšie aktualizované verzie označujú 2.0, 3.0 atď. V prípade malých zmien sa označuje 1.1.

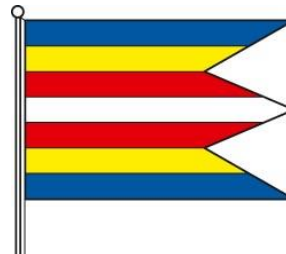

Erb a vlajka obce

Erb obce

vlajka obce

Blazón erbu:

V modrom štíte zo zlatej, perlami a rubínmi zdobenej koruny vyrastajúci zlatovlasý striebroodetý zlatoprepásaný, zlato rozkrídlený anjel na hlave so zlatou, rubínmi zdobenou korunou, v pravici so strieborným mečom so zlatou rukoväťou.

Základné údaje

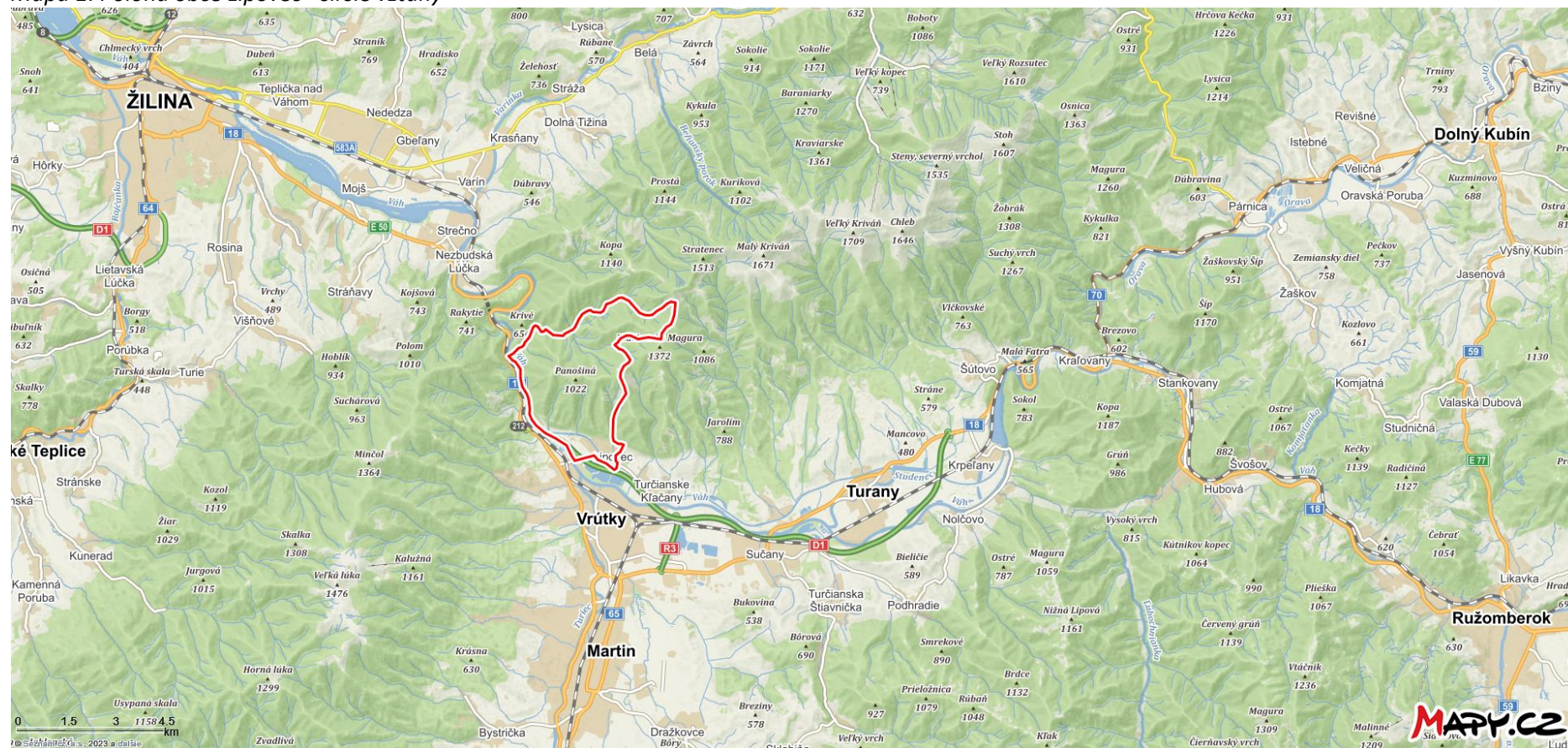
Samosprávny kraj:	.....	Žilinský
Okres:	.....	Martin
Historický región:	.....	Turiec
Poloha obecného úradu:	.....	49.125985°, 18.929696°
Nadm. výška pri obec. úrade:	.....	411 m.n.m.
Rozloha katastra:	.....	1 275 ha k 31.12.2021
Počet obyvateľov:	.....	917 k 31.12.2022
Hustota obyvateľstva:	.....	72 obyv./km ²
PSČ:	.....	038 61
Evidenčné číslo vozidiel:	.....	MT

Oficiálne kontakty

Adresa:	.....	Obec Lipovec
	.....	Hrabiny 290/11
	.....	038 61 Lipovec
Web:	.....	www.lipovec.sk
Email:	.....	starostka@lipovec.sk
Telefón:	.....	043 / 42 84 335
IČO:	.....	00316776

Mapa 1: Poloha obce Lipovec - širšie vzťahy

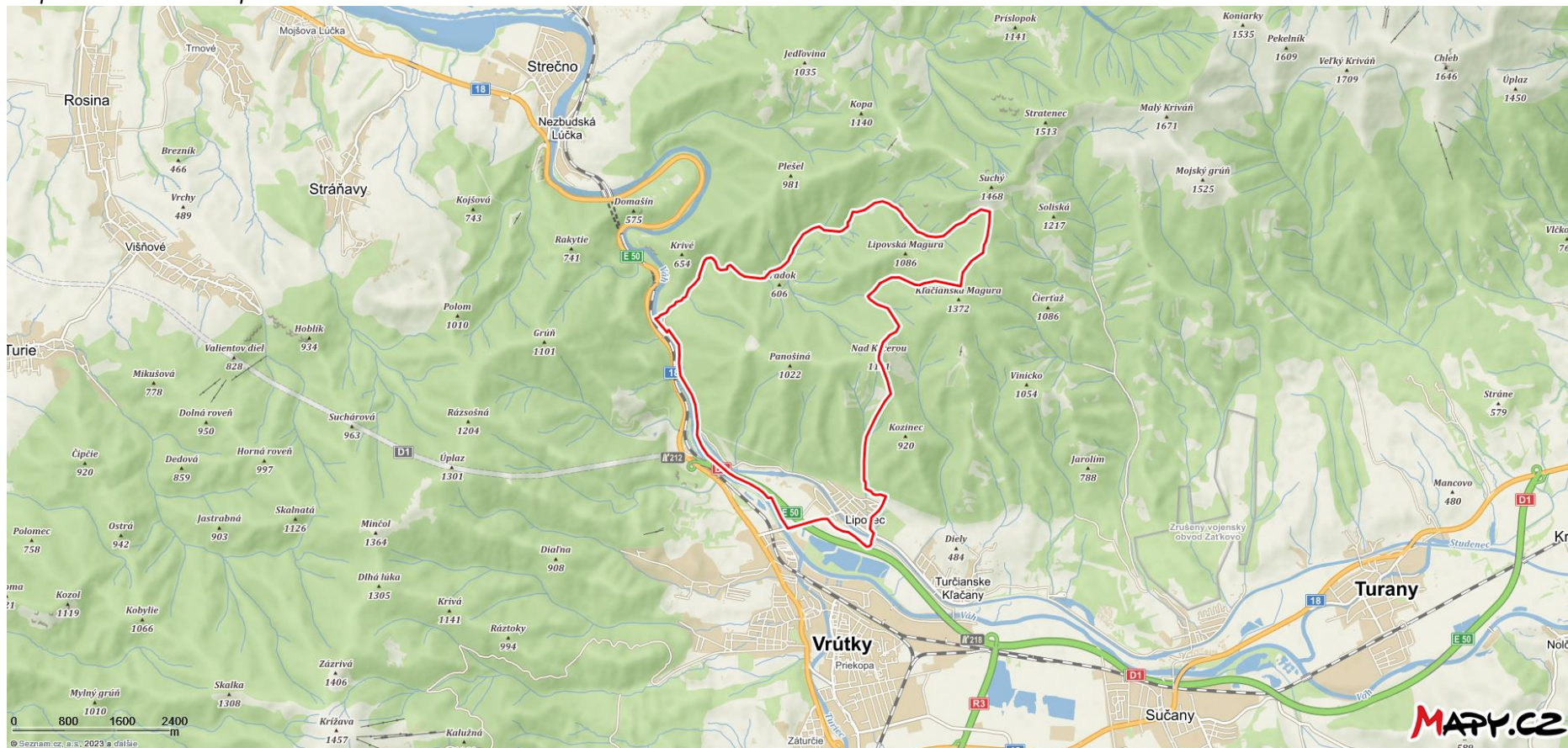

Zdroj: mapy.cz

Mapa 2: Poloha obce Lipovec voči susediacim obciam

Zdroj: mapy.cz

Obrázok 1: Lipovec - centrálna časť obce

Zdroj: www.lipovec.sk

Obrázok 2: Obec Lipovec - časť Pod kanálom

Zdroj: www.lipovec.sk

OBSAH

ÚVOD	9
ZÁMER SPRACOVANIA PROGRAMU HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE LIPOVEC NA ROKY 2023-2030	10
ANALYTICKÁ ČASŤ	13
ZOZNAM ANALYZOVANÝCH VÝCHODISKOVÝCH KONCEPČNÝCH DOKUMENTOV A DÁT	14
A.I ANALÝZA VNÚTORNEHO PROSTREDIA	15
Stručná história obce	15
Poloha katastrálneho územia a prírodné pomery	16
Kvalita životného prostredia	17
Ochrana prírody a krajiny.....	17
Ochrana pred povodňami	17
Odpadové hospodárstvo.....	17
Environmentálne záťaže	18
Obyvateľstvo	18
Počet obyvateľov a pohyb obyvateľstva	18
Štruktúra obyvateľov podľa pohlavia a veku	21
Národnostná a konfesijná štruktúra	22
Vzdelanostná štruktúra	23
Nezamestnanosť	24
Domový a bytový fond	27
Dopravná infraštruktúra	29
Technická infraštruktúra	29
Zdravotnícka a sociálna infraštruktúra, služby	30
Školstvo, kultúrno-spoločenský život a šport	31
Administratívno-správne služby	31
Bezpečnosť v obci	32
Hospodárske pomery	32
Polohová atraktivita územia	32
Poľnohospodárstvo a priemysel	33
Cestovný ruch	33
Ex-post hodnotenie predchádzajúceho PHSR.....	34
A.II ANALÝZA VONKAJŠIEHO PROSTREDIA	35
Štrukturálne fondy v programovom období 2021-2027.....	36
Členstvo obce v organizáciách	37
Zmena klímy.....	37
STEEP analýza.....	38
A.III ZHODNOTENIE SÚČASNÉHO STAVU ÚZEMIA	39
SWOT analýza.....	39
Kľúčové faktory a disparity územia	40

B-STRATEGICKÁ ČASŤ	41
STRATEGICKÁ VÍZIA A HLAVNÝ CIEĽ OBCE	43
STRATÉGIA ROZVOJA	43
C-PROGRAMOVÁ ČASŤ	47
OPATRENIA, PROJEKTY A AKTIVITY PODĽA PRIORITYNÝCH OBLASTÍ	48
SÚBOR UKAZOVATEĽOV, VÝSLEDKOV A DOPADOV	54
D-REALIZAČNÁ ČASŤ.....	57
AKČNÝ PLÁN OBCE	58
ADMINISTRATÍVNE, ORGANIZAČNÉ A INŠTITUCIONÁLNE ZABEZPEČENIE PHSR.....	61
STRUČNÝ POPIS KOMUNIKAČNEJ STRATÉGIE.....	61
SYSTÉM MONITOROVANIA A HODNOTENIA	62
E-FINANČNÁ ČASŤ	63
INDIKATÍVNY FINANČNÝ PLÁN.....	64
MODEL VIACZDROJOVÉHO FINANCOVANIA A FINANČNÝ RÁMEC.....	65
SYSTÉM HODNOTENIA A ZARAĐOVANIA PROJEKTOV DO FINANCOVANIA.....	72
ZÁVER	73
PRÍLOHY	74
ZOZNAM INFORMAČNÝCH ZDROJOV POUŽITÝCH V PHSR	75
ZOZNAM SKRATIEK POUŽITÝCH V PHSR.....	76
ZOZNAM MÁP, TABULIEK, GRAFOV, OBRÁZKOV A FORMULÁROV	77

Úvod

Obecná samospráva v zmysle zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení a zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja tvorí integrálnu súčasť regionálnej politiky a regionálneho rozvoja. Integrálnou súčasťou regionálnej politiky sa stala najmä v súvislosti s rozsiahlou decentralizáciou verejnej správy, ktorá sa na Slovensku uskutočnila po prelome milénia a ktorou na obecné samosprávy prešlo obrovské množstvo kompetencií, zodpovednosti a taktiež financií, predstavujúcich významnú časť verejných financií. Samosprávy tak v oblasti vytvárania podmienok pre hospodársky a sociálny rozvoj územia majú svoje nezastupiteľné postavenie. Či už v rámci svojich originálnych kompetencií alebo preneseného výkonu štátnej správy, obce zabezpečujú výkony a služby vo verejnom záujme. Z tohto dôvodu je potrebné venovať veľkú pozornosť a úsilie koncipovaniu rozvojových stratégií samospráv.

Dokument „Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Lipovec na roky 2023-2030“ (ďalej len „PHSR“) je strednodobý strategický dokument, ktorý na základe analýzy hospodárskej a sociálnej situácie stanovuje strategické ciele a priority v záujme budúceho rozvoja obce. Je prostriedkom na naplnenie vízie ďalšieho smerovania obce. Týmto programom sa uskutočňuje podpora rozvoja na lokálnej úrovni s dôrazom na hospodársku, sociálnu a environmentálnu oblasť. Ide o program cielených opatrení, navrhnutý pre stimulovanie rozvoja obce v strednodobom horizonte.

Cieľom tohto dokumentu je navrhnúť funkčne trvalo udržateľnú rozvojovú stratégiu, zameranú na realizáciu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce so zreteľom na potreby jej obyvateľov. Tento dokument formuluje tak strategické ciele, ako aj konkrétne opatrenia a aktivity, realizáciou ktorých budú tieto ciele naplnené. PHSR nie je uzavretý dokument bez možnosti zmien. Práve naopak, je dokumentom živým, otvoreným, ktorý môže byť v prípade potreby kedykoľvek aktualizovaný, dopĺňovaný a upravovaný. Jeho význam a využitie spočíva predovšetkým v tom, že je spracovaný na základe prieskumu názorov a potrieb volených orgánov obce, jej obyvateľov, záujmových skupín, ako aj za spoluúčasti miestnych aktérov a odborníkov.

Ambíciou dokumentu je podať odpovede na tri základné a najdôležitejšie otázky:

1. Akí sme a kde sa nachádzame?
2. Kam sa chceme dostať?
3. Ako sa tam dostaneme?

Cieľom analytickej časti je identifikácia rozvojových faktorov a disparít obce (akí sme a kde sa nachádzame). Následne je v strategickej časti sformulovaná vízia, ktorá dáva odpoveď na druhú otázku (kam sa chceme dostať). Spôsob ako sa tam dostať je stanovený v stratégii rozvoja, ktorej úspešné naplnenie bude závislé od úspešnosti realizácie opatrení a aktivít, definovaných v programovej časti dokumentu.

Pri vypracovaní tohto programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja sa zohľadnili priority Národnej stratégie regionálneho rozvoja SR, ako aj jej vízia regionálneho rozvoja na Slovensku: Slovensko sa má stať krajinou s vysokou kvalitou života všetkých jeho obyvateľov. V záujme naplnenia dlhodobej vízie regionálneho rozvoja SR zameranej na rozvoj obcí, miest a regiónov, na zvyšovanie ich výkonnostného potenciálu a konkurencieschopnosti Národná stratégia regionálneho rozvoja SR stanovuje strategický cieľ: Integrovaným a výsledkovo orientovaným prístupom k regionálnemu rozvoju a na základe využitia vnútorného potenciálu regiónov zvýšiť do roku 2030 ich adaptabilitu, konkurencieschopnosť a výkonnosť pri súčasnom zvyšovaní kvality života obyvateľov a pri rešpektovaní princípov udržateľného rozvoja.

Zámer spracovania Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Lipovec na roky 2023-2030

Formulár 1 (Ú1): Zámer spracovania PHSR

Zámer spracovania PHSR	
Názov dokumentu	Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Lipovec na roky 2023-2030
Forma spracovania	<p>Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Lipovec na roky 2023-2030 (ďalej len „PHSR 2023-2030“) bude spracovaný podľa aktuálneho znenia zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov.</p> <p>Spracovanie dokumentu bude rešpektovať princíp partnerstva. Vykonané bude participatívnym spôsobom so zapojením zamestnancov obecného úradu, poslancov OcZ, širokej verejnosti a externých odborníkov.</p> <p>PHSR bude vypracovaný v súlade s cieľmi a prioritami ustanovenými tak v Národnej stratégii regionálneho rozvoja, ako aj v Programe hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Žilinského samosprávneho kraja.</p>
Riadenie procesu spracovania	<p>Za riadenie procesu spracovania zodpovedá riadiaci tím zložený zo zástupcov obce a zhotoviteľa. Členmi riadiaceho tímu sú:</p> <p>Za obec: <u>Koordinátor riadiaceho tímu</u> Ing. Dana Petrášková – starostka obce</p> <p>Za zhotoviteľa: <u>Člen riadiaceho tímu</u> RNDr. Radomír Babiak, PhD. – externý odborník</p> <p>Riadiaci tím zodpovedá za:</p> <ul style="list-style-type: none"> - celkovú koordináciu spracovania PHSR 2023-2030, - zostavenie Zámeru spracovania PHSR, - spracovanie analýzy vnútorného a vonkajšieho prostredia, - spracovanie východísk pre strategickú časť, - vypracovanie strategickej vízie, - vypracovanie sumárneho návrhu aktivít a projektov ako východisko pre Akčný plán, - stanovenie termínov realizácie aktivít, projektov (roky) a odhad ich financovania (výška a zdroje financovania), - spracovanie akčného plánu na daný rozpočtový rok s výhľadom na 2 roky, - vytvorenie systému monitorovania, hodnotenia a aktualizácie PHSR, - spracovanie finančnej časti vo forme Finančného rámca pre realizáciu PHSR, - finalizáciu dokumentu a jeho predloženie zastupiteľstvu na schválenie.
Obdobie spracovania	Február - marec 2023
Financovanie spracovania	Z rozpočtu obce.

Zdroj: Weisová, Bernátová 2012, vlastné spracovanie

Formulár 2 (Ú2): Harmonogram spracovania PHSR

Harmonogram spracovania PHSR (2023)												
Mesiac	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Úvod		X										
Analytická časť		X										
Strategická časť		X										
Programová časť		X										
Realizačná časť		X	X									
Finančná časť			X									
Záver			X									

Zdroj: Weisová, Bernátová 2012, vlastné spracovanie

Formulár 3 (Ú8): Štruktúra dokumentu

Úvod

táto časť zahŕňa:

- stručný popis kontextu vzniku a chronológie prípravy PHSR,
- stručné zhrnutie východiskových koncepcných dokumentov, týkajúcich sa vymedzeného územia,
- zámer spracovania PHSR.

Analytická časť

táto časť zahŕňa:

- kompletnú analýzu vnútorného prostredia na základe overeného súboru kvantitatívnych a kvalitatívnych dát podľa jednotlivých oblastí vrátane finančnej a hospodárskej situácie,
- ex-post hodnotenie (realizácia existujúceho PHSR vrátane vyhodnotenia rozpracovaných investičných a neinvestičných projektov k 31.12. príslušného roku),
- analýzu silných a slabých stránok územia,
- identifikáciu hlavných vonkajších faktorov rozvoja územia (výber hlavných faktorov),
- analýzu príležitostí a ohrození pre rast a rozvoj územia (posúdenie hlavných faktorov z hľadiska príležitostí a ohrození),
- analýzu väzieb územia,
- SWOT analýzu (súhrnná tabuľka),
- analýzu možných rizík a hrozieb, identifikáciu kritických oblastí rozvoja,
- identifikáciu východísk a možných riešení.

Strategická časť

táto časť zahŕňa:

- víziu územia,
- formuláciu a návrh stratégie,
- výber a popis strategických cieľov v jednotlivých politikách – oblastiach rozvoja (hospodárska, sociálna, environmentálna).

Programová časť

táto časť zahŕňa:

- konkrétne opatrenia a projekty vrátane ich priradenia k jednotlivým cieľom a prioritám,
- súbor ukazovateľov výsledkov a dosahov vrátane východiskových a cieľových hodnôt.

Realizačná časť

táto časť zahŕňa:

- popis úloh jednotlivých partnerov pri realizácii PHSR,
- popis postupov inštitucionálneho a organizačného zabezpečenia realizácie PHSR, spôsob komunikácie, kooperácie a koordinácie,
- stručný popis komunikačnej stratégie PHSR k jednotlivým cieľovým skupinám,
- systém monitorovania a hodnotenia,
- akčný plán na daný rozpočtový rok s výhľadom na 2 roky – vecný a časový harmonogram realizácie jednotlivých opatrení a projektov.

Finančná časť

táto časť zahŕňa:

- indikatívny finančný plán na celú realizáciu PHSR,
- model viaczdrojového financovania jednotlivých opatrení, aktivít (projektov) za účasti sociálno-ekonomických partnerov v území v prepojení na programový rozpočet obce,
- hodnotiacu tabuľku pre výber projektov.

Záver

táto časť zahŕňa:

- informáciu o schválení a zverejnení PHSR.

Prílohy

táto časť zahŕňa:

- Zoznam informačných zdrojov použitých v PHSR (východiskové strategické a koncepcné dokumenty, súvisiaca legislatíva),
- Zoznam skratiek použitých v PHSR,

Analytická časť

Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja

Analytická časť PHSR obsahuje komplexné zhodnotenie a analýzu východiskovej situácie obce s väzbami na širšie územie – analýzu aktuálneho stavu, v akom sa obec nachádza. Definuje vnútorný potenciál územia a limitujúce faktory rozvoja obce.

Zoznam analyzovaných východiskových koncepčných dokumentov a dát

Pri spracovaní Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Lipovec na roky 2023-2030 boli analyzované a zohľadnené už existujúce programovacie a plánovacie dokumenty:

Tabuľka 1: Zoznam analyzovaných koncepčných dokumentov

Zoznam analyzovaných koncepčných dokumentov			
Názov dokumentu	Platnosť dokumentu	Úroveň dokumentu	Zdroj
Povodňová dokumentácia obce	priebežne	lokálna	Obecný úrad Lipovec
Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Žilinského samosprávneho kraja 2021+	2022-2030	regionálna	www.zilinskazupa.sk
Územný plán veľkého územného celku Žilinského kraja	priebežne	regionálna	www.zilinskazupa.sk
Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2030	do 2030	národná	www.mirri.gov.sk
Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001	od 2001	národná	www.mindop.sk
Partnerská dohoda 2021-2027	2021-2027	národná	www.partnerskadohoda.gov.sk
Operačný program Slovensko 2021-2027	2021-2027	národná	www.partnerskadohoda.gov.sk
Agenda 2030	do 2030	nadnárodná	www.mirri.gov.sk

Okrem rôznych koncepčných dokumentov bolo pri spracovaní dokumentu použité aj veľké množstvo dát rôzneho charakteru. Ich prehľad zobrazuje nasledujúca tabuľka.

Tabuľka 2: Zoznam použitých kvalitatívnych a kvantitatívnych dát

Zoznam použitých kvalitatívnych a kvantitatívnych dát		
Oblasť dát/téma	Zdroj údajov	Webová stránka
Obyvateľstvo	Obec Lipovec Štatistický úrad SR Databáza regionálnej štatistiky Ústredie práce sociálnych vecí a rodiny Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 2021	www.lipovec.sk www.statistics.sk datacube.statistics.sk www.upsvar.sk www.scitanie.sk
Bývanie	Obec Lipovec Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 2021	www.lipovec.sk www.scitanie.sk
Hospodárstvo	Obec Lipovec Štatistický úrad SR Databáza regionálnej štatistiky Obchodný register Živnostenský register	www.lipovec.sk www.statistics.sk datacube.statistics.sk www.orsr.sk www.zrsr.sk
Školstvo a vzdelávanie	Obec Lipovec Centrum vedecko-technických informácií	www.lipovec.sk www.cvtisr.sk
Zdravotníctvo	Obec Lipovec	www.lipovec.sk
Sociálna sféra	Obec Lipovec Ústredie práce sociálnych vecí a rodiny	www.lipovec.sk www.upsvar.sk

Zdroj: vlastné spracovanie

A.I Analýza vnútorného prostredia

Stručná história obce

Podľa historických prameňov existoval Lipovec už v polovici 13.stor. Prvá písomná zmienka o obci je z roku 1374 pod názvom Turčianska osada. Pomenovanie osady malo viacero názvov - Lippouch, Lipowcz, Lipolcz, Lipócz (slovenský tvar Lipovec). Meno osady bolo odvodené od lesného porastu líp, ktoré v chotári obce rástli v hojnom počte.

V polovici 14. storočia bola pôvodná osada doosídlená na zásadách nemeckého dedinského práva s dedičným richtárstvom, ktoré získal žilinský mešťan Wylus, pôvodom Nemec. Ten dedičné richtárstvo obce Lipovec, ktorá v tom čase patrila kráľovi, predal zemanom. Zemaniam nezaplatili Wylusovi dohodnutú sumu a ten sa na nich sťažoval u panovníka Ľudovíta 1. V 15. storočí musel kráľ riešiť majetkové spory medzi zemanmi okolitých obcí. Situácia nebola nikdy úplne vyriešená, no napriek týmto sporom si obec až do 19. storočia zachovala charakter kuriálnej obce.

Celé stáročia obec Lipovec, ktorej územie ležalo pri rieke Váh, ohrozovali ničivé vody. Charakter obce sa začal meniť pri výstavbe železnice po roku 1872. Železnica zamestnala mnoho obyvateľov obce. Po I. svetovej vojne bol oproti Vrútkam zhotovený prievoz na prepravu občanov Lipovca hlavne za zamestnaním.

Počas SNP obyvatelia podporovali povstalcov. Pri bojoch o Strečniansky priesmyk boli v roku 1944 vypálené tri štvrtiny všetkých stavieb v obci. Jej obnova trvala 3 roky. Pri výstavbe vodného diela Krpeľany (prívodný kanál k vodnej elektrárni, Krpeliánsky kanál) bol cez riekú Váh zhotovený dočasný drevený most, ktorý bol zničený povodňou v roku 1958. Následne bol postavený nový most, ktorý slúži verejnosti až do dnešných čias. Pôvodne bola obec budovaná ako uličná zástavba so zrubovými a murovanými trojpriestorovými domami so sedlovou, valbovou strechou, pôvodne pokryté slamou,

neskôr šindľom a eternitovou krytinou. V roku 1785 mala obec 40 domov a v roku 1828 bolo v obci 30 domov (PHSR obce Lipovec 2016).

Poloha katastrálneho územia a prírodné pomery

Obec Lipovec sa nachádza v severnej časti Turčianskej kotliny, severne od rieky Váh. Lokalizovaná je medzi Vážskym derivačným kanálom a vrchmi Krivánskej Malej Fatry (na ich južnom úpäťí). Z hľadiska administratívneho členenia leží Lipovec v Žilinskom kraji, v okrese Martin. Katastrálne územie obce susedí s katastrálnymi územiami: Vrútky, Strečno, Nezbudská Lúčka, Sučany a Turčianske Kľačany.

Geologická stavba územia je pomerne pestrá. Väčšina územia (hornatá časť katastra) je tvorená hlbinnými magmatitmi (najmä dvojsľudné a biotitické granity až granodiority, biotitické tonality), čiastočne aj mezozoikom vnútorných Karpát (kremence, pieskovce, a ílovité bridlice). Južná, najnižšie položená časť katastra, nachádzajúca sa v okolí Váhu, je tvorená neogénom (sivé a pestré vápnité íly, piesky, štrky až zlepenca a iné).

Z hľadiska geomorfologického členenia patrí katastrálne územie obce do Alpsko-Himalájskej sústavy, podsústavy Karpaty, provincie Západné Karpaty, subprovincie Vnútorné Západné Karpaty a Fatransko-tatranskej oblasti. Najjužnejšia časť katastra (najnižšie položená) patrí do celku Turčianska kotlina a podcelku Turčianske nivy. Vyššie položená časť patrí do celku Turčianska kotlina a podcelku Šútovské podhorie. Celá ostatná časť katastra (hornatá časť územia) patrí do celku Malá Fatra, podcelku Krivánska Fatra a časti Krivánske Veterné hole.

Hydrologicky patrí kataster obce do úmoria Čierneho mora a povodia Váhu. Sústavu vodných tokov v území tvoria predovšetkým Váh, Krpelianský kanál, Kozinský potok a Hoskora. Tie sú dopĺňané sústavou bezmenných vodných tokov. Rieky a potoky na území obce (okrem Váhu a Krpelianskeho kanála) majú stredohorský snehovo-dažďový režim odtoku s najvyššou vodnosťou v apríli až júni (s najvyššími prietokmi v máji) a najnižšou vodnosťou v januári a februári. Kataster obce leží v dvoch hydrogeologických rajónoch: QP 033 (paleogén, neogén a kvartér Turčianskej kotliny) a MG 027 (mezozoikum a kryštalinikum Krivánskej Fatry).

Úplne najjužnejšia (najnižšie položená časť katastra – južne od Váhu) patrí do mierne teplej klimatickej oblasti, okrsku M5 (mierne teplý, vlhký, s chladnou až studenou zimou, dolinový/kotlinový), vyššie položená (podhorská) časť s intravilánom obce patrí do okrsku M7 (mierne teplý, veľmi vlhký, vrchovinový). Ostatná (horská) časť katastra patrí najmä do chladnej klimatickej oblasti, okrsku C 1 (mierne chladný), ktorá vo vyššie položených polohách prechádza do okrsku C 2 (chladný horský) a úplne najvyššie časti katastra patria do okrsku C 3 (studený horský).

Územie obce je veľmi bohaté na vlahu – priemerný ročný úhrn zrážok sa pohybuje na úrovni od cca 800 mm (v najnižšie položených častiach katastra) po viac ako 1 200 mm (v najvyššie položených častiach).

Z pôdnych typov sa v katastri obce nachádzajú najmä kambizeme modálne kyslé, kambizeme pseoglejové kyslé a kambizeme podzolové, ktoré vo vyšších polohách striedajú podzoly. V najnižších častiach katastra (popri Váhu) sa nachádzajú fluvizeme. Z hľadiska fyto geografického členenia patrí kataster obce do bukovej fyto geograficko-vegetačnej zóny, kryštalinicko-druhohornej oblasti. Zoogeografické členenie terestrického biocyklu zaraďuje územie obce do provincie listnatých lesov, hornatú časť katastra do provincie stredoeurópskych pohorí.

Kvalita životného prostredia

Ochrana prírody a krajiny

Z aspektu územnej ochrany prírody sa priamo v katastri obce Lipovec nachádza jedno veľkoplošné chránené územie – **Národný park Malá Fatra** (s 3. stupňom ochrany) a viacero maloplošných chránených území (všetky s 5. stupňom ochrany):

- Prírodná rezervácia (**PR**) **Hajasová** (ochrana lesných spoločenstiev nižších polôh povodia Hoskory ako zachovalej ukážky reprezentujúcej veľkú rozlohu lesov ležiacich na kryštaliniku v západnej časti pohoria Malá Fatra na vedecko-výskumné ciele),
- Národná prírodná rezervácia (**NPR**) **Kľačianska Magura** (ochrana komplexu prírodných lesov hrebeňových polôh Krivánskej Malej Fatry s porastmi smrečín pralesovitého charakteru. Vedeckovýskumné a kultúrno-náučné ciele),
- **PR Hrádok** (ochrana typickej rozmanitosti lesných spoločenstiev podmienených výškovou a terénnou rozdielnosťou, so zachovalým drevinovým zložením lesných porastov pre potreby lesníckeho výskumu),

Z hľadiska medzinárodnej ochrany prírody zasahujú do katastra Lipovca až 3 územia NATURA 2000 (2 územia európskeho významu a jedno chránené vtáčie územie):

- ÚEV Malá Fatra,
- ÚEV Strečnianske meandre Váhu,
- CHVÚ Malá Fatra.

Len úplne najjužnejšia časť katastra obce (v povodí Váhu) leží v území s I. stupňom ochrany prírody a krajiny (ktorým je podľa zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny územie celej Slovenskej republiky). Okrem všetkých vyššie uvedených chránených území sa v katastri Lipovca nachádzajú až 3 chránené oblasti pre odber pitnej vody: ochranné pásmo prírodných liečivých a minerálnych vôd (Martin Záturčie), Chránená vodohospodárska oblasť CHVO Beskydy – Javorníky a tiež ochranné pásmo vodárenského zdroja.

Ochrana pred povodňami

Z hľadiska manažmentu povodí sa v katastri obce Lipovec nenachádzajú žiadne problémové lokality s potenciálom záplav, ktoré by (potenciálne) mohli predstavovať zvýšené riziko pri výdatnejších zrážkach, resp. pri privalových dažďoch.

Odpadové hospodárstvo

Systém zberu komunálnych odpadov je v obci nastavený podľa reálnych potrieb obyvateľov a zabezpečuje sa v súlade s ustanoveniami zákona NR SR č. 79/2015 Z. z. o odpadoch v znení neskorších predpisov. Na zber zmesového komunálneho odpadu sa používajú KUKA nádoby alebo veľkoobjemové kontajnery (VOK). V obci je zavedený kalendárový systém zberu zmesového odpadu – všetky nádoby na zmesový odpad sa vyvážajú v pravidelných intervaloch.

Na triedený zber papiera, plastov, kovov, skla a kompozitných obalov sa používajú plastové vrecia, pričom pôvodcovia odpadov majú možnosť ukladať tento triedený odpad aj do maloobjemových kontajnerov, rozmiestnených na viacerých miestach na území obce. Objemný odpad, elektroodpad a odpad s obsahom škodlivých látok sa v súlade so zákonom o odpadoch vyváža 2x ročne (spravidla na jar a na jeseň). Zhodnocovanie biologicky rozložiteľného komunálneho odpadu sa vykonáva jeho zberom, prostredníctvom príslušných nádob. V záujme kvalitnejšieho a efektívnejšieho nakladania s odpadmi v obci by bolo vhodné vybudovať zberný dvor a zriadiť malú kompostáreň.

Environmentálne záťaž

Podľa Informačného systému environmentálnych záťaž, vedeného Ministerstvom životného prostredia SR, nie sú na území Lipovca evidované žiadne environmentálne záťaž.

Obyvateľstvo

Počet obyvateľov a pohyb obyvateľstva

Nasledujúca tabuľka zobrazuje základné parametre stavu a pohybu obyvateľstva obce Lipovec za posledných 10 rokov. Počet obyvateľov sa v tomto období znížil o 46 (z 963 v roku 2013 na 917 v roku 2022).

Tabuľka 3: Základné charakteristiky stavu a pohybu obyvateľstva

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Počet obyvateľov (k 31.12.)	963	948	949	937	940	920	925	922	909	917
Živonarodení	12	13	8	9	11	7	6	9	7	6
Zomrelí	10	7	5	13	6	11	8	8	7	7
Bilancia prirodzeného pohybu	2	6	3	-4	5	-4	-2	1	0	-1
Priťahovaní	42	15	17	15	11	17	22	10	22	31
Vystáňovaní	29	36	19	23	13	33	15	14	12	12
Migračné saldo	13	-21	-2	-8	-2	-16	7	-4	10	19
Bilancia celkového pohybu	15	-15	1	-12	3	-20	5	-3	10	18
Hr.m. živorodenosti (‰)	12,5	13,7	8,4	9,6	11,7	7,6	6,5	9,8	7,7	6,5
Hr.m. úmrtnosti (‰)	10,4	7,4	5,3	13,9	6,4	12,0	8,6	8,7	7,7	7,6
Hr.m. prirodzeného prírastku (‰)	2,1	6,3	3,2	-4,3	5,3	-4,3	-2,2	1,1	0,0	-1,1
Hr.m. imigrácie (‰)	43,6	15,8	17,9	16,0	11,7	18,5	23,8	10,8	24,2	33,8
Hr.m. emigrácie (‰)	30,1	38,0	20,0	24,5	13,8	35,9	16,2	15,2	13,2	13,1
Hr.m. migračného salda (‰)	13,5	-22,2	-2,1	-8,5	-2,1	-17,4	7,6	-4,3	11,0	20,7
Hr.m. celkového prírastku (‰)	15,6	-15,8	1,1	-12,8	3,2	-21,7	5,4	-3,3	11,0	19,6

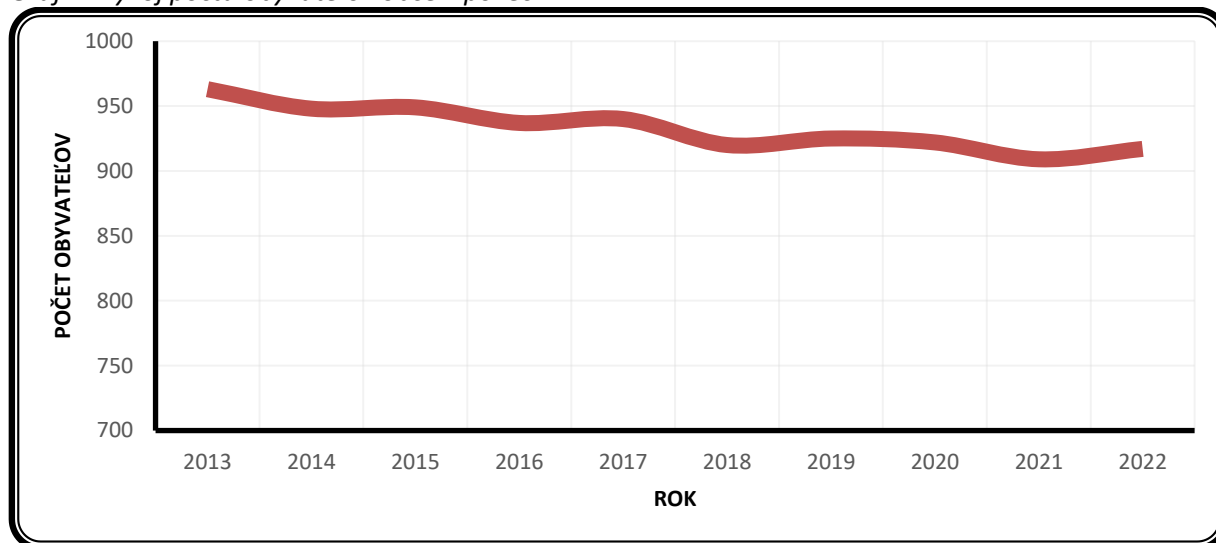
Poz.: zdroj údajov za rok 2022 je Obecný úrad Lipovec

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné prepočty

Vývoj počtu obyvateľov obce Lipovec za ostatných 10 rokov má klesajúci trend. V porovnaní s rokom 2013 bol počet obyvateľov obce na konci roku 2022 o 4,8 % nižší.

Graf 1: Vývoj počtu obyvateľov obce Lipovec

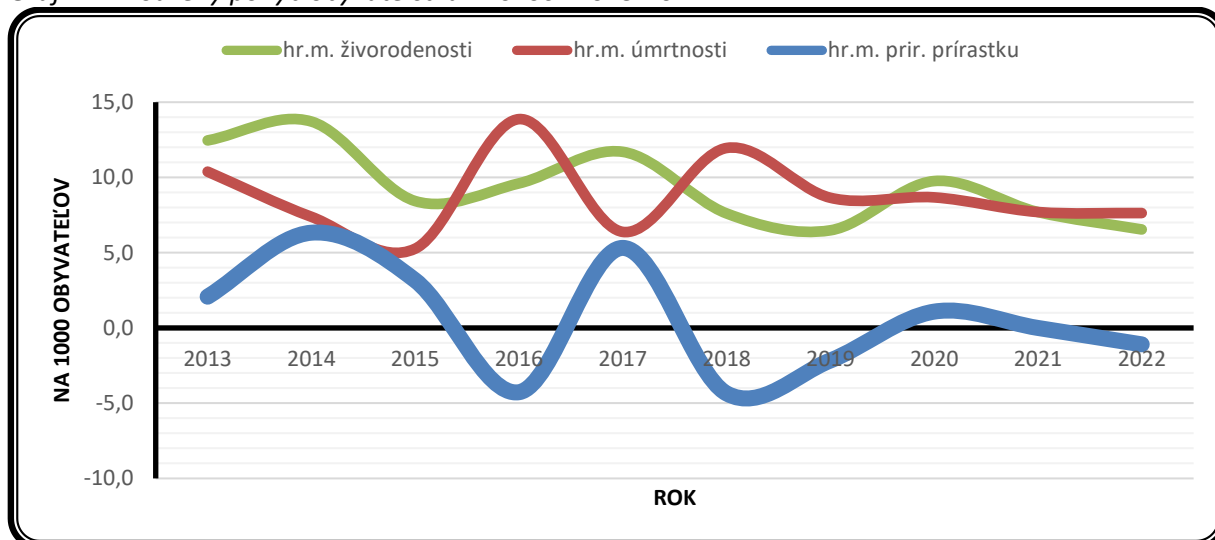
Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné spracovanie

Úroveň natality za posledných 10 rokov mala pomerne vyrovnaný priebeh, keď sa pohybovala v rozmedzí cca 7 – 14 ‰. Počet narodených detí sa v obci medziročne pohyboval v rozmedzí 6 – 13. Priemerná hodnota ukazovateľa hrubej miery živorodenosti za celé hodnotené obdobie, teda za posledných 10 rokov, bola v Lipovci 9,4 ‰. Obec teda v tomto ukazovateli dosahuje priemerné hodnoty. Pre porovnanie, v okrese Martin sa hr. m. živorodenosti pohybuje na úrovni cca 9,0 ‰, v Žilinskom kraji 10,5 ‰ a v Slovenskej republike rovnako na úrovni cca 10,5 ‰.

Medziročný vývoj počtu zomrelých mal, podobne ako u živorodených, taktiež pomerne vyrovnaný priebeh. Najmenej zomrelých za posledných 10 rokov bolo v roku 2015 (5 osôb), najviac v roku 2016 (13 osôb). Úroveň mortality sa teda pohybovala v rozmedzí od 5,3 po 13,9 ‰, pričom priemer za posledných 10 hodnotených rokov bol v Lipovci 8,8 ‰. V obci teda môžeme pozorovať nižšiu mieru úmrtnosti akú má Slovenská republika (cca 13,5 ‰), Žilinský kraj (13,0 ‰) i okres Martin (cca 13,5 ‰). Takéto hodnoty hrubej miery živorodenosti a hrubej miery úmrtnosti sa odzrkadľujú v bilancii prirodzeného pohybu obyvateľstva Lipovca. Obec bola počas väčšiny hodnoteného obdobia populačne zisková (5x), 1x bola bilancia vyrovnaná (2021) a negatívnu bilanciu prirodzeného pohybu zaznamenala 4x. Hrubá miera prirodzeného prírastku sa v posledných 10 rokoch pohybovala v rozmedzí od -4,3 ‰ po 6,3 ‰. Z dôvodu takejto kombinácie natality s mortalitou bola reprodukcia obyvateľstva za posledných 10 rokov mierne priaznivá. Celkovo možno konštatovať, že prirodzenými populačnými procesmi dochádzalo v obci k veľmi miernemu prírastku obyvateľov.

Graf 2: Prírodný pohyb obyvateľstva v rokoch 2013-2022

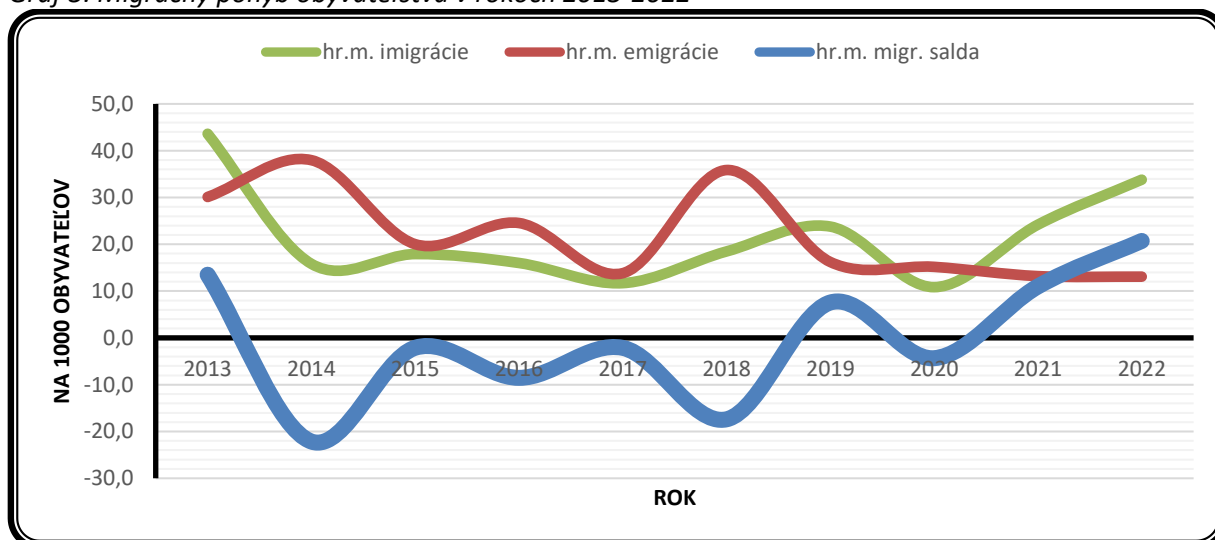

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné spracovanie

Zatiaľ čo vývoj prírodného pohybu je v obci mierne pozitívny, vývoj z hľadiska migračného pohybu už takým nie je. Hrubá miera imigrácie sa v obci za posledných 10 rokov pohybovala v priemere na úrovni 21,6 ‰ (priemerne sa ročne prisťahovalo 20,2 osoby). Hrubá miera emigrácie v hodnotenom období dosahovala mierne vyššie hodnoty, pričom jej priemerná úroveň bola 22,0 ‰ (v priemere 20,6 vystáhaných osôb ročne).

Výsledkom hore uvedených procesov bol mierne nepriaznivý vývoj migračného salda, ktoré sa pohybovalo v rozmedzí od -21 osôb v roku 2014 po +19 osôb v roku 2022. Kladné migračné saldo obec zaznamenala 4x a 6x bolo migračné saldo záporné. Väčšinu hodnoteného obdobia teda obec vykazuje negatívnu bilanciu migračného salda, pričom z aspektu migrácie v nej prebiehajú prevažne depopulačné procesy. Možno teda konštatovať, že trend vývoja za posledných 10 rokov je nepriaznivý.

Graf 3: Migračný pohyb obyvateľstva v rokoch 2013-2022

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné spracovanie

Hrubá miera prírodného prírastku dosahovala počas väčšiny hodnoteného obdobia kladné hodnoty (viac ľudí sa v týchto rokoch narodilo ako zomrelo), čiže prírodnými populačnými procesmi počet obyvateľov poväčšine rástol. Naproti tomu, hrubá miera migračného salda dosahovala väčšinou

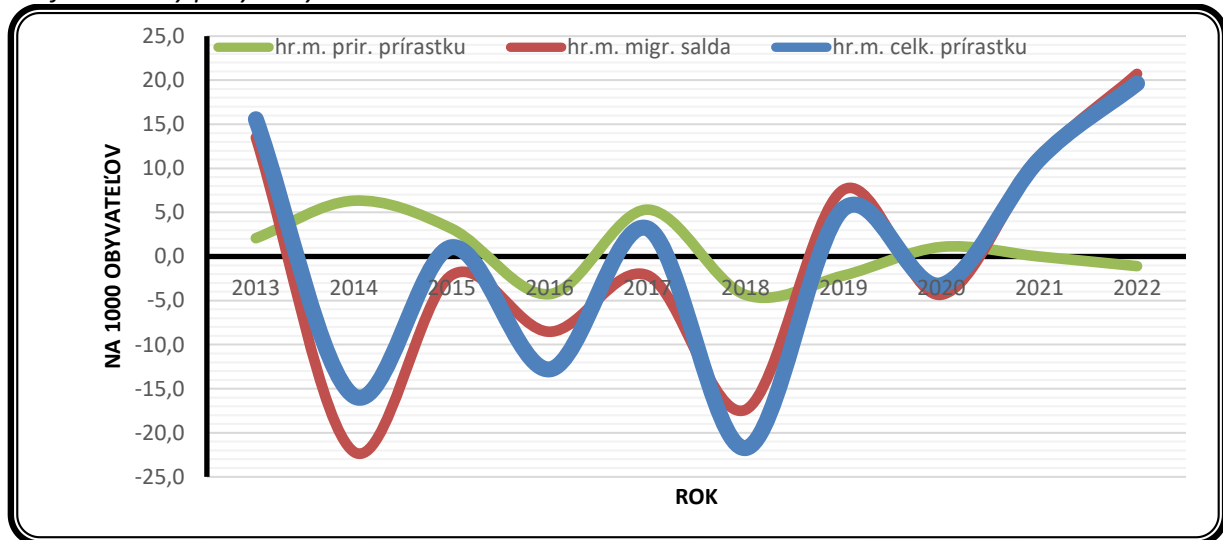

záporné hodnoty, znamenajúce migračný úbytok obyvateľstva (viac ľudí sa z obce v danom roku vysťahovalo ako sa do nej prisťahovalo).

Výsledkom kombinácie vyššie popísaných prirodzených populačných procesov a migračných procesov je postupný celkový úbytok obyvateľov obce Lipovec. Celkovú situáciu ohľadne populačného vývoja v obci možno teda hodnotiť negatívne (keďže počet obyvateľov zo strednodobého hľadiska klesá).

Graf 4: Celkový pohyb obyvateľstva v rokoch 2013-2022

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné spracovanie

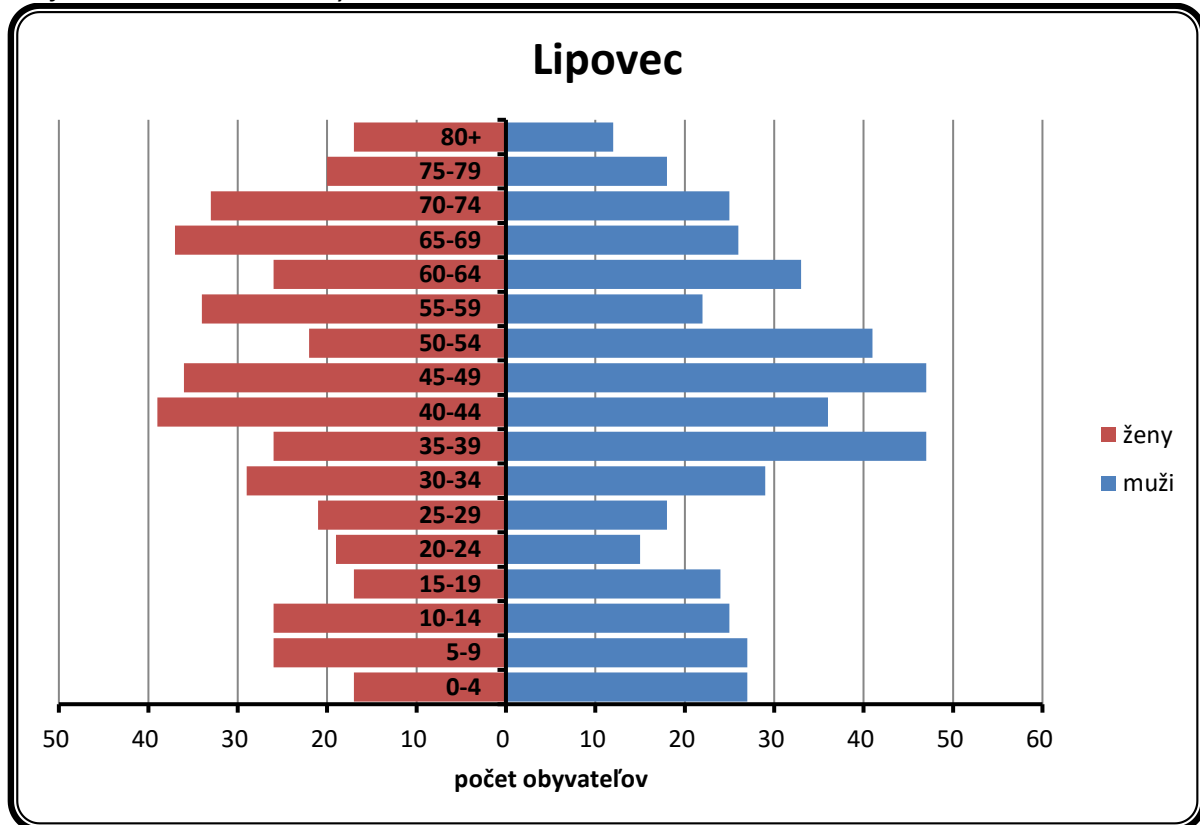
Štruktúra obyvateľov podľa pohlavia a veku

Veková pyramída obyvateľstva Lipovca ukazuje, že v obci sa z pohľadu demografickej reprodukcie nachádza regresívny typ populácie, keďže početnosť predreprodukčnej zložky (0-14 r.) nedosahuje početnosť poreprodukčnej (nad 50 r.) zložky obyvateľstva (v pomere 148 k 366 k 31.12.2022). Najvyššie zastúpenie v štruktúre obyvateľstva Lipovca majú vekové skupiny (podľa poradia) 45-49 ročných (83 obyvateľov), 40-44 ročných (75) a 35-39 ročných (73 obyvateľov). K 31.12.2022 tu spomedzi 917 obyvateľov žilo 148 detí do 14 rokov a 188 seniorov vo veku nad 65 rokov. Zo spomínaných 917 obyvateľov tu k uvedenému dátumu žilo 472 mužov a 445 žien.

V nadväznosti na typ vekovej pyramídy a typ populácie možno konštatovať, že z dlhodobého hľadiska bude prostredníctvom prirodzeného pohybu počet obyvateľov obce (pri nezmenených podmienkach) klesať.

Graf 5: Veková štruktúra obyvateľstva k 31.12.2022

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné spracovanie

V štruktúre obyvateľstva vo vzťahu k ekonomickej aktivite, teda podľa produktívnych vekových skupín, prevláda poproduktívna zložka (65+ r.) nad predproduktívnou zložkou (0-14 r.) obyvateľstva, pričom podiel produktívnej zložky je 63,4 %.

Tabuľka 4: Veková štruktúra obyvateľov podľa produktívnych vekových skupín

k 31.12.2022	Počet obyvateľov	Veková štruktúra obyvateľov					
		počet			podiel (%)		
		0-14	15-64	65+	0-14	15-64	65+
Lipovec	917	148	581	188	16,1	63,4	20,5

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné spracovanie

Národnostná a konfesijná štruktúra

Národnostné zloženie obyvateľstva Lipovca bolo v čase Sčítania obyvateľov, domov a bytov v roku 2021 takmer homogénne, keďže v ňom podľa jeho výsledkov výrazne dominovala slovenská národnosť s 95,2 % obyvateľov (856 z 899 osôb). Mierne vyššie zastúpenie mala aj česká národnosť (15 obyvateľov).

Tabuľka 5: Štruktúra obyvateľov podľa národnosti

Národnosť	Počet obyvateľov	Podiel (%)
slovenská	856	95,2
česká	15	1,7
nemecká	1	0,1
poľská	1	0,1
ruská	1	0,1
iná	2	0,2
nezistená	23	2,6
SPOLU	899	100,0

Zdroj: SODB 2021

Konfesionálna štruktúra obyvateľstva v čase Sčítania 2021 bola výrazne rôznorodejšia. Mierne prevládalo rímskokatolícke vierovyznanie s 32,1 % obyvateľov (289 z 899 obyvateľov), vysoké zastúpenie mala aj Evanjelická cirkev augsburského vyznania (19,5 %; 175 obyvateľov). Najväčšiu skupinu však predstavovali osoby, ktoré sa k žiadnemu náboženstvu nehlásili (41,0 % obyvateľov obce; 369 osôb). U 3,2 % obyvateľov (29 osôb) príslušnosť ku konfesiám zistená nebola (SODB 2021).

Tabuľka 6: Štruktúra obyvateľov podľa náboženského vyznania

Konfesia	Počet obyvateľov	Podiel (%)
bez náboženského vyznania	369	41,0
Rímskokatolícka cirkev	289	32,1
Evanjelická cirkev augsburského vyznania	175	19,5
Gréckokatolícka cirkev	8	0,9
Reformovaná kresťanská cirkev	2	0,2
Evanjelická cirkev metodistická	1	0,1
Kresťanské zbory	3	0,3
Cirkev adventistov siedmeho dňa	1	0,1
Starokatolícka cirkev	2	0,2
Bahájske spoločenstvo	1	0,1
budhizmus	4	0,4
ostatné a nepresne určené kresťanské cirkvi	8	0,9
pohanstvo a prírodné duchovno	1	0,1
ad hoc hnutia	3	0,3
iné	3	0,3
nezistené	29	3,2
SPOLU	899	100,0

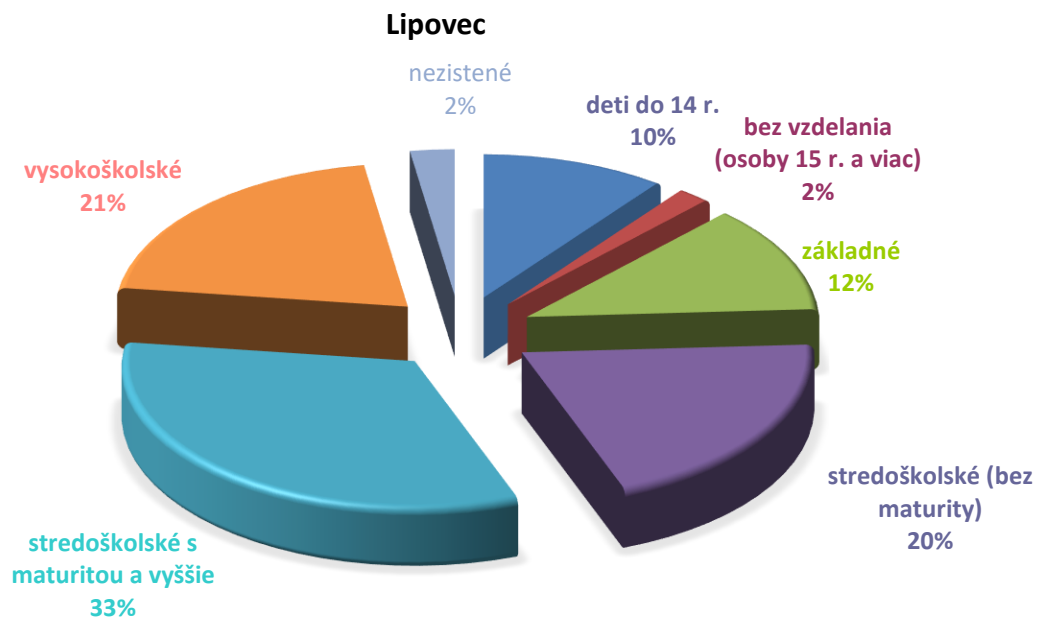
Zdroj: SODB 2021

Vzdelanostná štruktúra

Podľa výsledkov Sčítania obyvateľov, domov a bytov v roku 2021 (SODB 2021) malo v tom čase (k 1.1.2021) 14 % obyvateľov obce ako najvyššie dosiahnuté vzdelanie len základné vzdelanie (tzn. osoby vo veku 15 rokov a viac, ktoré neukončili žiadne vzdelanie + osoby s ukončeným základným vzdelaním). Stredoškolské vzdelanie bez maturity (max. výučný list) malo 20 % a stredoškolské vzdelanie s maturitou a vyššie 33 % obyvateľov Lipovca. Vysokoškolské vzdelanie malo v roku 2021 dvadsaťjeden percent obyvateľov obce.

Graf 6: Štruktúra obyvateľstva podľa najvyššieho ukončeného vzdelania

Zdroj: SODB 2021

Nezamestnanosť

Výrazným sociálno-ekonomickým javom spojeným s existenciou trhu práce je nezamestnanosť. Tá predstavuje jednak vážny ekonomický problém, pretože reprezentuje stratenú potenciálnu hodnotu celej ekonomiky, no zároveň je i významným sociálnym indikátorom, pretože, ako to dokazujú viaceré štúdie, je spojená s takými spoločenskými javmi, ako je zvýšená rozvodovosť, kriminalita, zlé mentálne a fyzické zdravie, rôzne sociálno-patologické javy a pod.

Existencia nezamestnanosti má teda silný vplyv na život samotných nezamestnaných. Strata zamestnania prináša pre jednotlivca rôzne negatívne dôsledky, ktoré sa netýkajú len poklesu životnej úrovne, spojeného s poklesom príjmu, ale aj výrazných zmien v každodennom živote, spoločenských vzťahoch, hodnotách, v sociálnych inštitúciách (najmä v rodine). Nezamestnaní majú menej priestoru pre prijímanie zásadných rozhodnutí o svojom živote a menšiu šancu rozvíjať svoje zručnosti. S výskytom nezamestnanosti, najmä dlhodobej, hrozí pre jednotlivca riziko asociálneho správania, spôsobené nadbytkom času, nudou, nedostatkom programu a povinností a vylúčením zo spoločnosti. Medzi najcitlivejšie a najzávažnejšie dôsledky nezamestnanosti patrí výskyt chudoby. Chudoba a nezamestnanosť sú totiž veľmi úzko korelujúce fenomény, spôsobujúce jednotlivcom ťažké sociálne a psychologické dôsledky.

Počet uchádzačov o zamestnanie sa v obci Lipovec za posledných 10 rokov pohyboval v rozmedzí 13 až 33. Miera nezamestnanosti sa teda v obci v ostatnom období pohybovala v rozpätí od 2,8 % (2018) po 7,2 % (2014 a 2015), pričom k 31.12.2022 bola na úrovni 5,4 %. Pre porovnanie, k 31.12.2022 bola miera nezamestnanosti v okrese Martin 4,4 %, v Žilinskom kraji bola na úrovni 5,2 % a v Slovenskej republike 6,6 %. V okolitých okresoch, s ktorými okres Martin susedí, bola nasledovná: Žilina 4,6 %, Dolný Kubín 6,32%, Ružomberok 5,9 %, Banská Bystrica 4,2 %, Turčianske Teplice 6,6 % a Prievidza 5,9 %.

Tabuľka 7: Vývoj nezamestnanosti v obci

k 31.12.	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Počet UoZ	30	33	33	19	16	13	20	30	31	25
Miera nezamestnanosti* (%)	6,5	7,2	7,2	4,1	3,5	2,8	4,4	6,5	6,8	5,4

* Na výpočet miery nezamestnanosti bol použitý údaj o ekonomicky aktívnom obyvateľstve v obci zo Sčítania obyvateľov, domov a bytov v roku 2021.

Zdroj: SODB 2021, UPSVaR, vlastné spracovanie

Na konci roku 2022 bolo v obci Lipovec prostredníctvom Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny evidovaných 25 uchádzačov o zamestnanie. Z tohto počtu bolo 11 mužov (44,0 %) a 14 žien (56,0 %). Ako ukazuje nasledujúca tabuľka, najväčšie problémy s nezamestnanosťou v obci majú najmä staršie vekové skupiny. Pri obyvateľoch vo veku 50-59 rokov ide o vekovú skupinu, ktorá je na trhu práce marginalizovaná a ktorá má obyčajne po strate predchádzajúceho zamestnania problém nájsť si opätovne zamestnanie nové.

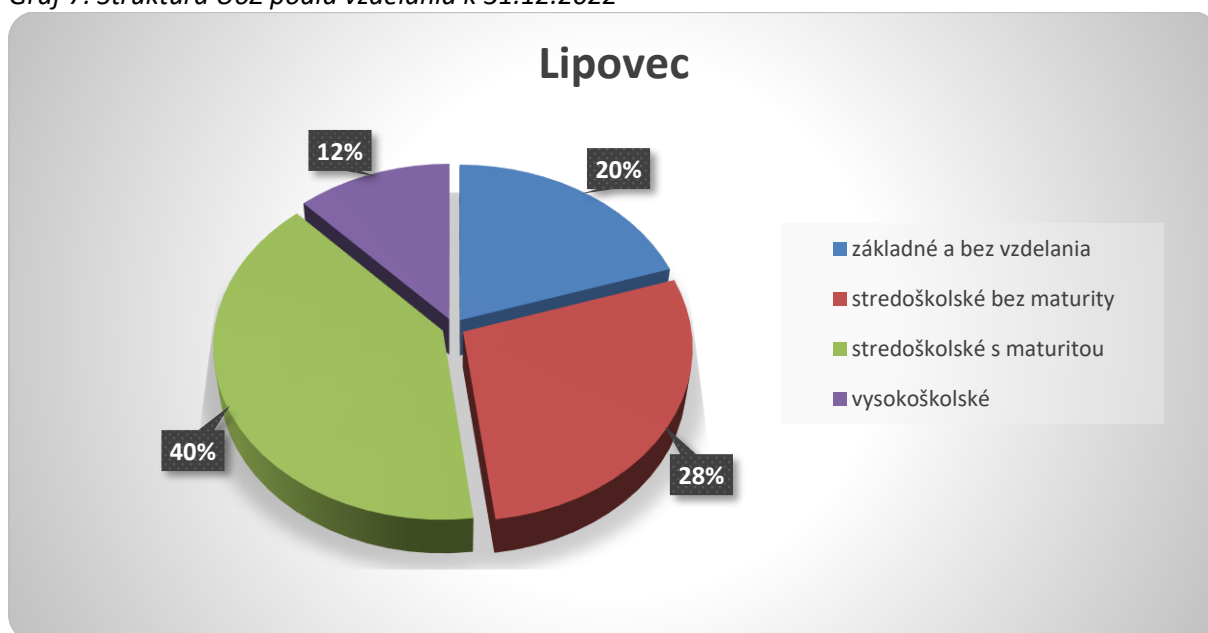
Tabuľka 8: Štruktúra UoZ podľa veku k 31.12.2022

do 19 r.		20-29 r.		30-39 r.		40-49 r.		50-59 r.		nad 60 r.		UoZ spolu	
počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%
0	0,0	2	8,0	4	16,0	9	36,0	9	36,0	1	4,0	25	100

Zdroj: UPSVaR, vlastné spracovanie

Vo všeobecnosti možno konštatovať, že so zvyšujúcim stupňom dosiahnutého vzdelania sa pre jednotlivých obyvateľov zvyšuje pravdepodobnosť uplatnenia na trhu práce. Z tohto hľadiska je v Lipovci veľmi pozitívnou skutočnosť, že z 25 uchádzačov o zamestnanie na konci roku 2022 bolo len 20 % UoZ (5 osôb) s najvyšším ukončeným vzdelaním základným alebo bez vzdelania.

Graf 7: Štruktúra UoZ podľa vzdelania k 31.12.2022

Zdroj: UPSVaR, vlastné spracovanie

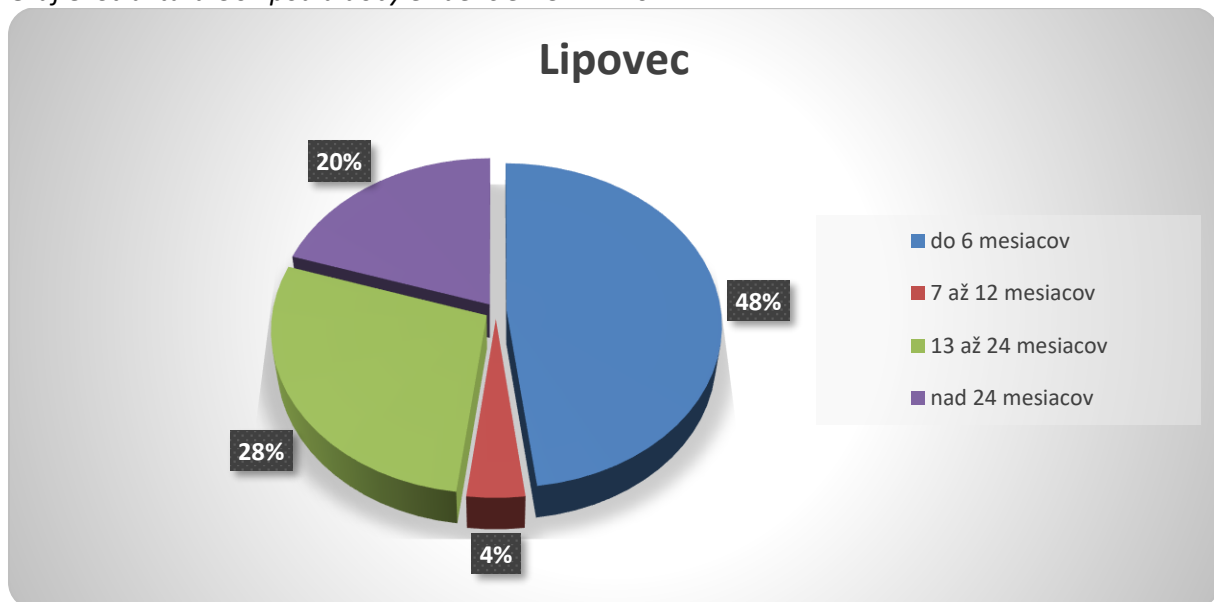
Štruktúra uchádzačov o zamestnanie podľa doby evidencie patrí medzi najvýznamnejšie parciálne indikátory, poukazujúce na „zdravie“ ekonomickej a sociálnej sféry v tom – ktorom regióne.

S nepriaznivou štruktúrou UoZ podľa doby evidencie (tzn. s vysokým podielom dlhodobo nezamestnaných osôb – nad 12 mesiacov) sa spájajú výrazné problémy ekonomického a sociálneho charakteru (vysoké sociálne dávky, „neschopnosť“ zamestnať takýchto obyvateľov, chudoba, sociálno-patologické javy a pod.). Z hľadiska štruktúry uchádzačov o zamestnanie podľa doby evidencie sa sleduje predovšetkým podiel dlhodobo nezamestnaných osôb na celkovom počte uchádzačov o zamestnanie, keďže dlhodobá nezamestnanosť patrí medzi výrazne negatívne ukazovatele socioekonomického rozvoja (resp. zaostalosti) daného regiónu.

V Slovenskej republike sa podiel krátkodobo nezamestnaných (menej ako 7 mesiacov) v roku 2022 pohyboval na úrovni cca 40 %, podiel strednodobo nezamestnaných (7 – 12 mesiacov) na úrovni cca 19 % a podiel dlhodobo nezamestnaných až okolo úrovne 41 % (pričom Slovenská republika a špeciálne regióny východného Slovenska vykazujú dokonca najvyšší podiel dlhodobo nezamestnaných obyvateľov v rámci všetkých regiónov Európskej únie). V Lipovci bol k 31.12.2022 podiel dlhodobo nezamestnaných obyvateľov (nad 12 mesiacov) až 48 %, pričom až 20 % (5 UoZ) z celkového počtu UoZ bolo nezamestnaných viac ako 2 roky.

Graf 8: Štruktúra UoZ podľa doby evidencie k 31.12.2022

Zdroj: UPSVaR, vlastné spracovanie

Štruktúra uchádzačov o zamestnanie podľa klasifikácie zamestnaní (KZAM) nám zatrieďuje nezamestnaných do skupín podľa toho, aký charakter malo pracovné miesto, ktoré zaujímal terajší uchádzač o zamestnanie bezprostredne pred tým, než bol zaradený do evidencie uchádzačov o zamestnanie. Jednotlivé zamestnania sú v KZAM rozdelené do tried podľa charakteru práce, zložitosti, zodpovednosti a kvalifikačnej náročnosti práce. Pri KZAM sa dôraz kladie na charakter pracovného miesta a nie na to, či zamestnanec v konkrétnom zamestnaní je viac alebo menej kvalifikovaný ako iný zamestnanec v rovnakom zamestnaní.

Najvyšší podiel v štruktúre UoZ podľa KZAM majú v Lipovci technici a odborní pracovníci a tiež pomocní a nekvalifikovaní pracovníci (zhodne po 5 UoZ z 25; po 20,0 %). Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci sú tí UoZ, ktorí v poslednom zamestnaní vykonávali práce vyžadujúce si vedomosti na úrovni základnej školy (ako napr. jednoduché a rutinné práce vyžadujúce ručné nástroje a fyzickú silu – upratovanie, čistenie, kopanie jám, zametanie ulíc, stráženie majetku, ručné balenie, manipulácie s nákladmi, dokladanie tovaru, pomocné práce, likvidovanie odpadov a pod.).

Tabuľka 9: Štruktúra UoZ podľa KZAM k 31.12.2022

Trieda KZAM	Počet UoZ	Podiel (%)
0 - Príslušníci ozbrojených síl	0	0,0
1 - Zákonodarcovia, riadiaci pracovníci	1	4,0
2 - Špecialisti	0	0,0
3 - Technici a odborní pracovníci	5	20,0
4 - Administratívni pracovníci	1	4,0
5 - Pracovníci v službách a obchode	4	16,0
6 - Kvalifikovaní pracovníci v poľnohospodárstve, lesníctve a rybárstve	2	8,0
7 - Kvalifikovaní pracovníci a remeselníci	4	16,0
8 - Operátori a montéri strojov a zariadení	2	8,0
9 - Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci	5	20,0
N/A - neurčené	1	4,0
Spolu	25	100,0

* klasifikácia zamestnaní je vytvorená v súlade s medzinárodnou štandardnou klasifikáciou zamestnaní ISCO-08
Zdroj: UPSVaR, vlastné spracovanie

Domový a bytový fond

Charakteristika bytového fondu v Lipovci je pomerne dobrá. V čase Sčítania 2021 (SODB 2021) sa v obci nachádzalo spolu 318 domov, v ktorých bol rovnaký počet bytov. V štruktúre domového fondu prevládali predovšetkým rodinné domy (277 domov; 87,1 %). V obci sa nachádza aj viacero bytových domov, pričom jeden z nich predstavuje bytový dom s nájomnými bytmi (vo vlastníctve obce).

Napojenie na verejný vodovod priamo v dome mal v tom čase 1 dom, takmer všetky domy však mali napojenie na verejnú sieť mimo domu (312 domov; 98,1 %). Pripojenie na verejnú kanalizačnú sieť mala takmer polovica domov (146 domov; 45,9 %), pričom len 4 domy boli úplne bez kanalizácie (tzn. ani verejná kanalizácia, septik, žumpa, ani domová čistička). Najvyšší podiel domov používal vlastný septik alebo žmpu (46,9 %). Dôležitým projektom z hľadiska komplexného rozvoja obce je teda dobudovanie splaškovej kanalizácie v celej obci.

V obci sa nachádzajú najmä stredne veľké a veľmi veľké byty (s 3, 4 alebo 5 a viac obytnými miestnosťami). Väčšina domov v obci bola postavená počas socializmu, výraznejšiu výstavbu však možno pozorovať aj v cca ostatných 10 rokoch (táto výstavba však čoskoro narazí na svoje priestorové limity, nakoľko v obci už nebudú k dispozícii priestory na ďalšiu výstavbu).

Tabuľka 10: Počet domov podľa typu domu

Typ domu	Počet domov	Podiel (%)
rodinný dom	277	87,1
bytový dom	33	10,4
polyfunkčná budova	1	0,3
ostatné budovy na bývanie	2	0,6
neskolaudovaný rodinný dom	0	0,0
núdzový objekt, neurčený na bývanie	0	0,0
inštitucionálne alebo kolektívne zariadenia	2	0,6
ostatné	2	0,6
nezistený	1	0,3
SPOLU	318	100,0

Zdroj: SODB 2021

Tabuľka 11: Štruktúra domov podľa typu vodovodnej prípojky

	v dome - z verejnej siete	v dome - vlastná	mimo domu - z verejnej siete	mimo domu - vlastná	bez prípojky	nezistený	Spolu
Počet domov	1	1	312	0	0	4	318
Podiel (%)	0,3	0,3	98,1	0,0	0,0	1,3	100,0

Zdroj: SODB 2021

Tabuľka 12: Štruktúra domov podľa typu kanalizačného systému

	septik, žumpa	prípojka na kanalizačnú sieť	domáca čistička odpadových vôd	bez kanalizácie	nezistený	Spolu
Počet domov	149	146	16	4	3	318
Podiel (%)	46,9	45,9	5,0	1,3	0,9	100,0

Zdroj: SODB 2021

Tabuľka 13: Byty podľa obytných miestností

	1 obytná miestnosť	2 obytné miestnosti	3 obytné miestnosti	4 obytné miestnosti	5 a viac obytných miestností	nezistené	Spolu
Počet bytov	4	41	84	95	91	3	318
Podiel (%)	1,3	12,9	26,4	29,9	28,6	0,9	100,0

Zdroj: SODB 2021

Tabuľka 14: Domy podľa obdobia výstavby

	pred r. 1919	1919-1945	1946-1960	1961-1980	1981-2000	2001-2010	2011-2015	2016 a neskôr	nezistené	Spolu
Počet domov	5	33	73	82	79	21	13	9	3	318
Podiel (%)	1,6	10,4	23,0	25,8	24,8	6,6	4,1	2,8	0,9	100,0

Zdroj: SODB 2021

Obec Lipovec nemá spracovaný územný plán. Z pohľadu komplexného rozvoja obce a racionálneho priestorového usporiadania výstavby a iných spoločenských aktivít v katastri obce je vhodné, aby obec územný plán obstarala.

Mimoriadne dôležitým faktorom z pohľadu rozvoja obce (nielen z pohľadu rozvoja individuálnej bytovej výstavby, ale z pohľadu komplexného rozvoja – tzn. napr. aj poľnohospodárstva, budovania infraštruktúry, prípadných nájomných vzťahov k pozemkom a pod.) je jednoduchosť / resp.

komplikovanosť vlastníckej štruktúry pozemkov v katastri obce. V tejto súvislosti možno konštatovať, že štruktúra vlastníckych vzťahov k pozemkom v katastri obce Lipovec je už teraz výrazne zjednodušená, nakoľko väčšina rozlohy katastra obce už prešla projektom pozemkových úprav (najmä časť katastra ležiaca v Národnom parku Malá Fatra, ale aj niektoré lokality na rovinatej časti územia pri Váhu). Stále však ešte ostáva viacero parciel zapísaných v registri „E“, čo znamená, že na takýchto pozemkoch existuje komplikovaná štruktúra vlastníckych vzťahov. Riešením tohto (z pohľadu komplexného rozvoja obce) negatívneho javu je vykonanie projektu pozemkových úprav aj v tých lokalitách, kde tento projekt ešte neprebehol.

Dopravná infraštruktúra

Z aspektu pripojenia obce na medzinárodné a rýchlostné cestné a železničné komunikácie je poloha Lipovca veľmi výhodná. Najdôležitejšia dopravná tepna Slovenska – diaľnica D1, totižto prechádza priamo katastrom obce (pričom výjazd na diaľnicu je len pár km od obce). Okrem diaľnice prechádza v blízkosti obce aj cesta I. triedy č. I/18, ktorá zabezpečuje spojenie obce s regiónmi západným a východným smerom, pričom v Martine sa na ňu napája ďalšia cesta I. triedy č. I/65, zabezpečujúca napojenie Turca južným smerom. Okrem výborného napojenia na cestné komunikácie má obec Lipovec rovnako výhodné napojenie aj na hlavnú železničnú tepnu Slovenska, ktoré sa nachádza v susedných Vrútkach.

Samotná obec Lipovec leží na ceste III. triedy č. 2130, ktorá sa vo Vrútkach napája na spomínanú cestu I/18 a vytvára tak prepojenie so susednou obcou Turčianske Kľačany. Táto cesta III. triedy je v dobrom stave. Prepojenie obce verejnou autobusovou dopravou so susednými mestami Vrútky a Martin je zabezpečené mestskou hromadnou dopravou.

Väčšina miestnych komunikácií v Lipovci má bezprašnú povrchovú úpravu s rôznym (avšak v niektorých častiach obce pomerne úzkym) šírkovým usporiadaním. Kvalita miestnych ciest v obci je poväčšine na dobrej úrovni, takmer všade je vybudovaný asfaltový povrch. V súvislosti s nadchádzajúcou výstavbou (resp. dobudovaním) kanalizácie v obci však bude potrebné miestne komunikácie zrekonštruovať.

Odstavné parkovacie plochy pre osobné automobily sa v obci nachádzajú na miestach s vyššou koncentráciou automobilov – napr. pri kultúrnom dome a predajni rozličného tovaru. Chýbajú však odstavné plochy pri obecnom úrade a materskej škole.

Chodníky v obci nie sú vybudované takmer vôbec (najmä kvôli veľmi úzkym uliciam). Krátky úsek chodníka je len pri zastávke MHD. Kvôli špecifickým územno-technickým pomerom (úzke cesty, na ktoré bezprostredne nadväzujú súkromné pozemky) je budovanie ďalších chodníkov popri miestnych komunikáciách veľmi ťažko realizovateľné.

Technická infraštruktúra

Technickú infraštruktúru má obec vybudovanú na veľmi dobrej úrovni. V obci je dostupný verejný vodovod, ktorého prevádzkovateľom je spoločnosť TURVOD, a.s. Obec má zároveň dostatočné zdroje pitnej vody. Verejná kanalizačná sieť je dostupná pre takmer polovicu domácností v obci, pričom táto je napojená na ČOV vo Vrútkach. Veľmi dobrou správou je, že obec bola úspešná s projektom dobudovania kanalizácie v hodnote 1 700 000 € a tento sa v rokoch 2023-2025 bude aj reálne implementovať (čím sa zabezpečí, že kanalizácia bude dostupná pre cca 85 % obyvateľov obce). Domácnosti nenapojené na verejnú kanalizáciu realizujú odvádzanie splaškových vôd najmä do žump, ktoré sú následne ich majitelia povinní vyprázdňovať v súlade so zákonom o vodách.

Obec však nie je plynofikovaná, a preto obyvatelia využívajú na vykurovanie rôzne tuhé palivá, prípadne aj obnoviteľné zdroje energie. Všetky časti obce sú plne elektrifikované. V Lipovci funguje verejné osvetlenie, ktoré by však bolo z dôvodu vyššej energetickej účinnosti (a úspornosti) potrebné zrekonštruovať a zaviesť LED osvetlenie. Obecný rozhlas je plne funkčný. V Lipovci je dostupný mobilný signál aj internetové pripojenie. Vhodnou investíciou by mohlo byť zriadenie vysokorýchlostného optického pripojenia.

Tabuľka 15: Vybavenie technickou infraštruktúrou

Technická infraštruktúra	
vodovod	áno
kanalizácia	áno*
ČOV	áno
plyn	nie
elektrina, verejné osvetlenie	áno
obecný rozhlas	áno
mobilný operátor	áno
internet	áno

* odkanalizovaná je takmer polovica obce

Zdroj: Obecný úrad

Zdravotnícka a sociálna infraštruktúra, služby

Obyvatelia Lipovca musia za základnou zdravotnou starostlivosťou dochádzať. Ambulancie základnej zdravotnej starostlivosti pre obyvateľov obce Lipovec, pre ktoré sa zriaďujú zdravotné obvody (ambulancia praktického lekára pre dospelých, praktického lekára pre deti a dorast a gynekologická ambulancia) sa nachádzajú vo Vrútkach, ambulancia zubného lekára v Martine. Ďalšie špecializované zdravotné ambulancie sa nachádzajú najmä v Martine.

Najbližšia stanica Hasičského a záchranného zboru (profesionálnych hasičov) a stanica rýchlej zdravotníckej pomoci sídli vo Vrútkach (avšak priamo v Lipovci sa nachádza stanica dobrovoľných záchranárov, fungujúcich ako občianske združenie). V Lipovci je zriadený Dobrovoľný hasičský zbor obce (DHZ-O) a funguje tu aj občianske združenie dobrovoľných hasičov (DHZ), ktorí majú na svoju činnosť k dispozícii zrekonštruovanú budovu hasičskej zbrojnice.

Spomedzi základných služieb sú v obci k dispozícii napr. predajne rozličného tovaru, cukrárenská výroba, autoservis alebo pohostinské služby. Nenachádza sa tu bankomat. Najbližšie pobočky banky a zdravotnej poisťovne sa nachádzajú v Martine.

Tabuľka 16: Základné parametre zdravotníckej a sociálnej infraštruktúry (2023)

Praktický lekár pre dospelých	nie	Zariadenie sociálnych služieb	áno
Praktický lekár pre deti a dorast	nie	Pošta	nie
Stomatologická ambulancia	nie	Predajňa zmiešaného tovaru	áno
Gynekologická ambulancia	nie	Bankomat	nie
Lekáreň	nie	Stanica Hasičského a záchr. zboru	nie
Záchranná zdravotná služba	nie	Dobrovoľný hasičský zbor obce	áno

Zdroj: Obecný úrad

Z hľadiska poskytovania sociálnych služieb (na základe zákona o sociálnych službách) sú priamo v obci poskytované 3 sociálne služby. Samotná obec Lipovec je poskytovateľom **opatrovateľskej služby**. Táto činnosť je aktuálne poskytovaná jednému klientovi prostredníctvom jedného zamestnanca obce. Finančné prostriedky na mzdu tohto zamestnanca sú poskytované najmä z projektu.

Okrem tejto opatrovateľskej služby zabezpečuje obec Lipovec svojim obyvateľom aj posudkovú činnosť na účely odkázanosti na sociálnu službu a základné sociálne poradenstvo. Do budúca má obec v záujme zriadiť aj zariadenie pre seniorov a komunitné centrum.

Ďalším verejným poskytovateľom, pôsiacim priamo v Lipovci, je Domov sociálnych služieb Méta so sídlom v Martine. Ide o právnickú osobu založenú alebo zriadenú Žilinským samosprávnym krajom. Táto právnická osoba poskytuje v Lipovci na adrese Pod kanálom 5/6 dve sociálne služby: v **zariadení podporovaného bývania** (s kapacitou 8 osôb) a v **domove sociálnych služieb** (kapacita 30 osôb).

Okrem vyššie uvedených služieb, zabezpečovaných na základe zákona o sociálnych službách, zabezpečuje obec Lipovec pre svojich obyvateľov na úseku sociálnych vecí a v záujme podpory

komunitného rozvoja aj iné služby, podporu, pomoc a aktivity (na základe iných zákonov alebo všeobecne záväzných nariadení obce):

- príspevok pri narodení dieťaťa,
- jednorazová dávka a nevyhnutná okamžitá pomoc občanovi v hmotnej núdzi,
- iné opatrenia aktívnej politiky trhu práce (napr. podľa § 50 zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti): služby poskytované v spolupráci s Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny, cieľom ktorých je udržiavať, resp. rozvíjať u nezamestnaných obyvateľov pracovné návyky.

Školstvo, kultúrno-spoločenský život a šport

V rámci predprimárneho vzdelávania je v obci k dispozícii materská škola, ktorá funguje ako neprávny subjekt a jej zriaďovateľom je obec Lipovec. Materská škola poskytuje celodennú výchovu a vzdelávanie, v šk. roku 2022/2023 ju navštevuje 16 detí. Popri materskej škole funguje aj školská jedáleň. Žiaci základnej školy, plniaci si povinnú školskú dochádzku, dochádzajú do škôl v Turčianskych Kľačanoch, vo Vrútkach, príp. aj v Martine. Najbližšie stredné školy, ktoré môžu študenti z Lipovca navštevovať, sa nachádzajú najmä v Martine.

Kultúrny život v obci je pomerne bohatý (vzhľadom na veľkosť obce), počas roka sa tu koná viacero kultúrno-spoločenských podujatí (samozrejme, s prihliadnutím na aktuálne protipandemické opatrenia v súvislosti s pandemiou COVID-19). Začiatkom roka sa organizuje detský karneval spojený s fašiangovým sprievodom a zábavou a tiež zimné športové hry. Koncom apríla je to stavenie mája, v júni jánske ohne, v auguste výstup na Panošínú (v spolupráci s klubom slovenských turistov) a kladenie vencov pri príležitosti SNP. V septembri sa organizujú dni obce, počas jesene posedenie pri príležitosti úcty k starším, halloween alebo červené maky, v decembri je to oslava príchodu Mikuláša, Zemianska kapustnica (súťaž) a silvestrovská zábava.

Z hľadiska fungovania rôznych kultúrno-spoločenských telies pôsobí v obci ochotnícky divadelný súbor Za Váhom, ktorý je pomerne aktívny a ktorý pripravuje rôzne divadelné predstavenia. Zároveň tu pôsobia viaceré občianske a sociálne organizácie, v rámci ktorých môžu miestni obyvatelia pôsobiť – napr. Zväz zdravotne postihnutých alebo Zväz protifašistických bojovníkov.

Z hľadiska infraštruktúry kultúrnych zariadení má obec vybudovaný kultúrny dom, ktorý sa nachádza neďaleko obecného úradu. Táto budova si však vyžaduje kompletnú rekonštrukciu. V Lipovci je zriadená aj obecná knižnica.

Pre potreby športového vyžitia obyvateľov je v obci prístupných viacero športovísk, nachádzajúcich sa v športovom areáli na ulici Pod kanálom. Vybudované je tu futbalové ihrisko s krytou tribúnou, šatňami a sociálnymi zariadeniami, vedľa neho je multifunkčné ihrisko s osvetlením a tiež ihrisko na cvičenie (tzv. workout). Detské ihrisko sa nachádza v areáli materskej školy.

Tabuľka 17: Infraštruktúra kultúry a športu

Kultúrny dom	áno	Telocvičňa	nie
Kino	nie	Športové ihrisko prírodné	áno
Knižnica	áno	Športové ihrisko umelé	áno
Ochotnícky divadelný súbor	áno	Detské ihrisko	áno
Folklórny súbor	nie	Športový klub	áno

Zdroj: Obecný úrad

V centrálnej časti obce sa nachádza pohrebisko. Pre potreby vykonávania smútočných obradov je na pohrebisku vybudovaný Dom smútku. Jeho kapacita je však nedostatočná, vhodné je túto kapacitu rozšíriť.

Administratívno-správne služby

Na kvalitu života obyvateľov obce vplýva aj dostupnosť administratívno-správnych služieb subjektov verejnej správy. Možno konštatovať, že čím viac služieb je v obci dostupných, tým väčší je komfort

obyvateľstva. Dostupnosť (blízkosť; nízka náročnosť na dochádzku za danými službami, či už z hľadiska vzdialenosti alebo času) administratívno-správnych služieb patrí medzi dôležité faktory ovplyvňujúce migračný pohyb obyvateľstva v obci.

Tabuľka 18: Spádovosť obce k vybraným poskytovateľom administratívno-správnych služieb

Inštitúcia	Miesto poskytovania služieb
Matričný úrad	Lipovec
Pracovisko daňového úradu	Martin
Pracovisko Obvodného oddelenia policajného zboru	Vrútky
Okresný súd	Martin
Okresný úrad	Martin
Pobočka Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny	Martin

Zdroj: vlastné spracovanie

Bezpečnosť v obci

V intraviláne obce nie je zavedený žiadny monitorovací kamerový systém. Z hľadiska prevencie kriminality, prípadného protispoločenského správania a v záujme spoľahlivejšieho zisťovania príp. porušení zákona by bolo vhodné kamerový systém v obci vybudovať a osadiť kamery (napr. na monitoring verejných priestranstiev, budov vo vlastníctve obce, potenciálne problémových úsekov z hľadiska cestnej premávky a pod.).

Hospodárske pomery

Polohová atraktivita územia

V Slovenskej republike sa v plnej miere uplatňuje západo-východný gradient rozvoja, ktorý je odzrkadlením západo-východného gradientu rozvoja v Európe (v súvislosti s ekonomickou výkonnosťou krajín sa v Európe spomína taktiež severo-južný gradient rozvoja). Na Slovensku sa daná skutočnosť prejavuje tým spôsobom, že najvyspelejšie regióny sa nachádzajú v jeho západnej a najzaostalejšie v jeho východnej časti, pričom úroveň rozvoja smerom od západu na východ postupne klesá² (najmä čo sa týka ukazovateľov ako tvorba HDP, miera nezamestnanosti, ekonomická aktivita obyvateľstva, príjmy obyvateľstva, tvorba nových pracovných miest, ale aj infraštruktúrne vybavenie regiónov, kvalita domového a bytového fondu a pod). Makropolohová atraktivita obce Lipovec, ležiacej v severnej časti stredného Slovenska priamo na najdôležitejších dopravných tepnách Slovenska, je teda z aspektu jej potenciálu pre pritiaženie investícií do priemyselnej výroby, resp. do prevádzok s vysokým počtom zamestnancov (napr. rôzne centrálné veľkosklady a pod.) pomerne vysoká.

Rovnako ako má obec z makropolohového hľadiska výhodnú polohu v rozvinutejšom a bohatšom regióne Turca, aj z mezopolohového hľadiska je jej lokalizácia veľmi výhodná. Poloha obce vo vzťahu k regionálnym ekonomickým centram a vo vzťahu k dopravnej infraštruktúre nadregionálneho významu (prítomnosť ktorej významne zvyšuje lokalizačný potenciál územia pre rôzne investície) je totižto mimoriadne priaznivá. Obec sa nachádza v zázemí mesta Martin, ktoré predstavuje ekonomické centrum regiónu Turca, pričom v blízkosti sú aj ďalšie významné ekonomické centrá – najmä Žilina a Ružomberok.

Vzhľadom na vyššie uvedené je namieste domnievať sa, že aj v budúcnosti budú v bezprostrednom okolí obce vznikať rôzne podniky/prevádzky a pod. s vyšším počtom nových pracovných miest, resp. že

² Presnejšie, v súvislosti s úrovňou rozvoja jednotlivých slovenských regiónov sa v odbornej literatúre spomína rozdelenie Slovenska na bohatý (severo) západ a chudobný (juho) východ, pričom región Turca patrí práve do tej bohatšej, rozvinutejšej časti Slovenska.

tu budú prichádzať stále nové investície. Obyvatelia obec teda môžu svoju zamestnanosť riešiť formou dennej dochádzky do zamestnania do týchto ekonomických centier.

Poľnohospodárstvo a priemysel

V katastri obce sú len veľmi malé plochy poľnohospodárskej pôdy. V jej štruktúre mierne prevládajú trvalé trávne porasty (32,4 ha) nad ornou pôdou (20,9 ha). Prípadná poľnohospodárska veľkovýroba tu teda nemá (vzhľadom k nedostatku plôch) vhodné podmienky.

Tabuľka 19: Štruktúra pôdneho fondu (k 31.12.2021; v ha)

Poľnohospodárska pôda						
orná pôda	chmeľnice	vinice	záhrady	ovocné sady	TTP	spolu
20,9	0,0	0,0	8,8	0,0	32,4	61,8
Nepoľnohospodárska pôda						
lesné pozemky	vodné plochy	zastavané plochy a nádvorcia	ostatné plochy		Spolu	
1 103,8	29,2	36,7	43,2		1 212,9	
Celková výmera územia						1 274,8 ha

Poz.: v čase spracovania tohto PHSR údaje za rok 2022 ešte dostupné neboli

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné spracovanie

Z hľadiska priemyselnej výroby sa v obci nachádza viacero rôznych priemyselných prevádzok, príp. remeselných dielní. Tie sú lokalizované najmä v juhozápadnej časti obce (Pod kanálom), ktorú možno nazvať aj akýmsi priemyselným areálom. Výrazne najväčším zamestnávateľom je spoločnosť DAECHANG SEAT SK, ktorá vyrába rôzne diely a príslušenstvo pre automobilový priemysel.

Cestovný ruch

Cestovný ruch predstavuje interdisciplinárne odvetvie hospodárstva, na realizácii ktorého sa podieľa mnoho ďalších oblastí, ako sú napr. poľnohospodárstvo (v ostatnom období najmä ekologické poľnohospodárstvo a agroturistika), priemysel, stavebníctvo, služby a pod. Lokalizačné predpoklady cestovného ruchu vyjadrujú príťažlivosť územia pre účastníkov cestovného ruchu, vytvárajú motiváciu pre návštevu danej lokality. Obec Lipovec leží priamo na okraji významného turistického regiónu v rámci Slovenska – Národného parku Malá Fatra, v ktorom sa nachádzajú aj viaceré osobitne chránené územia. V tomto ohľade je teda poloha obce veľmi výhodná (nakoľko turista, ktorý chce tento národný park navštíviť, sa môže ubytovať priamo v obci). Okrem tohto národného parku sa v blízkosti obce nachádzajú aj viaceré lyžiarske strediská.

Navyše, v bezprostrednom okolí obce a v okolitých regiónoch sa nachádzajú aj mnohé kultúrnohistorické a umelecko-historické pamiatky (napr. Matica slovenská a viaceré, s jej činnosťou spojené pamiatky, Národný cintorín v Martine, pamiatka UNESCO vo Vlkolínci a pod.). Umelo vytvorené lokalizačné predpoklady CR (spoločenské aj kultúrno-historické) sú teda na dobrej úrovni.

Medzi lokalizačné predpoklady CR patria aj kultúrno-spoločenské a športové podujatia, ktoré taktiež prispievajú k atraktivite okolitého regiónu a významne zvyšujú jeho návštevnosť. Počas roka sa ich v blízkom okolí obce a v regióne Turca koná viacero. Lokalizačné predpoklady cestovného ruchu (prírodné aj umelo vytvorené) v okolitom regióne sú teda na pomerne dobrej úrovni.

Lokalizačné predpoklady rozvoja CR priamo v katastri obce Lipovec sú zatiaľ na slabšej úrovni. V obci je len obmedzená ponuka ubytovacích a stravovacích služieb pre turistov (dve ubytovacie prevádzky). Nachádza sa tu síce športový areál s možnosťami vykonávania športov, avšak len príležitosti pre šport nestačia. Lipovec je pritom jeden z východiskových bodov na túry do Malej Fatry. Určité príležitosti na výstavbu/zriadenie nejakých zariadení a služieb v CR (a teda na získavanie príjmov) predstavuje plánované vybudovanie regionálnych cyklotrás v katastri obce prostredníctvom (v gescii) Žilinského

samosprávneho kraja. V nadväznosti na všetky vyššie uvedené skutočnosti možno skonštatovať, že cestovný ruch v obci Lipovec má s najvyššou pravdepodobnosťou určitý potenciál rastu v budúcnosti tak, aby CR zabezpečoval pre miestnych obyvateľov a iné subjekty (aj obecnú samosprávu) nejaký zdroj príjmov.

Ex-post hodnotenie predchádzajúceho PHSR

Predchádzajúci *Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja* mala obec Lipovec spracovaný v roku 2016 (v znení aktualizácie č. 1). V ňom mala v rámci troch strategických cieľov zadefinovaných viacero špecifických cieľov a opatrení, ktoré spolu obsahovali 22 konkrétnych aktivít. Z tohto počtu sa obci Lipovec podarilo úplne zrealizovať 7 aktivít, čiastočne sa podarilo zrealizovať 5 aktivít a vôbec sa nezrealizovalo 10 aktivít. Možno teda konštatovať, že plnenie predchádzajúceho PHSR bolo z hľadiska úspešnosti na priemernej úrovni.

A.II Analýza vonkajšieho prostredia

Vonkajšie prostredie v kontexte tohto Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja predstavuje pre obec tie oblasti, ktoré síce ovplyvňujú jej rozvoj (v rôznej miere, či už významne alebo len okrajovo), avšak obec ich zároveň nedokáže svojou činnosťou nijako ovplyvniť. V makroregionálnej mierke je dôležitým činiteľom rozvoja obce európsky rozvojový koncept „Red octopus“, ktorý stanovuje hlavné rozvojové centrá Európy. Ide o tzv. „červenú chobotnicu“ (pomenovanie podľa tvaru tejto rozvojovej siete), ktorá spája najrozvinutejšie európske sídelné a aglomeračné centrá a centrá, ktoré majú najväčší potenciál ďalšieho rozvoja. Jedno z ramien „červenej chobotnice“ prechádza aj Slovenskom, a to jeho juhozápadnou časťou (oblasť Bratislavy). Obec Lipovec je teda od tohto ramena značne vzdialená.

Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001 (KURS 2001) vyhodnotila jednotlivé sídelné centrá Slovenska ako terciárne centrá, t.j. centrá na základe ich terciárnej obslužnosti (úrovne vybavenosti vybranou vyššou občianskou vybavenosťou). Takýmto spôsobom bolo na národnej úrovni vytvorených päť skupín obcí (okrem Bratislavy a Košíc, ktoré stoja samostatne a nepatria do žiadnej skupiny), ktoré naznačujú úroveň obsluhy ako pre vlastné mesto, tak pre jeho zázemie (prvé tri skupiny sa pritom členia na dve podskupiny). Najbližšie centrá osídlenia pre obec Lipovec predstavujú mestá Martin (1b. skupina centier), Vrútky a Turany (obe mestá patria do 4. skupiny).

Okrem centier osídlenia KURS 2001 na Slovensku stanovila jadrové ťažiská osídlenia, ktoré sú navzájom pospájané rozvojovými osami I. stupňa. Ostatné sídelné centrá sú pospájané osami II. a III. stupňa. Tieto rozvojové a urbanizačné osi sú súčasťou vyvázenej hierarchizovanej sídelnej štruktúry. Podporujú sídelné väzby medzi obcami a rovnovážny sídelný rozvoj vrátane rozvoja vidieka. Vytvárajú podmienky pre dostupnosť k infraštruktúram, zachovanie a rozvoj prírodného a kultúrneho dedičstva a zabezpečujú požiadavky, ktoré sú na sídelnú štruktúru kladené z hľadiska ekonomických, sociálnych a environmentálnych potrieb.

Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001 stanovuje tri stupne rozvojových osí, ktoré vychádzajú z nasledovných kritérií:

- rozvojová os prvého stupňa – prepája centrá osídlenia prvej skupiny a ťažiská osídlenia prvej úrovne v štáte a porovnateľné centrá mimo hraníc krajiny, zahŕňajúc najmenej jednu cestnú komunikáciu a jednu železnicu rýchlostného typu,
- rozvojová os druhého stupňa – prepája centrá osídlenia druhej skupiny a ťažiská osídlenia druhej úrovne s centrami osídlenia prvej skupiny a ťažiskami osídlenia prvej úrovne, resp. prepája centrá osídlenia druhej skupiny a ťažiská osídlenia druhej úrovne medzi sebou, zahŕňajúc najmenej jednu cestnú komunikáciu a jednu železnicu nadregionálneho významu alebo jednu rýchlostnú cestu,
- rozvojová os tretieho stupňa – prepája stredné centrá a ťažiská osídlenia tretej úrovne navzájom, ako aj ostatné vyhodnocované centrá osídlenia s ostatnými centrami osídlenia druhej skupiny.

Z pohľadu rozvoja územia Slovenska najdôležitejšia, teda rozvojová os I. stupňa, prepája Bratislavu a Košice (o. i.) severoslovenským dopravným koridorom cez Žilinu, Poprad a Prešov. Obec Lipovec teda leží priamo na tejto najvýznamnejšej osi a z tohto dôvodu možno očakávať ďalší priaznivý rozvojový impulz pre obec z vonkajšieho prostredia prostredníctvom súkromných investorov (ktorí sa vôbec nemusia usadiť priamo v obci, stačí, že sa usadia v jej blízkosti – tak, aby vytvorili nové pracovné príležitosti v rámci rádia dennej dochádzky do zamestnania z obce Lipovec, čo okrem Turca zahŕňa napr. aj Žilinu a Ružomberok).

Veľmi dôležitým aspektom v analýze vonkajšieho prostredia je aj stratégia štrukturálnej politiky Európskej únie a jej priemet do slovenských pomerov. Počas programovacieho obdobia EÚ 2000-2006 (čo pre Slovensko znamenalo roky 2004-2006) používala Európska únia stratégiu regionálnej politiky založenú na rovnomernom prístupe samospráv k štrukturálnym fondom (tzv. „pokropením regiónov investíciami“, kde každá samospráva mala rovnaký prístup k týmto fondom). Od programovacieho obdobia 2007-2013 sa však už stratégia regionálnej politiky EÚ zmenila, keďže táto sa už nezamerala

na znižovanie regionálnych disparít formou podpory zaostalých regiónov, ale na základe skúseností z regionálneho rozvoja zo západoeurópskych krajín, rozhodla sa posilňovať predovšetkým vytýčené póly rastu, ktoré sú najviac konkurencieschopné a majú najväčší potenciál rozvoja (týmto opatrením sa taktiež sledovalo posilnenie vonkajšej konkurencieschopnosti EÚ ako celku voči ostatným aktérom vo svetovom hospodárstve). Jednotlivými krajinami vytýčené póly rastu mali byť nositeľmi rozvoja v jednotlivých regiónoch a postupom času by sa rozvoj z týchto pólov rastu mal šíriť do ich bezprostredného okolia (teda do zaostalejších oblastí v ich okolí). Na Slovensku tak boli od programovacieho obdobia 2007-2013 na základe koncepcie územného rozvoja Slovenska stanovené inovačné a kohézne póly rastu (niektoré mestá a obce v ich bezprostrednom zázemí), pričom najväčšia časť podpory zo štrukturálnych fondov smeruje práve do nich.

Výrazným vonkajším rozvojovým impulzom pre oblasť okresu Martin by mohla byť zvýšená podpora zo strany vlády formou investičných stimulov pre tie priame zahraničné investície, ktoré sa realizujú čo najbližšie k tomuto regiónu (keď už nie priamo v ňom). Hoci skúsenosti ukazujú, že od roku 2002, kedy sa začalo s poskytovaním investičnej pomoci, jednotlivé slovenské vlády touto formou podporovali smerovanie priamych zahraničných investícií primárne do najrozvinutejších regiónov Slovenska (najmä do trojuholníka Bratislava – Trnava – Nitra, do Košíc a oblasti stredného Považia po Žilinu), významné investičné stimuly boli v minulosti (okrem spomínanej Žiliny) nasmerované napr. aj do Ružomberka. Z tejto situácie ťaží aj Turiec. Z prostredia investičnej pomoci teda možno taktiež očakávať priaznivé rozvojové impulzy pre región v blízkej budúcnosti.

Spomínaná politika územnej podpory v rôznej forme (napr. investičná pomoc a pod.) a množstvo ďalších faktorov (napr. faktor sídelnej hierarchie, faktor makropolohovej atraktivity, faktor veľkej dopravnej infraštruktúry, faktor historickej marginality, faktor depresnosti priľahlých prihraničných regiónov a pod.; Korec 2005) prispeli (a naďalej prispievajú) k veľmi nerovnovážnemu regionálnemu vývoju v rámci Slovenska, keď sa medzi jednotlivými jeho regiónmi vytvorili pomerne výrazné regionálne disparity. Vytvorila sa tak významná priestorová polarizácia spoločnosti s existenciou centier na strane jednej a periférií (vnútorných aj prihraničných periférnych regiónov) na strane druhej. Možno konštatovať, že obec Lipovec leží v tej rozvinutejšej časti Slovenska.

Štrukturálne fondy v programovom období 2021-2027

Jednou z možných ciest získavania finančných prostriedkov na realizáciu investičných akcií sú Európske štrukturálne a investičné fondy. Napriek tomu, že tieto európske štrukturálne a investičné fondy sú na Slovensku z aspektu regionálneho rozvoja definované ako „doplnkové“ zdroje financovania, v súčasnom modeli regionálnej politiky a nastavenia financovania samospráv sú práve tieto prostriedky z EŠIF hlavným zdrojom financií, bez ktorého by len ťažko boli samosprávy schopné financovať svoje rozvojové investičné projekty. V programovom období EÚ 2014 – 2020 čerpal Slovensko európske štrukturálne a investičné fondy v rámci Cieľa Investovanie do rastu a zamestnanosti a v rámci Cieľa Európska územná spolupráca. V roku 2023 sa toto programové obdobie (z hľadiska financovania a ukončenia projektov) končí, pričom aktuálne sa už nachádzame v programovom období 2021-2027.

Schválená je už Partnerská dohoda medzi Slovenskom a EÚ na nastávajúce programové obdobie 2021-2027 a taktiež Operačný program Slovensko (SR už teda v novom období bude mať len jeden operačný program, čo je oproti minulému obdobiu 2014-2020 významná zmena). Riadiaci orgán OP Slovensko (ktorým je MIRRI SK) a sprostredkovateľské orgány tak môžu pripravovať výzvy na podávanie projektov.

Ďalším významným zdrojom financovania rozvojových projektov v najbližších rokoch je pre Slovensko Plán obnovy a odolnosti Slovenskej republiky (tzv. Plán obnovy). Čiastočne z tohto Plánu obnovy môžu čerpať aj samosprávy. Plán obnovy sa však už nezaraďuje medzi EŠIF, ide o samostatný zdroj financovania, ktorý vznikol na podnet EÚ ako reakcia na krízu, spôsobenú pandémiou COVID-19. Plán obnovy reaguje najmä na jej ekonomické dopady, v podmienkach Slovenskej republiky však aj na dlhodobé systémové nedostatky v slovenskej spoločnosti (SR je povinná uskutočňovať aj niektoré reformy).

Členstvo obce v organizáciách

Obec Lipovec je členom viacerých združení, ktoré vznikli za rôznym účelom, majú rôzne ciele a prostredníctvom ktorých sa obec snaží uplatňovať a presadzovať svoje záujmy:

- „Združenie miest a obcí Slovenska“ (ZMOS) – organizácia zastupujúca záujmy obecných samospráv na celoslovenskej úrovni;
- „Združenie miest a obcí – región Turiec“ (ZMOT) – záujmové združenie právnických osôb (obcí a miest Turca), založené za účelom poradenstva a kvalitnejšieho riešenia spoločných problémov a výziev;
- „Územie udržateľného mestského rozvoja Martin“ (UMR Martin) – účelovo vytvorená kooperačná štruktúra rôznych subjektov (právnických aj fyzických osôb), pôsobiaca najmä pod vedením jadrového mesta tohto územia (Martina), vytvorená za účelom riešenia spoločných problémov a výziev v mestskej funkčnej oblasti Martin
- „Regionálne vzdelávacie centrum Martin“ (RVC Martin) – záujmové združenie právnických osôb, združujúce obce a mestá, poskytujúce svojim členom rôzne vzdelávacie aktivity, školenia a prednášky spojené s výkonom samosprávy.

Zmena klímy

Veľmi dôležitý faktor, ktorý bude čoraz viac ovplyvňovať rozvoj obce Lipovec a ktorý je potrebné nutne riešiť, je zmena klímy (samozrejme, tento faktor neovplyvňuje len obec, ale pôsobí celosvetovo; v konečnom dôsledku však pôsobí aj lokálne – najčastejšie v podobe extrémnejších prejavov počasia ako sú horúčavy, povodne, suchá a pod.).

Zmena klímy ako fenomén 21. storočia sa stáva jednou z najväčších výziev environmentálnej politiky. Svetové ekonomické fórum vo svojej Správe o globálnych rizikách (2018), v ktorej pravidelne vyhodnocuje 50 najväčších globálnych rizík z hľadiska ich účinku, pravdepodobnosti a vzájomných interakcií, zaradilo extrémne prejavy počasia, krízu z nedostatku vody, prírodné katastrofy a zlyhanie zmierňovania zmeny klímy a adaptácie medzi 5 najväčších rizík súčasnosti (MŽP, 2018).

Za obdobie rokov 1881 – 2017 sa na Slovensku pozoroval:

- rast priemernej ročnej teploty vzduchu asi o 1,73 °C (z pohľadu ročných sezón k najrýchlejšiemu otepľovaniu dochádza v lete a na jar);
- priestorovo rozdielny trend ročných úhrnov atmosférických zrážok v priemere asi o 0,5 % (na juhu Slovenska bol pokles miestami aj viac ako 10 %, na severe a severovýchode ojedinele úhrn zrážok vzrástol do 3 %);
- pokles relatívnej vlhkosti vzduchu (na juhu Slovenska od roku 1900 doteraz o 5 %, na ostatnom území menej);
- pokles všetkých charakteristík snehovej pokrývky do výšky 1000 m n. m. takmer na celom území Slovenska (vo väčšej nadmorskej výške bol zaznamenaný jej nárast);
- vzrast potenciálneho výparu a pokles vlhkosti pôdy – charakteristiky výparu vody z pôdy a rastlín, vlhkosti pôdy, slnečného žiarenia potvrdzujú, že najmä juh Slovenska sa postupne vysušuje;
- zmeny v premenlivosti klímy (najmä zrážkových úhrnov) – príkladom sú v krátkom časovom intervale striedajúce sa extrémne vlhké a suché roky: extrémne suchý rok 2003 a čiastočne aj 2007, extrémne vlhké roky 2010 a 2016 a mimoriadne suchý rok 2011 a čiastočne aj 2012. Za ostatných 15 rokov došlo k významnejšiemu rastu výskytu extrémnych denných a niekoľkodenných úhrnov zrážok, čo malo za následok zvýšenie rizika lokálnych povodní v rôznych oblastiach SR. Na druhej strane v období rokov 1989 – 2017 sa oveľa častejšie ako predtým vyskytovalo lokálne alebo celoplošné sucho, ktoré bolo zapríčinené predovšetkým dlhými periódami relatívne teplého počasia s malými úhrnmi zrážok v niektorej časti

vegetačného obdobia. Zvlášť výrazné bolo sucho v rokoch 1990 – 1994, 2000, 2002, 2003 a 2007, v niektorých regiónoch na západe Slovenska aj v rokoch 2015 a 2017.

Riešením, ktoré by malo v konečnom dôsledku zabrániť, alebo aspoň minimalizovať riziká a negatívne dôsledky zmeny klímy, je kombinácia zmierňovacích opatrení zameraných na znižovanie emisií skleníkových plynov (mitigácia) s opatreniami, ktoré znížia zraniteľnosť a umožnia adaptáciu človeka a ekosystémov s nižšími ekonomickými, environmentálnymi a sociálnymi nákladmi. Cieľom adaptácie je zmierniť nepriaznivé dôsledky zmeny klímy, znížiť zraniteľnosť a zvýšiť adaptívnu schopnosť prírodných a človekom vytvorených systémov voči aktuálnym, alebo očakávaným negatívnym dôsledkom zmeny klímy, a posilniť odolnosť celej spoločnosti zvyšovaním verejného povedomia v oblasti zmeny klímy a budovaním znalostnej základne pre účinnejšiu adaptáciu (MŽP, 2018).

STEEP analýza

Pri stretávaní sa s rôznymi problémami a výzvami je potrebné si uvedomiť, že ich riešenie môže byť v budúcnosti ovplyvnené rôznymi vonkajšími faktormi, ktoré obec nedokáže ovplyvniť. Úlohou STEEP analýzy (analýzy externého prostredia) je napomáhať tvorcom rozhodnutí predvídať budúci možný vývoj a na tieto zmeny sa pripraviť.

Formulár 4 (A8): STEEP analýza

Sociálne	Technologické	Ekonomické	Ekologické	Politické	Hodnoty
Starnutie obyvateľstva, emigrácia mladých ľudí do miest	Úroveň technológie poskytovateľa	Nové trhy a nové príležitosti (napr. cestovný ruch)	Vplyv rôznych subjektov na ŽP	Politika vlády v hospodárskej, sociálnej a environmentálnej oblasti	Zmena postojov k lokálnemu rozvoju
Zmeny postojov a správania – aktívny tretí sektor	Dostupná technológia a využívaná technológia	Klesajúce trhy v niektorých poskytovaných službách	Možnosti obnovy a tvorby ŽP	Štrukturálna politika Európskej únie	Zmena životného štýlu
Zmeny správania obyvateľov	Technológia využívaná obyvateľmi, podnikateľmi	Dostupnosť finančných zdrojov	Politika ŽP	Vojna na Ukrajine	Tímová spolupráca
Móda	Kontakt s obyvateľmi prostredníctvom technológie	Daňová politika	Podpora tvorby a ochrany ŽP	Zmena vlády ako výsledok volieb	Osobné hodnoty

Zdroj: MDVRR 2015, vlastné spracovanie

A.III Zhodnotenie súčasného stavu územia

Zhodnotenie súčasného stavu územia je spracované formou SWOT analýzy. Tá bola vypracovaná na základe auditu rozvojových zdrojov obce.

SWOT analýza

Formulár 5 (A10): SWOT analýza

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> • pomerne veľké množstvo (a rozsiahle plochy) zákonom chránených území – tak v sústave SR, ako aj v sústave chránenej medzinárodnými zmluvami (NATURA 2000) • žiadne problémy s povodňami • pomerne vhodne nastavený systém odpadového hospodárstva • absencia environmentálnych záťaží • mierne pozitívny vývoj prirodzeného pohybu obyvateľstva • nízka miera nezamestnanosti • priaznivá štruktúra UoZ podľa vzdelania a klasifikácie zamestnaní • dobrá kvalita domového fondu v obci • záujem o výstavbu v obci • projekt pozemkových úprav realizovaná na väčšine rozlohy územia obce • výborné napojenie obce na nadradenú cestnú a železničnú sieť • dobre vybudovaná technická infraštruktúra • schválený projekt dobudovania kanalizácie • zdravotná starostlivosť dostupná v susedných Vrútkach a Martine • opatrovateľská služba poskytovaná priamo obcou • MŠ dostupná priamo v obci, ZŠ v okolitých obciach • pomerne bohatý kultúrno-spoločenský život • vybudovaný športový areál • výhodná poloha obce vzhľadom na nadradenú dopravnú infraštruktúru (diaľnica, železnica) • dobrá makropolitická atraktivita územia • rozvinutá miestna hospodárska základňa a hospodárska základňa v bezprostrednom okolí obce • veľmi výhodná poloha obce v zázemí urbánnych centier (centier zamestnanosti) • prítomnosť viacerých zamestnávateľov priamo v obci • pomerne dobré predpoklady rozvoja cestovného ruchu 	<ul style="list-style-type: none"> • nevypracovaný územný plán • absencia územného plánu • absencia chodníkov popri komunikáciách • negatívny trend poklesu počtu obyvateľov • negatívny vývoj migračného pohybu obyvateľstva • nepriaznivá veková štruktúra obyvateľstva • nepriaznivá štruktúra UoZ podľa doby evidencie
Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none"> • dobudovanie základnej technickej infraštruktúry (kanalizácia) • podpora miestnych podnikateľských subjektov • dokončenie projektu pozemkových úprav 	<ul style="list-style-type: none"> • nedostatočné využitie možných zdrojov z EÚ • vysoká administratívna náročnosť pre získanie financií z EŠIF

<ul style="list-style-type: none"> • využitie európskych štrukturálnych a investičných fondov, ako aj iných zdrojov na realizáciu rozvojových aktivít • možnosti podpory nezamestnaných občanov v rámci AOTP (menšie obecné služby, regionálna zamestnanosť...) 	<ul style="list-style-type: none"> • neustále zvyšovanie administratívnej záťaže výkonu miestnej samosprávy bez kompenzácie z hľadiska paralelného zvyšovania zdrojov (finančných, personálnych)
---	---

Zdroj: vlastné spracovanie

Kľúčové faktory a disparity územia

Vyhodnotením silných stránok a príležitostí zo SWOT analýzy boli identifikované hlavné faktory rozvoja obce. Podobne, na základe vyhodnotenia slabých stránok a ohrození boli identifikované hlavné disparity obce.

Hlavné faktory rozvoja:

- využitie dobrej geografickej polohy obce na hlavnej dopravnej tepne Slovenska, v blízkosti viacerých urbánnych centier a v blízkosti množstva chránených území
- využitie zdrojov z EŠIF na realizáciu investičných a neinvestičných projektov, aktivita obce pri realizácii rozvojových projektov
- zrealizovaný projekt pozemkových úprav (hoci zatiaľ nedokončený).

Hlavné disparity rozvoja:

- vyššia úroveň miezd v metropolitných regiónoch SR, príp. v zahraničí – úroveň miezd v regióne pôsobí ako demotivačný faktor a generuje podmienky pre emigráciu obyvateľstva
- existencia výrazných prírodných a antropogénnych bariér v okolí obce – v bezprostrednom okolí intravilánu sa nachádzajú viaceré bariéry (národný park, vedenie vysoké napätia, vodný kanál, katastrálna hranica), ktoré limitujú obec v ďalšej potenciálnej výstavbe rodinných alebo bytových domov.

B-Strategická časť

Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja

Rozvoj rôznych regiónov, od lokálnej po makroregionálnu úroveň, je nutné chápať, realizovať, uvažovať a posudzovať v čo možno najširších súvislostiach a väzbách, nie izolovane. Z tohto dôvodu je preto pre stanovenie rozvojovej stratégie obce nevyhnutné rešpektovať aj rôzne „nadradené“ stratégie, ktoré boli prijaté či už na nadnárodnej úrovni, na úrovni štátu alebo VÚC.

Na medzinárodnej úrovni je Slovenská republika viazaná najmä **Agendou 2030**. Ide o súhrn globálnych záväzkov, ktorými medzinárodné spoločenstvo reaguje na najzávažnejšie výzvy súčasnosti. Zmena klímy, chudoba, zvyšujúce sa ekonomické a sociálne nerovnosti alebo neudržateľnosť prevládajúcich vzorcov výroby a spotreby sú komplexné a navzájom previazané problémy. Izolované zásahy a opatrenia preto strácajú účinnosť pri ich riešení. Agenda 2030 bola prijatá členskými štátmi Organizácie Spojených národov v roku 2015 a vyzýva štáty k spoločnému koordinovanému postupu pri riešení globálnych výziev. Táto Agenda 2030 bola prijatá najmä za účelom zabezpečenia udržateľného rozvoja vo svete. Obsahuje spolu 17 cieľov, ktorých plnenie je v záujme udržateľného rozvoja potrebné naplňať.

Implementácia Agendy 2030 je na Slovensku inštitucionálne rozdelená medzi Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR a Ministerstvo zahraničných vecí SR. V konzultácii s odbornou verejnosťou bola Agenda 2030 na Slovensku premietnutá do užšieho súboru šiestich prioritných oblastí, ktoré zohľadňujú špecifiká Slovenska a ktoré budú základom ďalšej strategickej a koncepcnej práce. Sú nimi:

- *Vzdelanie pre dôstojný život,*
- *Smerovanie k znalostnej a environmentálnej udržateľnej ekonomike pri demografických zmenách a meniacom sa globálnom prostredí,*
- *Znižovanie chudoby a sociálna inklúzia,*
- *Udržateľné sídla, regióny a krajina v kontexte zmeny klímy,*
- *Právny štát, demokracia a bezpečnosť,*
- *Dobré zdravie.*

Vyššie uvedené prioritné oblasti sa premietajú aj do opatrení regionálnej politiky, podporujúcich rozvoj jednotlivých regiónov Slovenska.

Strategická časť Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Lipovec na roky 2023-2030 nadväzuje na analytickú časť, ktorá predstavuje komplexnú analýzu územia. Táto časť PHSR obsahuje stratégiu rozvoja obce s ohľadom na jej vnútorné špecifiká a danosti. Jej súčasťou je strategická vízia, formulácia a návrh stratégie rozvoja, ako aj formulácia cieľov v hospodárskej, sociálnej a environmentálnej oblasti.

Strategická vízia a hlavný cieľ obce

Vízia je želanou predstavou obyvateľov o budúcnosti, o tom, ako by mala obec vyzeráť. Je teda nástrojom na motiváciu, opisom ideálneho stavu, ktorý by sme chceli v budúcnosti dosiahnuť. Stanovuje rámec pre definovanie strategických cieľov a priorít na strednodobý časový horizont. Analýzou súčasného stavu obce, analýzou doteraz realizovaných a plánovaných projektov, na základe analýzy hlavných faktorov rozvoja a na základe funkcií, ktoré plní samospráva obce bola sformulovaná nasledovná **strategická vízia** obce Lipovec:

Obec Lipovec je miestom s atraktívnym prostredím pre život. Všestranným rozvojom a využívaním svojho vnútorného potenciálu zabezpečuje zvyšovanie kvality života všetkých svojich obyvateľov, ktorým poskytuje kvalitné služby.

Na dosiahnutie uvedenej strategickej vízie bude potrebné naplniť hlavný cieľ rozvoja obce Lipovec na roky 2023-2030. **Hlavným cieľom** rozvoja obce je

„zvýšiť kvalitu života obyvateľov obce aktívnym prístupom k podpore hospodárskej a sociálnej oblasti pri súčasnom zveľadovaní životného prostredia obce“.

Stratégia rozvoja

Cieľom strategickej časti programu je navrhnuť priority a opatrenia, ktoré budú viesť k naplneniu stanovenej vízie. Ide o návrh takých priorít a opatrení, ktorých riešenie je buď priamo v kompetencii obce alebo tiež takých, ktoré síce nie sú priamo v jej kompetencii, avšak obec ich dokáže svojou činnosťou a svojimi schopnosťami ovplyvniť žiaducim smerom.

Definovanie stratégie rozvoja obce vychádza najmä z detailného poznania jej vnútorného prostredia a z poznania potrieb obyvateľstva, pričom priamo nadväzuje na výsledky analýz. Stratégia vychádza zo základného predpokladu, že príslušné orgány verejnej správy od národnej po regionálnu úroveň budú zabezpečovať koordinovaný prístup v záujme dosiahnutia realizácie plánovaných zmien a že bude existovať dobrá informovanosť kľúčových aktérov regionálneho rozvoja.

Stratégia rozvoja obce je spracovaná v súlade s **Víziou a stratégiou rozvoja Slovenska do roku 2030**, ktorá plní úlohu Národnej stratégie regionálneho rozvoja Slovenskej republiky v zmysle zákona o podpore regionálneho rozvoja. Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2030 definuje (okrem iného) priority, ciele a nástroje podpory regionálneho rozvoja podľa typov regiónov, miest a obcí. Je v súlade s politikou súdržnosti Európskej únie v období 2021-2027, v rámci ktorej **Európska komisia zadefinovala 5 hlavných politických cieľov politiky súdržnosti:**

1. *Inteligentnejšia Európa* – inovatívna a inteligentná transformácia hospodárstva
2. *Ekologickejšia, nízkouhlíková Európa*
3. *Prepojenejšia Európa* – mobilita a regionálna pripojiteľnosť IKT
4. *Sociálnejšia Európa* – vykonávanie Európskeho piliera sociálnych práv
5. *Európa bližšie k občanom* – udržateľný a integrovaný rozvoj mestských, vidieckych a pobrežných oblastí prostredníctvom miestnych iniciatív.

V novom programovom období nastanú v oblasti strategického plánovania a riadenia a implementácie eurofondov viaceré zásadné zmeny. Doposiaľ sa programy rozvoja obcí vypracúvali na úrovni VÚC a na úrovni obcí a miest (pričom obce mali možnosť vypracovať si spoločný program rozvoja obcí). Po novom sa do strategického plánovania pridáva ďalší „medzistupeň“. Tento nový medzistupeň predstavujú tzv. **Strategicko-plánovacie regióny (SPR)**, ktorých hranice zadefinuje príslušný VÚC a schváli ustanovená Rada partnerstva kraja. Pre každý SPR sa následne vypracúva špecifická stratégia, spracovaná vo forme **integrovanej územnej stratégie (IUS)** a obsahujúca špecifické ciele a operácie, vzťahujúce sa len na to-ktoré SPR. Cieľom je zabezpečiť adresnejšie operácie a podporu regiónom na medzistupni medzi regionálnou samosprávou (VÚC) a miestnou samosprávou (obce).

Tretí stupeň strategického plánovania budú stále tvoriť obce a mestá – tým je, samozrejme, ponechaná možnosť vypracovať si svoje vlastné PHSR (ak nevyužijú možnosť vypracovať si svoj PHSR ako súčasť spoločného programu rozvoja obcí). **Obec Lipovec** leží v Žilinskom samosprávnom kraji a v programovom období 2021-2027 je **súčasťou** strategicko-plánovacieho regiónu **SPR Turiec**.

Zmena nastáva v rámci územného rozvoja. **Každý samosprávny kraj** na Slovensku a každé **územie udržateľného mestského rozvoja (UMR)**³, zadefinované Ministerstvom investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie, si v rámci svojho PHRSR (resp. integrovanej územnej stratégie)⁴ definuje tzv. **Integrované projektové balíčky**. Tie pozostávajú z kľúčových projektov (ktorých realizácia je pre implementáciu daného projektového balíka kľúčová, nosná; bez nej by realizácia celého integrovaného balíka nemala zmysel a investície by neprinesli synergický efekt) a komplementárnych projektových balíkov (ktoré obsahujú indikatívne tematické projektové balíčky). Celý integrovaný projektový balík môže byť financovaný z rôznych zdrojov (napr. EŠIF, Plán obnovy, Fond pre spravodlivú transformáciu, tzv. Nórske fondy, úverové zdroje, vlastné zdroje, dotácie štátu a pod.). Tá časť integrovaného projektového balíka, ktorá bude financovaná len z EŠIF, sa nazýva **Integrovaná územná investícia (IUI, angl. skratka ITI)**.

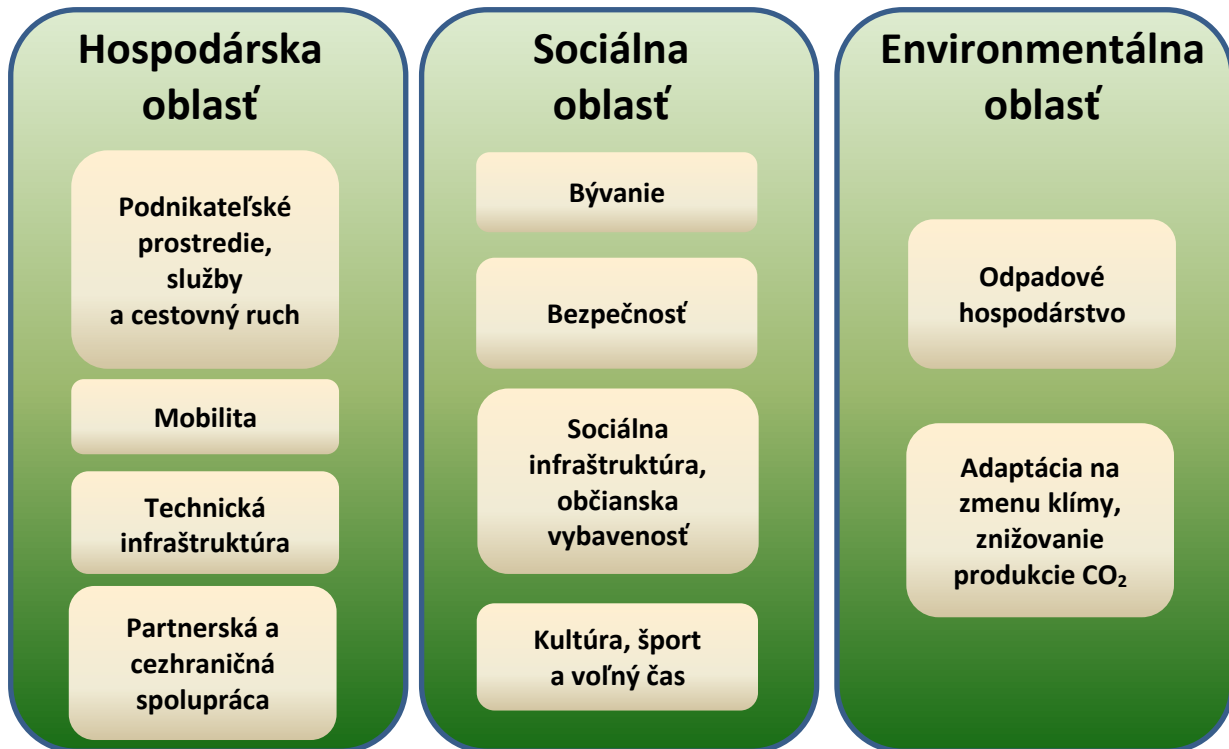
Integrovaný územný rozvoj v rámci územného programu by už teda nemal byť realizovaný výlučne formou dopytovo-orientovaných projektov (ako tomu bolo doposiaľ). Časť IUI bude schvaľovaná Radou partnerstva daného VÚC (bez potreby vyhlasovania dopytovo-orientovaných výziev; výhodou tohto spôsobu schvaľovania bude, že najprv Rada partnerstva VÚC schváli konkrétny projektový zámer na realizáciu, takže žiadateľ bude mať istotu, že jeho projektový zámer určite získa financie na realizáciu; potom dostane úspešný žiadateľ čas na dopracovanie a dodanie všetkej potrebnej dokumentácie, ako napr. samotná projektová dokumentácia, územné rozhodnutie, stavebné povolenie a pod.; tento prístup môže teda potenciálne ušetriť žiadateľom množstvo financií, úsilia a času – keďže tí nebudú povinní mať pripravenú celú dokumentáciu už v čase podania žiadosti o NFP, ale až po jej schválení) a časť IUI sa bude stále implementovať formou dopytovo-orientovaných výziev, vyhlasovaných štátnymi orgánmi (rovnakým spôsobom ako tomu bolo doteraz).

³ nazývané aj „mestská funkčná oblasť“

⁴ v prípade VÚC ide o PHRSR (pričom IUS môže byť integrálnou súčasťou PHRSR kraja alebo samostatnou stratégiou). V prípade území UMR podľa toho, či sa daný UMR rozhodol vypracovať si integrovanú územnú stratégiu vo forme spoločného programu rozvoja obcí na základe § 8a zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja alebo ako samostatnú stratégiu

Pre naplnenie strategickej vízie (pozri predchádzajúcu kapitolu) si teda obec Lipovec stanovila tri hlavné rozvojové oblasti a v rámci nich nasledovné priority:

- A.) **Hospodárska oblasť** – táto prioritná oblasť pozostáva zo 4 priorít: podnikateľské prostredie, služby a cestovný ruch (podpora malého a stredného podnikania, podpora miestnej hospodárskej základne, zavádzanie inovácií, rozvoj poľnohospodárstva, rozvoj digitalizácie, realizácia SMART riešení, skvalitňovanie verejných služieb, rozvoj CR), mobilita (rekonštrukcia starých a výstavba nových miestnych komunikácií a chodníkov, cyklistických chodníkov, riešenie statickej dopravy), technická infraštruktúra (dobudovanie technickej vybavenosti obce – kanalizácia, optická sieť) a partnerská spolupráca (spolupráca s partnerskými obcami).
- B.) **Sociálna oblasť** – prioritná oblasť pozostávajúca taktiež zo 4 rozvojových priorít: bývanie (podpora bývania v obci, výstavba nájomných bytov), bezpečnosť (prevencia kriminality, realizácia bezpečnostných prvkov), sociálna infraštruktúra, občianska vybavenosť (skvalitnenie občianskej vybavenosti, rekonštrukcia budov vo vlastníctve obce, podpora sociálnych služieb a komunitného rozvoja) a kultúra, šport a voľný čas (skvalitňovanie športových a oddychových zariadení, podpora kultúrnych a športových podujatí a telies).
- C.) **Environmentálna oblasť** – tretia prioritná oblasť pozostáva z 2 rozvojových priorít: odpadové hospodárstvo (podpora triedeného zberu, zvyšovanie úrovne vytriedenia komunálnych odpadov) a adaptácia na zmenu klímy, znižovanie produkcie CO₂ (realizácia zelených a modrých investícií, zvyšovanie biodiverzity, využívanie obnoviteľných zdrojov energie).

Prostredníctvom týchto troch prioritných oblastí a definovaných priorit, ktoré sú v programovej časti dokumentu rozpracované do jednotlivých opatrení, projektov a aktivít, bude obec naplňať definovanú strategickú víziu rozvoja. Splnením jednotlivých cieľov a stanovených opatrení bude zabezpečovať zvyšovanie kvality života svojich obyvateľov.

Formulár 6 (S1): Hierarchia rozvojových cieľov

Vízia „Obec Lipovec je miestom s atraktívnym prostredím pre život. Všestranným rozvojom a využívaním svojho vnútorného potenciálu zabezpečuje zvyšovanie kvality života všetkých svojich obyvateľov, ktorým poskytuje kvalitné služby“			
Hlavný cieľ „zvýšiť kvalitu života obyvateľov obce aktívnym prístupom k podpore hospodárskej a sociálnej oblasti pri súčasnom zveľadovaní životného prostredia obce“			
Prioritná oblasť	Hospodárska	Sociálna	Environmentálna
Strategický cieľ	Rozvíjať vnútorný potenciál územia, založený na podpore miestneho hospodárstva a vybudovanej dopravnej a technickej infraštruktúry	Podporovať skvalitňovanie občianskej vybavenosti a zabezpečovať pre obyvateľov dôstojné podmienky spoločenského vyžitia	Zabezpečiť pre obyvateľov obce ako aj jej návštevníkov kvalitné životné prostredie
Priority	<ul style="list-style-type: none"> • Podnikateľské prostredie, služby a cestovný ruch • Mobilita • Technická infraštruktúra • Partnerská a cezhraničná spolupráca 	<ul style="list-style-type: none"> • Bývanie • Bezpečnosť • Sociálna infraštruktúra, občianska vybavenosť • Kultúra, šport a voľný čas 	<ul style="list-style-type: none"> • Odpadové hospodárstvo • Adaptácia na zmenu klímy, znižovanie produkcie CO₂
Opatrenia	1.1 Podpora MSP, remeselníkov, poľnohospodárov a lesníkov 1.2 Rozvoj digitalizácie a SMART infraštruktúry, vrátane modernizácie verejných služieb 1.3 Podpora cestovného ruchu 1.4 Skvalitnenie miestnej dopravnej infraštruktúry 1.5 Zlepšenie technickej vybavenosti obce 1.6 Spolupráca s partnerskými obcami	2.1 Tvorba možností pre rozvoj bývania 2.2 Zvyšovanie bezpečnosti obyvateľov 2.3 Zlepšenie kvality občianskej vybavenosti 2.4 Podpora sociálnych služieb a sociálnych aktivít 2.5 Skvalitnenie ponuky športového vyžitia a trávenia voľného času 2.6 Podpora spoločenského a kultúrneho života	3.1 Skvalitnenie nakladania s odpadmi a podpora zhodnocovania odpadov 3.2 Realizácia adaptačných a mitigačných opatrení na zmenu klímy, zelené a modré investície, zvyšovanie biodiverzity 3.3 Zvyšovanie energetickej efektívnosti budov, prechod na OZE

Zdroj: vlastné spracovanie

C-Programová časť

Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja

Programová časť PHSR nadväzuje na strategickú časť a obsahuje opatrenia a projekty na zabezpečenie realizácie programu rozvoja, vrátane ich priradenia k jednotlivým cieľom a prioritám. Táto časť obsahuje podrobnejšie rozpracovanie cieľov v hospodárskej, sociálnej a environmentálnej oblasti na úrovni opatrení a aktivít. Táto časť obsahuje:

- konkrétne opatrenia a projekty vrátane ich priradenia k jednotlivým cieľom a prioritám,
- súbor ukazovateľov, výsledkov a dopadov vrátane východiskových a cieľových hodnôt.

Opatrenia, projekty a aktivity podľa prioritných oblastí

V strategickej časti zadefinované priority v rámci troch prioritných oblastí (hospodárskej, sociálnej, environmentálnej) obsahujú viaceré opatrenia, pričom každé opatrenie pozostáva z jedného alebo viacerých konkrétnych projektov/aktivít. Tie sú plne v súlade s 5 hlavnými politickými cieľmi politiky súdržnosti Európskej únie na programové obdobie 2021-2027. Realizácia projektov/aktivít v rámci zadefinovaných opatrení podporí **inteligentnú transformáciu hospodárstva**, napomôže **prechodu na ekologickejšiu nízkouhlíkovú Európu**, posilní **mobilitu a digitalizáciu**, prispeje k budovaniu **sociálnejšej Európy** a posilní **miestny rozvoj** (samozrejme, myslí sa tu realizácia projektov/aktivít na území obce – pričom tieto projekty/aktivity svojím malým dielom napomôžu realizácii systémových zmien v celoslovenskom a európskom meradle).

Všetky projekty a aktivity, ktoré samospráva plánuje v strednodobom horizonte realizovať, sú uvedené v nasledujúcom formulári. Konkrétne činnosti, ktoré samospráva plánuje realizovať formou projektového zámeru, sú v tomto aj v ďalších formulároch uvedené ako „**Projekt**“. Činnosti, ktoré sa neplánujú realizovať formou projektového zámeru (resp. nie je potrebné realizovať ich ako projekt; spravidla ide „jednoduchšie“, menej náročné činnosti), sú uvedené ako „**Aktivita**“.

Všetky projekty a aktivity, ktoré sú v tomto PHSR zadefinované, môžu byť realizované v rámci **integrovanej projektových balíkov**, zadefinovaných či už v Programe hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja samosprávneho kraja (**PHRSR VÚC Žilina**), v integrovanej územnej stratégii SPR Turiec (**IUS SPR Turiec**), ako aj v integrovanej územnej stratégii UMR Martin (**IUS UMR Martin**); môžu byť taktiež zahrnuté medzi **integrované územné investície** (financované z EŠIF).

Formulár 7 (P1): Prehľad opatrení, projektov a aktivít podľa oblastí

Prioritná oblasť 1 – HOSPODÁRSKA	
Opatrenie	Projekt/Aktivita
1.1 Podpora MSP, remeselníkov, poľnohospodárov a lesníkov	<p>Aktivita: 1.1.1 Podpora rozvoja služieb a podnikateľských aktivít v obci</p> <ul style="list-style-type: none"> - príprava pozemkov, budov, priestorových a technických podmienok pre vznik nových služieb a rozvoj existujúcich podnikateľských aktivít - prenájom obecných pozemkov a budov - podpora subjektov lesného hospodárstva a zhodnocovania drevnej hmoty - podpora poľnohospodárskych subjektov <p>Aktivita: 1.1.2 Podpora zavádzania inovácií u miestnych zamestnávateľov</p> <ul style="list-style-type: none"> - zavádzanie nových produktov, zlepšených procesov, využívanie nových materiálov, zlepšovanie výrobných metód

<p>1.2 Rozvoj digitalizácie a SMART infraštruktúry, vrátane modernizácie verejných služieb</p>	<p>Aktivita: 1.2.1 Podpora zavádzania efektívnych SMART digitálnych riešení v podnikoch a u subjektov poskytujúcich verejné služby</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizácia podporných aktivít pri zavádzaní digitálnych riešení do spoločnosti (napr. v doprave, cestovnom ruchu, odpadovom hospodárstve, vo výrobných procesoch, pri poskytovaní elektronických služieb občanom a pod.) <p>Aktivita: 1.2.2 Zvyšovanie digitálnych zručností zamestnancov a obyvateľov obce</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizácia vzdelávacích aktivít pre zamestnancov pracujúcich v podnikoch a verejnej správe a pre miestnych obyvateľov
<p>1.3 Podpora cestovného ruchu</p>	<p>Aktivita: 1.3.1 Výstavba drobnej doplnkovej infraštruktúry popri ceste na Panošínú</p> <ul style="list-style-type: none"> - vybudovanie a osadenie oddychových a informačných prvkov, ako sú altánky, lavičky, koše, informačné tabule a pod. <p>Aktivita: 1.3.2 Výstavba doplnkovej infraštruktúry popri budúcej regionálnej cyklotrase</p> <ul style="list-style-type: none"> - vybudovanie a osadenie oddychových a informačných prvkov, ako sú altánky, lavičky, koše, informačné tabule a pod. - zriadenie nabíjaciach staníc pre elektrobicykle <p>Aktivita: 1.3.3 Skvalitnenie dopravno-orientačného systému v obci</p> <ul style="list-style-type: none"> - modernizácia a rozšírenie existujúceho dopravno-orientačného systému v obci
<p>1.4 Skvalitnenie miestnej dopravnej infraštruktúry</p>	<p>Projekt: 1.4.1 Rekonštrukcia miestnych komunikácií po dobudovaní kanalizácie, vrátane výstavby chodníkov</p> <ul style="list-style-type: none"> - obnova poškodeného povrchu miestnych komunikácií po výstavbe kanalizácie, - obnova poškodeného povrchu MK v častiach obce, kde kanalizácia už je vybudovaná - vybudovanie chodníkov na miestach, kde to lokálne územno-technické podmienky dovoľujú <p>Aktivita: 1.4.2 Výstavba chodníkov na cintoríne</p> <ul style="list-style-type: none"> - vybudovanie spevnených chodníkov na pohrebisku obce

	<p>Projekt: 1.4.3 Podpora výstavby regionálnych cyklistických chodníkov cez kataster obce</p> <ul style="list-style-type: none"> - poskytovanie súčinnosti Žilinskému samosprávnemu kraju a iným subjektom pri realizácii výstavby cyklistických chodníkov v katastri obce - zámena pozemkov (resp. iný vhodný spôsob pomoci) v prípade potreby pri výstavbe cyklotrás <p>Aktivita: 1.4.4 Dobudovanie chýbajúcich parkovacích miest, vrátane rekonštrukcie chodníkov pri OcÚ</p> <ul style="list-style-type: none"> - výstavba spevnených odstavných plôch na parkovanie vozidiel, - obnova poškodeného povrchu existujúcich chodníkov v areáli OcÚ a MŠ <p>Aktivita: 1.4.5 Výstavba (rekonštrukcia) rigolov a odvodňovacích kanálov popri miestnych komunikáciách</p> <ul style="list-style-type: none"> - výstavba nových rigolov, obnova a prehĺbenie starých, vyčistenie korýt
<p>1.5 Zlepšenie technickej vybavenosti obce</p>	<p>Projekt: 1.5.1 Dobudovanie kanalizácie v obci</p> <ul style="list-style-type: none"> - osadenie kanalizačného potrubia na miestach, kde kanalizácia vybudovaná nie je - pripojenie kanalizačných vetiev na ČOV <p>Aktivita: 1.5.2 Rekonštrukcia verejného osvetlenia</p> <ul style="list-style-type: none"> - výmena jednotlivých svetelných bodov VO za energeticky úsporné LED osvetlenie <p>Aktivita: 1.5.3 Poskytovanie súčinnosti pri výstavbe optickej siete</p> <ul style="list-style-type: none"> - podpora súkromných subjektov v prípade zámeru výstavby optickej siete v obci
<p>1.6 Spolupráca s partnerskými obcami</p>	<p>Aktivita: 1.6.1 Rozvoj partnerskej a cezhraničnej spolupráce</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozvoj spolupráce s partnerskými obcami/mestami
Prioritná oblasť 2 – SOCIÁLNA	
Opatrenie	Projekt/Aktivita
<p>2.1 Tvorba možností pre rozvoj bývania</p>	<p>Aktivita: 2.1.1 Obstaranie územného plánu</p> <ul style="list-style-type: none"> - obstaranie územnoplánovacej dokumentácie pre potreby obce <p>Projekt: 2.1.2 Prestavba budovy bývalej školy na nájomné byty (12 b.j.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - stavebno-technické úpravy existujúcej budovy, vybudovanie nových nájomných bytov (12) pre obyvateľov obce

<p>2.2 Zvyšovanie bezpečnosti obyvateľov</p>	<p>Aktivita: 2.2.1 Výstavba kamerového systému</p> <ul style="list-style-type: none"> - osadenie bezpečnostných kamier za účelom prevencie kriminality a protispoločenského správania v obci, príp. aj monitorovania bezpečnosti cestnej premávky - obstaranie príslušnej výpočtovej techniky, vrátane softvérového vybavenia <p>Aktivita: 2.2.2 Realizácia bezpečnostných prvkov v doprave</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizácia/osadenie rôznych bezpečnostných prvkov za účelom zvýšenia bezpečnosti cestnej premávky (napr. merače rýchlosti, spomaľovače, prechody pre chodcov s osvetlením a pod.)
<p>2.3 Zlepšenie kvality občianskej vybavenosti</p>	<p>Projekt: 2.3.1 Rozšírenie kapacity Domu smútku</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizácia stavebno-technických úprav existujúcej budovy tak, aby sa zvýšila jej kapacita
<p>2.4 Podpora sociálnych služieb a sociálnych aktivít</p>	<p>Aktivita: 2.4.1 V spolupráci s UPSVaR zapájanie obce do projektov AOTP</p> <ul style="list-style-type: none"> - spolupráca obce s Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny pri realizácii projektov na úseku aktívnych opatrení trhu práce <p>Projekt: 2.4.2 Výstavba zariadenia pre seniorov</p> <ul style="list-style-type: none"> - vybudovanie nového zariadenia sociálnych služieb – zariadenia pre seniorov - obstaranie príslušného vybavenia, zabezpečenie personálnych kapacít, poskytovanie sociálnych služieb v ňom <p>Projekt: 2.4.3 Zriadenie komunitného centra</p> <ul style="list-style-type: none"> - vybudovanie nového zariadenia sociálnych služieb (príp. stavebno-technická úprava existujúcich priestorov) – komunitného centra - obstaranie príslušného vybavenia, zabezpečenie personálnych kapacít, poskytovanie sociálnych služieb v ňom <p>Aktivita: 2.4.4 Poskytovanie opatrovateľskej služby v domácnosti</p> <ul style="list-style-type: none"> - pokračovanie v poskytovaní domácej opatrovateľskej služby obyvateľom obce Lipovec <p>Aktivita: 2.4.5 Zriadenie obecného registrovaného sociálneho podniku</p> <ul style="list-style-type: none"> - príprava podnikateľských priestorov na prevádzkovanie podniku - vypracovanie podnikateľského plánu, realizácia podnikateľských aktivít v podniku

	<ul style="list-style-type: none"> - zamestnanie miestnych uchádzačov o zamestnanie, znevýhodnených na trhu práce
2.5 Skvalitnenie ponuky športového vyžitia a trávenia voľného času	<p>Aktivita: 2.5.1 <i>Dobudovanie športovo-rekreačného areálu</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - dobudovanie exteriérových priestorov na realizáciu voľnočasových aktivít (napr. prístup, chodníky, ...) - obnova interiérových priestorov (šatní, sociálnych zariadení) - prípadné osadenie ďalších voľnočasových a športových zariadení a prvkov (napr. preliezok, hojdačiek a pod.)
2.6 Podpora spoločenského a kultúrneho života	<p>Aktivita: 2.6.1 <i>Podpora kultúrnych a športových podujatí</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - podpora kultúrnych podujatí - podpora športových podujatí - podpora miestnych kultúrnych a športových telies
Prioritná oblasť 3 – ENVIRONMENTÁLNA	
Opatrenie	Projekt/Aktivita
3.1 Skvalitnenie nakladania s odpadmi a podpora zhodnocovania odpadov	<p>Aktivita: 3.1.1 <i>Skvalitnenie systému zberu odpadov</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - zvýšenie efektivity triedeného zberu odpadov - rozšírenie možností zberu tzv. zeleného biologicky rozložiteľného a kuchynského odpadu z domácností - rozširovanie ponuky triedeného zberu o ďalšie druhy odpadov <p>Projekt: 3.1.2 <i>Výstavba zberného dvora</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - výstavba zberného dvora za účelom skvalitnenia nakladania s odpadmi v obci a zlepšovania možností na triedenie jednotlivých druhov odpadov - obstaranie príslušnej komunálnej techniky na prevádzku zberného dvora <p>Projekt: 3.1.3 <i>Vybudovanie malej kompostárne</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - výstavba malej kompostárne (so spracovateľskou kapacitou do 100 ton ročne) s plánovaným zhodnocovaním biologicky rozložiteľného komunálneho odpadu (vrátane kuchynského odpadu) pochádzajúceho z Lipovca - obstaranie potrebných zariadení na prevádzkovanie malej kompostárne (napr. traktor, kontajnery, hygienizačná stanica, stroje a príslušenstvo pre nakladanie s BRKO a pod.)

<p>3.2 Realizácia adaptačných a mitigačných opatrení na zmenu klímy, zelené a modré investície, zvyšovanie biodiverzity</p>	<p>Aktivita: 3.2.1 <i>Údržba a revitalizácia zelene na verejných priestranstvách, výsadba stromov a krov, vrátane realizácie prvkov drobnej architektúry (obecného mobiliáru)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - výkon starostlivosti o verejnú zeleň - výsadba novej zelene (stromy, kríky, tráva, kvety a pod.) za účelom rozširovania zelených plôch v intraviláne obce - osadenie obecného mobiliáru (altánky, lavičky, koše, informačné tabule a pod.) <p>Aktivita: 3.2.2 <i>Realizácia ďalších adaptačných opatrení a opatrení na zvyšovanie biodiverzity v sídelnom prostredí</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - v spolupráci s rôznymi subjektmi realizácia rôznych ďalších adaptačných opatrení, ako napr. dažďová záhrada, hmyzí hotel, včelia záhrada, vodná fontána a pod.
<p>3.3 Zvyšovanie energetickej efektívnosti budov, prechod na OZE</p>	<p>Projekt: 3.3.1 <i>Zníženie energetickej náročnosti prevádzky kultúrneho domu, vrátane rekonštrukcie interiéru</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - obnova strešného plášťa, zateplenie budovy, výmena otvorových výplní, zníženie energetickej náročnosti na vykurovanie - úprava a vymalovanie fasády, - výmena elektroinštalácie, rekonštrukcia kuchyne, vykonanie ďalších potrebných rekonštrukčných prác <p>Projekt: 3.3.2 <i>Zníženie energetickej náročnosti prevádzky budovy OcÚ a MŠ</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - obnova strešného plášťa, zateplenie budovy, výmena otvorových výplní, zníženie energetickej náročnosti na vykurovanie - úprava a vymalovanie fasády, - vykonanie ďalších potrebných rekonštrukčných prác <p>Aktivita: 3.3.3 <i>Podpora využívania obnoviteľných a alternatívnych zdrojov energie vo verejných budovách a na verejných plochách</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - realizácia ďalších podporných krokov na využívanie OZE a AZE (napr. výmena kotlov a pod.)

Zdroj: Obecný úrad Lipovec, vlastné spracovanie

Súbor ukazovateľov, výsledkov a dopadov

Súčasťou programovej časti je aj stanovenie ukazovateľov pre hodnotenie PHSR. Ukazovatele výsledkov a dopadov pre PHSR obce sú spracované v nasledujúcom formulári. Rozdelené sú do troch kategórií:

- ukazovatele výstupu – práce, tovary a služby, financované počas realizácie aktivít projektu,
- ukazovatele výsledku – okamžitý efekt realizácie aktivít projektu, príp. služby poskytnuté cieľovej skupine,
- ukazovatele dopadu – dlhodobý efekt vplyvu na danú prioritnú oblasť alebo cieľovú skupinu.

Východiskové hodnoty dopadových ukazovateľov v rámci hodnotenia dopadov pre PHSR obce boli stanovené spravidla ako nulové v roku 2023, cieľové hodnoty boli stanovené pre roky 2026 a 2030.

Formulár 8 (P2): Zoznam merateľných ukazovateľov v rámci jednotlivých opatrení PHSR

Typ ukazovateľa	Ukazovateľ	Informačný zdroj/odkaz	Merná jednotka	Východisková hodnota		Cieľová hodnota	
				2023	2026	2030	
Hospodárska oblasť							
Opatrenie 1.1. - Podpora MSP, remeselníkov, poľnohospodárov a lesníkov							
Výsledok	Podpora podnikateľa	OcÚ	počet / rok	0	3	3	
Opatrenie 1.2. - Rozvoj digitalizácie a SMART infraštruktúry, vrátane modernizácie verejných služieb							
Výstup	Realizované digitálne riešenia	OcÚ, zamestnávateľa	počet	0	5	10	
Dopad	Zvýšená zamestnanosť obyvateľstva	OcÚ, ŠÚSR	%	0	3	6	
Opatrenie 1.3. - Podpora cestovného ruchu							
Výsledok	Vybudovaná drobná infraštruktúra popri ceste na Panošínú	OcÚ, SKT	súbor objektov	0	1	1	
Výsledok	Vybudovaná doplnková cyklistická infraštruktúra	OcÚ	súbor objektov	0	0	1	
Výstup	Osadený kvalitný dopravný-informačný systém	OcÚ	súbor objektov	0	1	1	

Dopad	Vyšší počet turistov počas roka	OcÚ	%	0	15	25
Opatrenie 1.4. - Skvalitnenie miestnej dopravnej infraštruktúry						
Výstup	Zrekonštruované miestne komunikácie	OcÚ	m	0	500	1500
Výstup	Novo vybudované chodníky v intraviláne	OcÚ	m	0	100	500
Výstup	Novo vybudované chodníky na cintoríne	OcÚ	m	0	100	100
Výstup	Vybudované regionálne cyklistické trasy	ŽSK	m	0	0	5000
Výstup	Nové parkovacie miesta pri OcÚ	OcÚ	počet	0	10	10
Výstup	Zrekonštruované chodníky v areáli OcÚ a MŠ	OcÚ	m	0	100	100
Výstup	Obnovené rigoly	OcÚ	m	0	1000	1000
Opatrenie 1.5. - Zlepšenie technickej vybavenosti obce						
Výsledok	Dobudovaná kanalizačná sieť	OcÚ	súbor	0	1	1
Výsledok	Podiel obyvateľov obce napojených na ČOV	OcÚ	%	50	85	100
Výsledok	Podiel svetelených bodov s LED osvetlením na celkovom počte svetelných bodov	OcÚ	%	0	100	100
Dopad	Nižšia spotreba el. energie na prevádzku verejného osvetlenia (o koľko)	OcÚ	%	0	50	50
Dopad	Počet obyvateľov využívajúcich vysokorychlostný internet cez optickú sieť	OcÚ	počet	0	1200	1200
Opatrenie 1.6. - Spolupráca s partnerskými obcami						
Výsledok	Podporené partnerské projekty	OcÚ	počet	0	3	5
Sociálna oblasť						
Opatrenie 2.1. - Tvorba možností pre rozvoj bývania						
Výsledok	Obstaraný územný plán	OcÚ	súbor aktivít	0	1	1
Výstup	Novo vybudované nájomné byty	OcÚ	počet	0	0	12
Opatrenie 2.2. - Zvyšovanie bezpečnosti obyvateľov						
Výstup	Nové kamery monitorujúce verejné priestory	OcÚ	počet	0	15	15
Výsledok	Realizované bezpečnostné prvky v doprave	OcÚ	počet	0	2	4
Výsledok	Nižší počet priestupkov	OcÚ, Polícia	%	0	40	40
Opatrenie 2.3. - Zlepšenie kvality občianskej vybavenosti						
Výsledok	Zvýšená kapacita Domu smútku	OcÚ	%	0	0	30

Opatrenie 2.4. - Podpora sociálnych služieb a sociálnych aktivít						
Výsledok	Osoby zamestnané cez projekty AOTP	OcÚ	počet	0	2	3
Výsledok	Prijímatelia, využívajúci služby zariadenia pre seniorov	OcÚ	počet	0	0	20
Výsledok	Prijímatelia, využívajúci služby komunitného centra	OcÚ	počet	0	0	20
Výstup	Prijímatelia, ktorým je poskytovaná opatrovateľská služba	OcÚ	počet/rok	0	1	1
Výsledok	Osoby zamestnané v soc. podniku	OcÚ	počet	0	10	10
Opatrenie 2.5. - Skvalitnenie ponuky športového vyžitia a trávenia voľného času						
Výstup	Dobudovaný športov-rekreačný areál	OcÚ	súbor objektov	0	1	1
Opatrenie 2.6. - Podpora spoločenského a kultúrneho života						
Výsledok	Zrealizované kultúrne a športové podujatia	OcÚ	počet/rok	0	10	10
Výsledok	Podporené subjekty	OcÚ	počet/rok	0	2	2
Environmentálna oblasť						
Opatrenie 3.1. - Skvalitnenie nakladania s odpadmi a podpora zhodnocovania odpadov						
Výsledok	Skvalitnený systém zberu odpadov	OcÚ	súbor aktivít	0	1	1
Výstup	Vybudovaný zberný dvor	OcÚ	počet	0	1	1
Výstup	Vybudovaná kompostáreň na zhodnocovanie BRKO	OcÚ	počet	0	1	1
Výsledok	Úroveň vytriedenia odpadov	OcÚ	%	0	30	60
Opatrenie 3.2. - Realizácia adaptačných a mitigačných opatrení na zmenu klímy, zelené a modré investície, zvyšovanie biodiverzity						
Výstup	Revitalizovaná zeleň na verejných priestranstvách	OcÚ	súbor objektov	0	1	1
Výstup	Osadený obecný mobiliár	OcÚ	súbor objektov	0	1	1
Výstup	Realizované ďalšie adaptačné opatrenia	OcÚ	súbor aktivít	0	1	1
Opatrenie 3.3. - Zvyšovanie energetickej efektívnosti budov, prechod na OZE						
Výstup	Komplexne zrekonštruovaná budova KD	OcÚ	súbor aktivít	0	0	1
Výstup	Zrekonštruovaný exteriér budovy OcÚ a MŠ	OcÚ	súbor aktivít	0	1	1
Výsledok	Nižšia spotreba energie v budovách (o koľko)	OcÚ	%	0	20	45

Zdroj: MDVRR 2015, Obecný úrad Lipovec, vlastné spracovanie

D-Realizačná časť

Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja

Realizačná časť je zameraná na popis postupov inštitucionálneho a organizačného zabezpečenia realizácie programu rozvoja obce, systém monitorovania a hodnotenia plnenia programu rozvoja obce na základe stanovenia merateľných ukazovateľov a vecný a časový harmonogram realizácie programu rozvoja obce formou akčných plánov. Realizačná časť obsahuje:

- akčný plán,
- popis úloh jednotlivých partnerov pri realizácii PHSR,
- popis postupov inštitucionálneho a organizačného zabezpečenia,
- stručný popis komunikačnej stratégie PHSR k jednotlivým cieľovým skupinám,
- popis systému monitorovania a hodnotenia plnenia PHSR.

Akčný plán obce

Akčný plán predstavuje konkrétny harmonogram činností/projektov/aktivít súvisiacich s rozvojom obce v nadväznosti na prioritné oblasti sociálno-ekonomického rozvoja. Tento plán vychádza zo stratégie, je jej logickou súčasťou a realizuje sa prostredníctvom konkrétnych projektov a aktivít. Obsahuje predpokladané termíny plnenia jednotlivých úloh, zoznam inštitúcií zodpovedných za ich plnenie a predpokladané zdroje financovania.

Formulár 9 (R1): Akčný plán

Opatrenie, projekt/aktivita	Odhadovaný termín realizácie	Financovanie (tis. eur)	Zodpovedný
HOSPODÁRSKA OBLASŤ			
PRIORITA: PODNIKATEĽSKÉ PROSTREDIE, SLUŽBY A CESTOVNÝ RUCH			
Opatrenie 1.1: Podpora MSP, remeselníkov, poľnohospodárov a lesníkov			
Aktivita: 1.1.1 Podpora rozvoja služieb a podnikateľských aktivít v obci	od 2023 priebežne	2,40	obec
Aktivita: 1.1.2 Podpora zavádzania inovácií u miestnych zamestnávateľov	od 2023 priebežne	1,60	obec, firmy
Opatrenie 1.2: Rozvoj digitalizácie a SMART infraštruktúry, vrátane modernizácie verejných služieb			
Aktivita: 1.2.1 Podpora zavádzania efektívnych SMART digitálnych riešení v podnikoch a u subjektov poskytujúcich verejné služby	od 2023 priebežne	3,20	obec, firmy
Aktivita: 1.2.2 Zvyšovanie digitálnych zručností zamestnancov a obyvateľov obce	od 2023 priebežne	1,60	obec
Opatrenie 1.3: Podpora cestovného ruchu			
Aktivita: 1.3.1 Výstavba drobnej doplnkovej infraštruktúry popri ceste na Panošínú	2024-2025	20,00	obec, SKT
Aktivita: 1.3.2 Výstavba doplnkovej infraštruktúry popri budúcej regionálnej cyklotrase	2026-2028	40,00	obec
Aktivita: 1.3.3 Skvalitnenie dopravného-orientačného systému v obci	2025	10,00	obec
PRIORITA: MOBILITA			
Opatrenie 1.4: Skvalitnenie miestnej dopravnej infraštruktúry			

Projekt: 1.4.1 Rekonštrukcia miestnych komunikácií po dobudovaní kanalizácie, vrátane výstavby chodníkov	2025-2028	350,00	obec
Aktivita: 1.4.2 Výstavba chodníkov na cintoríne	2023	100,00	obec
Projekt: 1.4.3 Podpora výstavby regionálnych cyklistických chodníkov cez kataster obce	2023-2026	2 500,00	ŽSK
Aktivita: 1.4.4 Dobudovanie chýbajúcich parkovacích miest, vrátane rekonštrukcie chodníkov pri OcÚ	2024	50,00	obec
Aktivita: 1.4.5 Výstavba (rekonštrukcia) rigolov a odvodňovacích kanálov popri miestnych komunikáciách	2024	20,00	obec, ŽSK
PRIORITA: TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA			
Opatrenie 1.5: Zlepšenie technickej vybavenosti obce			
Projekt: 1.5.1 Dobudovanie kanalizácie v obci	2023-2025	1 700,00	obec
Aktivita: 1.5.2 Rekonštrukcia verejného osvetlenia	2024-2025	70,00	obec
Aktivita: 1.5.3 Poskytovanie súčinnosti pri výstavbe optickej siete	2024-2026	3,00	obec, súkr. subjekt
PRIORITA: PARTNERSKÁ A CEZHRANIČNÁ SPOLUPRÁCA			
Opatrenie 1.6: Spolupráca s partnerskými obcami			
Aktivita: 1.6.1 Rozvoj partnerskej a cezhraničnej spolupráce	od 2023 priebežne	4,00	obec
SOCIÁLNA OBLASŤ			
PRIORITA: BÝVANIE			
Opatrenie 2.1: Tvorba možností pre rozvoj bývania			
Aktivita: 2.1.1 Obstaranie územného plánu	2023-2026	15,00	obec
Projekt: 2.1.2 Prestavba budovy bývalej školy na nájomné byty (12 b.j.)	2026-2029	1 000,00	obec
PRIORITA: BEZPEČNOSŤ			
Opatrenie 2.2: Zvyšovanie bezpečnosti obyvateľov			
Aktivita: 2.2.1 Výstavba kamerového systému	2025	20,00	obec
Aktivita: 2.2.2 Realizácia bezpečnostných prvkov v doprave	2024-2025	5,00	obec
PRIORITA: SOCIÁLNA INFRAŠTRUKTÚRA, OBČIANSKA VYBAVENOSŤ			
Opatrenie 2.3: Zlepšenie kvality občianskej vybavenosti			
Projekt: 2.3.1 Rozšírenie kapacity Domu smútku	2028-2030	35,00	obec
Opatrenie 2.4: Podpora sociálnych služieb a sociálnych aktivít			
Aktivita: 2.4.1 V spolupráci s UPSVaR zapájanie obce do projektov AOTP	od 2023 priebežne	8,00	obec, UPSVaR
Projekt: 2.4.2 Výstavba zariadenia pre seniorov	2025-2028	600,00	obec
Projekt: 2.4.3 Zriadenie komunitného centra	2025-2027	90,00	obec
Aktivita: 2.4.4 Poskytovanie opatrovateľskej služby v domácnosti	2023-2030	100,00	obec
Aktivita: 2.4.5 Zriadenie obecného registrovaného sociálneho podniku	2024	50,00	obec
PRIORITA: KULTÚRA, ŠPORT A VOĽNÝ ČAS			
Opatrenie 2.5: Skvalitnenie ponuky športového vyžitia a trávenia voľného času			

Aktivita: 2.5.1 Dobudovanie športovo-rekreačného areálu	2026	25,00	obec
Opatrenie 2.6: Podpora spoločenského a kultúrneho života			
Aktivita: 2.6.1 Podpora kultúrnych a športových podujatí a telies	od 2023 priebežne	64,00	obec
ENVIRONMENTÁLNA OBLASŤ			
PRIORITA: ODPADOVÉ HOSPODÁRSTVO			
Opatrenie 3.1: Skvalitnenie nakladania s odpadmi a podpora zhodnocovania odpadov			
Aktivita: 3.1.1 Skvalitnenie systému zberu odpadov	2024-2025	5,00	obec
Projekt: 3.1.2 Výstavba zberného dvora	2024-2025	300,00	obec
Projekt: 3.1.3 Vybudovanie malej kompostárne	2023-2025	90,00	obec
PRIORITA: ADAPTÁCIA NA ZMENU KLÍMY, ZNIŽOVANIE PRODUKCIE CO₂			
Opatrenie 3.2: Realizácia adaptačných a mitigačných opatrení na zmenu klímy, zelené a modré investície, zvyšovanie biodiverzity			
Aktivita: 3.2.1 Údržba a revitalizácia zelene na verejných priestranstvách, výsadba stromov a krov, vrátane realizácie prvkov drobnej architektúry (obecného mobiliáru)	2023-2030	80,00	obec
Aktivita: 3.2.2 Realizácia ďalších adaptačných opatrení a opatrení na zvyšovanie biodiverzity v sídelnom prostredí	2025-2028	120,00	obec
Opatrenie 3.3: Zvyšovanie energetickej efektívnosti budov, prechod na OZE			
Projekt: 3.3.1 Zníženie energetickej náročnosti prevádzky kultúrneho domu, vrátane rekonštrukcie interiéru	2024-2027	600,00	obec
Projekt: 3.3.2 Zníženie energetickej náročnosti prevádzky budovy OcÚ a MŠ	2023-2025	300,00	obec
Aktivita: 3.3.3 Podpora využívania obnoviteľných a alternatívnych zdrojov energie vo verejných budovách a na verejných plochách	2024-2030	80,00	obec

Zdroj: vlastné spracovanie

Administratívne, organizačné a inštitucionálne zabezpečenie PHSR

Vypracovaním a schválením tohto programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja plní obec jeden zo základných princípov regionálnej politiky, ktorým je princíp programovania. Implementácia navrhovaných projektov a aktivít si bude vyžadovať konkrétnych ľudí, ktorí budú tieto projekty/aktivity uskutočňovať od začiatku do konca a ktorí za nich budú aj zodpovední. Vzhľadom na poddimenzovanosť samosprávy z aspektu ľudských zdrojov sa predpokladá, že niektoré projekty/aktivity bude potrebné realizovať v spolupráci s externými poradcami, odborníkmi, príp. špecializovanými firmami.

V systéme riadenia a implementácie PHSR je **Riadiacim orgánom** na úrovni obce obecný úrad prostredníctvom starostu obce. Ten zodpovedá za systém riadenia PHSR, ako aj za systém čerpania získaných dotácií, použitia úverových zdrojov a v prípade získania pomoci zo štrukturálnych fondov aj za čerpanie tejto pomoci. Obecné zastupiteľstvo plní úlohu **Monitorovacieho výboru**. **Orgánom auditu** je hlavný kontrolór a príslušná komisia OcZ, ak je zriadená. Funkciu **Platobného orgánu** vykonáva ekonomické oddelenie OcÚ a príslušné oddelenia OcÚ plnia funkciu **Sprostredkovateľského orgánu**. PHSR ako aj všetky jeho zmeny a doplnky schvaľuje obecné zastupiteľstvo (Inštitút priestorového plánovania, 2016).

Administratívne zabezpečenie realizácie tohto programu je teda nevyhnutnou podmienkou jeho plnenia. Realizácia si však bude vyžadovať pravidelnú systematickú prácu. Z tohto dôvodu sa odporúča zriadiť pri obecnom zastupiteľstve komisiu strategického rozvoja. Táto komisia by vystupovala ako poradný orgán, ktorého úlohou by bolo vypracovať a posúdiť Správu o realizácii PHSR, stav finančného čerpania prostriedkov, podieľať sa na určovaní priorít realizácie PHSR a zúčastňovať sa dôležitých stretnutí, týkajúcich sa rozvoja obce. V prípade potreby by táto komisia mala za úlohu prehodnotiť plán na ďalšie obdobie, eventuálne doplniť úlohy a opatrenia, ktoré neboli uvedené v tomto programe a pod.

Samospráva tak bude raz ročne získavať a spracovávať pripomienky poslancov, zamestnancov OcÚ, partnerov a verejnosti. Spracovanie pripomienok bude trvať do stanoveného termínu (napr. do septembra príslušného roku), kedy bude zastupiteľstvu predložené hodnotenie PHSR za predchádzajúci rok a aj jeho prípadná aktualizácia. Obecné zastupiteľstvo vo vzťahu k realizácii PHSR berie na vedomie návrh strategickú časť dokumentu, schvaľuje celý dokument PHSR a každoročne schvaľuje vyhodnotenie jeho plnenia. Úlohou obecného zastupiteľstva je taktiež schvaľovanie spolufinancovania pripravovaných projektov. Obecné zastupiteľstvo teda každoročne schvaľuje hodnotiace a monitorovacie správy a rozhoduje o prípadných zmenách a aktualizácii programu.

Stručný popis komunikačnej stratégie

Súčasťou každého z pripravovaných a realizovaných projektov PHSR budú, či už z dôvodu povinného informovania a publicity (najmä pri projektoch financovaných z EŠIF) alebo v rámci komunikácie medzi obcou a cieľovými skupinami pri príprave a realizácii projektov, rôzne formy komunikácie. V prípade realizácie projektov z EŠIF budú v záujme informovania verejnosti osadené informačné tabule, príp. budú organizované úvodné a záverečné konferencie, semináre, workshopy, rôzne informačné stretnutia a pod.

V podmienkach obce prebieha komunikácia predovšetkým osobným stykom verejnosti a záujmových skupín s jej volenými orgánmi a zamestnancami. Významným komunikačným kanálom najmä pre mladšie a stredné vekové kategórie obyvateľstva je webová stránka obce. Staršie vekové kategórie uprednostňujú najmä obecný rozhlas, úradnú tabuľu a osobné podanie. Ďalším nástrojom komunikácie budú pozvánky na priamu účasť verejnosti na zasadnutiach obecného zastupiteľstva. Prostredníctvom uvedených komunikačných kanálov bude až do ukončenia platnosti PHSR prebiehať neustála komunikácia s obyvateľmi týkajúca sa realizácie tohto Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce.

Systém monitorovania a hodnotenia

Cieľom systému monitorovania a hodnotenia je získavanie informácií o reálnom plnení PHSR a o jeho prípadnom negatívnom vývoji. Dôsledkom dobrého nastavenia systému monitorovania a hodnotenia bude prípadná zmena spôsobu realizácie, podľa potreby aj definovanie a prijatie nových opatrení. Ako už bolo spomenuté vyššie, samospráva bude raz ročne (do začiatku prípravy rozpočtu na ďalší rok) získavať a spracovávať pripomienky poslancov, zamestnancov OcÚ, zainteresovaných partnerov a verejnosti. Spracovanie pripomienok bude trvať do stanoveného termínu, kedy bude zastupiteľstvu predložené hodnotenie PHSR za predchádzajúci rok a aj jeho prípadná aktualizácia.

Monitorovanie Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja sa teda bude vykonávať priebežne počas celého trvania PHSR až do ukončenia jeho platnosti. Tento proces bude vychádzať z údajov uvedených vo Formulári P2 – ukazovatele výstupu, výsledku a dopadu projektu. Výstupom monitorovania PHSR bude monitorovacia správa za príslušný rok schválená obecným zastupiteľstvom, ktorej súčasťou môže byť aj prípadná monitorovacia správa schválená riadiacim orgánom v rámci implementácie projektov z EŠIF. Za prípravu monitorovacej správy konkrétneho projektu bude zodpovedať jeho garant podľa povahy projektu. Za prípravu monitorovacej správy PHSR bude zodpovedať samospráva obce – či už prostredníctvom starostu obce, hlavného kontrolóra, poslancov, zriadenej komisie strategického rozvoja, zamestnancov obecného úradu, príp. inej poverenej osoby.

Formulár 10 (R5): Plán hodnotenia a monitorovania

Plán priebežných hodnotení PHSR počas jeho platnosti 2023-2030		
Typ hodnotenia	Vykonať prvýkrát	Dôvod vykonania / periodicita
Strategické hodnotenie	najskôr v roku 2025	podľa rozhodnutia obce a vzniknutej spoločenskej potreby
Operatívne hodnotenie	v prípade potreby	kontrola súladu programu s reálnou situáciou
Tematické hodnotenie časti PHSR	2026	téma hodnotenia identifikovaná ako riziková časť vo výročnej monitorovacej správe za predchádzajúci kalendárny rok
Ad hoc mimoriadne hodnotenie	v prípade potreby	pri značnom odklone od stanovených cieľov; pri návrhu na revíziu PHSR
Ad hoc hodnotenie celého PHSR alebo jeho časti	2023-2030	na základe rozhodnutia starostu, kontrolného orgánu, podnetu poslancov, správy auditu a pod.

Zdroj: vlastné spracovanie

E-Finančná časť

Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja

Finančná časť obsahuje finančné zabezpečenie jednotlivých opatrení a aktivít, inštitucionálnu a organizačnú stránku realizácie programu rozvoja obce. Táto časť obsahuje:

- indikatívny finančný plán na celú realizáciu PHSR,
- model viaczdrojového financovania jednotlivých opatrení, aktivít (projektov) za účasti sociálno-ekonomických partnerov v území,
- hodnotiacu tabuľku pre výber projektov.

Indikatívny finančný plán

Výška potrebných finančných prostriedkov je v tomto PHSR uvedená pri jednotlivých projektoch a opatreniach. Uvedené sumy sú stanovené odhadom, keďže bez spracovania projektovej dokumentácie nie je možné ex-ante určiť predpokladanú sumu, potrebnú na realizáciu projektu. Navyše, táto suma sa ešte mení po realizácii verejného obstarávania. Pri rozhodovaní o financovaní jednotlivých projektov sa bude prihliadať na ich dôležitosť a na ich prínos pre rozvoj obce. Niektoré projekty/aktivity sa budú môcť realizovať v rámci bežnej prevádzky samosprávy, iné si však budú vyžadovať náročnejšie zdroje z hľadiska finančného aj personálneho zabezpečenia.

Potenciálne zdroje, ktoré sa samospráva môže snažiť získať na realizáciu opatrení a aktivít uvedených v tomto PHSR, sú najmä:

- bankové úvery,
- štátne dotácie z účelových fondov (napr. Environmentálny fond, ŠFRB),
- financovanie z národných projektov (napr. úrady práce, soc. vecí a rodiny - AOTP),
- rozpočet samosprávneho kraja,
- európske štrukturálne a investičné fondy,
- nadácie, neinvestičné fondy,
- Svetová banka,
- účelové fondy zahraničných zastupiteľstiev v SR,
- sponzorské dary podnikateľov, súkromných osôb, neziskového sektora a pod.,
- vlastné zdroje (rozpočet obce).

Celkovým prehľadom plánovaných finančných prostriedkov počas celej doby platnosti schváleného Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja je Indikatívny rozpočet – sumarizácia.

Formulár 11 (F1): Indikatívny rozpočet - sumarizácia

Oblasť	rok								Spolu (tis. €)
	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	
Hospodárska	1 201,60	1 212,60	1 442,60	862,60	81,60	71,60	1,60	1,60	4 875,80
Sociálna	25,00	76,00	175,00	603,00	581,00	396,00	122,00	34,00	2 012,00
Environmentálna	150,00	463,00	472,00	260,00	150,00	40,00	20,00	20,00	1 575,00
SPOLU (tis. €)	1 376,60	1 751,60	2 089,60	1 725,60	812,60	507,60	143,60	55,60	8 462,80

Zdroj: vlastné spracovanie

Model viaczdrojového financovania a finančný rámec

Financovanie jednotlivých projektov sa bude realizovať z viacerých zdrojov, pričom závisieť bude od aktuálnej finančnej situácie obce a aktuálnych potrieb. Financovanie sa tak bude opierať o zdroje obce, o národné zdroje, o zdroje z EŠIF, VÚC, o súkromné a ďalšie zdroje.

Intervenčná matica predstavuje odhad objemu potrebných zdrojov na realizáciu jednotlivých projektových zámernov. Finálna podoba a konkrétna výška investícií bude známa až po vypracovaní projektovej dokumentácie a vychádzať bude najmä z procesu verejného obstarávania.

Formulár 12 (F5): Model viaczdrojového financovania – intervenčná matica

Viaczdrojové financovanie (tis. eur)								
Opatrenie	Celkové náklady	Verejné zdroje					Súkromné zdroje	Iné zdroje
		EÚ	Štát	VÚC	Obec	Spolu		
Opatrenie 1.1	4,00				4,00	4,00		
Opatrenie 1.2	4,80				4,80	4,80		
Opatrenie 1.3	70,00	51,00	6,00		13,00	70,00		
Opatrenie 1.4	3 020,00	2 550,00	310,00	125,00	35,00	3 020,00		
Opatrenie 1.5	1 773,00	59,50	1 707,00		6,50	1 773,00		
Opatrenie 1.6	4,00			2,00	2,00	4,00		
Opatrenie 2.1	1 015,00		955,00		60,00	1 015,00		
Opatrenie 2.2	25,00		9,00	10,00	6,00	25,00		
Opatrenie 2.3	35,00	29,75	3,50		1,75	35,00		
Opatrenie 2.4	848,00	671,50	86,00		90,50	848,00		
Opatrenie 2.5	25,00	21,25	2,50		1,25	25,00		
Opatrenie 2.6	64,00			20,00	44,00	64,00		
Opatrenie 3.1	395,00		370,50		21,50	392,00	3,00	
Opatrenie 3.2	200,00	170,00	20,00		10,00	200,00		
Opatrenie 3.3	980,00	833,00	98,00		49,00	980,00		
SPOLU	8 462,80	4 386,00	3 567,50	157,00	349,30	8 459,80	3,00	0,00

Zdroj: MDVRR 2015, vlastné spracovanie

Finančný rámec na realizáciu PHSR pre potreby súhrnného prehľadu plánovaných projektov a aktivít je formulárom s podrobnou štruktúrou plánovaných finančných prostriedkov na opatrenia, projekty a aktivity PHSR na celé jeho obdobie. Obsahuje podrobné členenie predpokladaných finančných zdrojov, potrebných na realizáciu jednotlivých projektov.

Formulár 13 (F2): Finančný rámec pre realizáciu PHSR

Číslo opatrenia	Kód a názov projektu/aktivity	Klasifikácia stavieb - trieda	Hlavný ukazovateľ výsledku, dopadu	Termín začatia a ukončenia realizácie projektu / aktivity	RN Spolu (tis. eur)	Verejné zdroje celkom	Verejné zdroje		Súkromné zdroje	Úverové zdroje	EIB príspevok (informatívne)	Iné zdroje
				rok			a=b+e+f+g+h	b=c+d				
I. Hospodárska oblasť					4 875,80 €	4 875,80 €	2 412,80 €	2 463,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €
Opat. 1.1	1.1.1 Podpora rozvoja služieb a podnikateľských aktivít v obci		rozvinutie lokálnej ekonomiky	2023-2030	2,40 €	2,40 €	2,40 €					
	1.1.2 Podpora zavádzania inovácií u miestnych zamestnávateľov		rozvinutie lokálnej ekonomiky	2023-2030	1,60 €	1,60 €	1,60 €					
Opat. 1.2	1.2.1 Podpora zavádzania efektívnych SMART digitálnych riešení v podnikoch a u subjektov poskytujúcich verejné služby		rozvinutie lokálnej ekonomiky	2023-2030	3,20 €	3,20 €	3,20 €					
	1.2.2 Zvyšovanie digitálnych zručností zamestnancov a obyvateľov obce		zvýšená zamestnanosť obyvateľstva	2023-2030	1,60 €	1,60 €	1,60 €					

Opat. 1.3	1.3.1 Výstavba drobnej doplnkovej infraštruktúry popri ceste na Panošínú	2412 - Ostatné športové a rekreačné stavby	vyšší počet turistov v obci	2024-2025	20,00 €	20,00 €	3,00 €	17,00 €				
	1.3.2 Výstavba doplnkovej infraštruktúry popri budúcej regionálnej cyklotrase	2412 - Ostatné športové a rekreačné stavby	vyšší počet turistov v obci	2026-2028	40,00 €	40,00 €	6,00 €	34,00 €				
	1.3.3 Skvalitnenie dopravno-orientačného systému v obci		vyšší počet turistov v obci	2025	10,00 €	10,00 €	10,00 €					
Opat. 1.4	1.4.1 Rekonštrukcia miestnych komunikácií po dobudovaní kanalizácie, vrátane výstavby chodníkov	2112 - Miestne komunikácie	zabezpečený kvalitný prístup k bytom; zvýšená bezpečnosť chodcov	2025-2028	350,00 €	350,00 €	250,00 €	100,00 €				
	1.4.2 Výstavba chodníkov na cintoríne	2112 - Miestne komunikácie	zvýšená bezpečnosť a komfort návštevníkov cintorína	2023	100,00 €	100,00 €	15,00 €	85,00 €				
	1.4.3 Podpora výstavby regionálnych cyklistických chodníkov cez kataster obce	2112 - Miestne komunikácie	vyšší počet turistov v obci; lepšie zdravie obyvateľov	2023-2026	2 500,00 €	2 500,00 €	375,00 €	2 125,00 €				
	1.4.4 Dobudovanie chýbajúcich parkovacích miest, vrátane rekonštrukcie chodníkov pri OcÚ	2112 - Miestne komunikácie	vyšší komfort návštevníkov OcÚ, rodičov detí MŠ a zamestnancov	2024	50,00 €	50,00 €	7,50 €	42,50 €				

	1.4.5 Výstavba (rekonštrukcia) rigolov a odvodňovacích kanálov popri miestnych komunikáciách	2112 - Miestne komunikácie	zvýšená bezpečnosť dopravy; nižšie ohrozenie osôb a majetku v dôsledku dažďov	2024	20,00 €	20,00 €	20,00 €						
Opat. 1.5	1.5.1 Dobudovanie kanalizácie v obci	2223 - Miestne kanalizácie	dobudovaná kanalizačná sieť v obci; čistejšie životné prostredie; lepšie zdravie obyvateľov	2023-2025	1 700,00 €	1 700,00 €	1 700,00 €						
	1.5.2 Rekonštrukcia verejného osvetlenia	2224 - Miestne elektrické a telekomunikačné rozvody a vedenia	nižšia spotreba el. energie na prevádzku verejného osvetlenia	2024-2025	70,00 €	70,00 €	10,50 €	59,50 €					
	1.5.3 Poskytovanie súčinnosti pri výstavbe optickej siete	2224 - Miestne elektrické a telekomunikačné rozvody a vedenia	obyvatelia s pripojením na vysokorýchlostný internet	2024-2026	3,00 €	3,00 €	3,00 €						
Opat. 1.6	1.6.1 Rozvoj partnerskej a cezhraničnej spolupráce		3 podporené partnerské projekty	2023-2030	4,00 €	4,00 €	4,00 €						
II. Sociálna oblasť					2 012,00 €	2 012,00 €	1 279,50 €	732,50 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €
Opat. 2.1	2.1.1 Obstaranie územného plánu		vytvorené vhodné podmienky na komplexný rozvoj územia, vrátane bývania	2023-2026	15,00 €	15,00 €	15,00 €						

	2.1.2 Prestavba budovy bývalej školy na nájomné byty (12 b.j.)	1122 - Trojbytové a viacbytové budovy	12 nových nájomných bytov	2026-2029	1 000,00 €	1 000,00 €	1 000,00 €					
Opat. 2.2	2.2.1 Výstavba kamerového systému	2224 - Miestne elektrické a telekomunikačné rozvody a vedenia	15 nových kamier	2025	20,00 €	20,00 €	20,00 €					
	2.2.2 Realizácia bezpečnostných prvkov v doprave		vyššia bezpečnosť cestnej premávky a bezpečnosť chodcov	2024-2025	5,00 €	5,00 €	5,00 €					
Opat. 2.3	2.3.1 Rozšírenie kapacity Domu smútku	1272 - Budovy a miesta na vykonávanie náboženských aktivít	vyššia kapacita budovy	2028-2030	35,00 €	35,00 €	5,25 €	29,75 €				
Opat. 2.4	2.4.1 V spolupráci s UPSVaR zapájanie obce do projektov AOTP		3 zamestnané osoby	2023-2030	8,00 €	8,00 €	8,00 €					
	2.4.2 Výstavba zariadenia pre seniorov	1264 - Nemocničné budovy a zdravotnícke zariadenia	20 prijímateľov sociálnej služby	2025-2028	600,00 €	600,00 €	90,00 €	510,00 €				
	2.4.3 Zriadenie komunitného centra	1264 - Nemocničné budovy a zdravotnícke zariadenia	20 prijímateľov sociálnej služby	2025-2027	90,00 €	90,00 €	13,50 €	76,50 €				

	2.4.4 Poskytovanie opatrovateľskej služby v domácnosti		1 prijímateľ sociálnej služby ročne	2023-2030	100,00 €	100,00 €	5,00 €	95,00 €				
	2.4.5 Zriadenie obecného registrovaného sociálneho podniku		10 zamestnaných osôb	2024	50,00 €	50,00 €	50,00 €					
Opat. 2.5	2.5.1 Dobudovanie športovo-rekreačného areálu	2411 - Športové ihriská	verejná realizujúca športové aktivity	2026	25,00 €	25,00 €	3,75 €	21,25 €				
Opat. 2.6	2.6.1 Podpora kultúrnych a športových podujatí a telies		kultúrne a športové podujatia konané na území obce	2023-2030	64,00 €	64,00 €	64,00 €					
III. Environmentálna oblasť					1 575,00 €	1 572,00 €	569,00 €	1 003,00 €	3,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €
Opat. 3.1	3.1.1 Skvalitnenie systému zberu odpadov		skvalitnený systém triedeného zberu, vyššia úroveň vytriedenia odpadov	2024-2025	5,00 €	2,00 €	2,00 €	3,00 €				
	3.1.2 Výstavba zberného dvora	2420 - Ostatné inžinierske stavby, i.n.	vyššia úroveň vytriedenia odpadov	2024-2025	300,00 €	300,00 €	300,00 €					
	3.1.3 Vybudovanie malej kompostárne	2421 - Ostatné inžinierske stavby, i.n.	vyššia úroveň vytriedenia odpadov; nižšie množstvo BRKO ukladaného na skládky	2023-2025	90,00 €	90,00 €	90,00 €					

Opat. 3.2	3.2.1 Údržba a revitalizácia zelene na verejných priestranstvách, výsadba stromov a krov, vrátane realizácie prvkov drobnej architektúry (obecného mobiliáru)		kvalitnejšia zeleň; kvalitnejšie verejné priestranstvá	2023-2030	80,00 €	80,00 €	12,00 €	68,00 €				
	3.2.2 Realizácia ďalších adaptačných opatrení a opatrení na zvyšovanie biodiverzity v sídelnom prostredí		realizované dodatočné adaptačné opatrenia	2025-2028	120,00 €	120,00 €	18,00 €	102,00 €				
Opat. 3.3	3.3.1 Zníženie energetickej náročnosti prevádzky kultúrneho domu, vrátane rekonštrukcie interiéru	1261 - Budovy na kultúrnu a verejnú zábavu	nižšia spotreba el. energie na prevádzku budovy	2024-2027	600,00 €	600,00 €	90,00 €	510,00 €				
	3.3.2 Zníženie energetickej náročnosti prevádzky budovy OcÚ a MŠ	1261 - Budovy na kultúrnu a verejnú zábavu	nižšia spotreba el. energie na prevádzku budovy	2023-2025	300,00 €	300,00 €	45,00 €	255,00 €				
	3.3.3 Podpora využívania obnoviteľných a alternatívnych zdrojov energie vo verejných budovách a na verejných plochách		vyšší podiel elektrickej energie získanej z OZE	2024-2030	80,00 €	80,00 €	12,00 €	68,00 €				
Celkom					8 462,80 €	8 459,80 €	4 261,30 €	4 198,50 €	3,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €

Zdroj: MDVRR 2015, Obecný úrad Lipovec, vlastné spracovanie

System hodnotenia a zaradovania projektov do financovania

Dôležitým momentom v procese realizácie PHSR bude schvaľovanie financovania jednotlivých projektových zámerov obecným zastupiteľstvom. Pri výbere projektov/aktivít bude preto nutné prihliadať na ich dôležitosť a význam či už z legislatívneho hľadiska alebo vo vzťahu k rozvoju obce.

Nasledujúca hodnotiacia tabuľka pre výber projektov/aktivít je upravená pre potreby obce. Najvyššiu prioritu (úroveň dôležitosti) majú projekty/aktivity, ktorých realizácia vyplýva priamo z legislatívy a projekty/aktivity, ktoré budú riešiť výrazne naliehavú havarijnú alebo mimoriadnu situáciu. Kategória s vysokou prioritou zahŕňa projekty/aktivity s oporou vo VZN obce, projekty/aktivity Miestnej akčnej skupiny, oblastnej organizácie cestovného ruchu, projekty/aktivity s vydaným právoplatným stavebným povolením (príp. aj projekty/aktivity s ukončeným procesom verejného obstarávania), projekty/aktivity, na ktoré sa dajú získať zdroje z EŠIF a/alebo ich realizácia je zároveň nutná pre rozvoj obce a projekty/aktivity, ktoré majú vysokú podporu u obyvateľstva. Kategória so strednou úrovňou dôležitosti obsahuje tie projekty/aktivity, ktoré majú možnosť byť spolufinancované z európskych štrukturálnych a investičných fondov a/alebo ich realizácia je zároveň vhodná pre rozvoj obce. Kategóriu 4 a 5 predstavujú projekty/aktivity nachádzajúce sa vo fáze úvah (bez spracovania prvotných analýz, projektovej dokumentácie, stavebného povolenia a pod.).

Formulár 14 (F3): Hodnotiacia tabuľka pre výber projektov/aktivít

Kategória	Úroveň dôležitosti	Hodnotiace kritérium (podmienky pre zaradenie do úrovne dôležitosti)	Projekt/Aktivita
1	Najvyššia	a) projekty/aktivity vyplývajúce zo zákona alebo legislatívy EÚ b) projekty/aktivity riešiace havarijnú alebo mimoriadnu situáciu	1.5.1; 3.1.1; 3.1.3;
2	Vysoká	a) projekty/aktivity s oporou vo VZN obce b) projekty/aktivity s právoplatným stavebným povolením c) projekty/aktivity MAS d) projekty/aktivity OOCR e) projekty/aktivity miestnych rozvojových organizácií f) projekty/aktivity s vysokou podporou obyvateľov g) projekty/aktivity s potenciálom spolufinancovania z EŠIF a z iných zdrojov a/alebo projekty/aktivity, ktorých realizácia je pre rozvoj obce nutná	1.3.1; 1.3.2; 1.4.1; 1.4.2; 1.4.3; 1.5.2; 2.1.1; 2.2.2; 2.4.4; 2.4.5; 2.6.1; 3.1.2; 3.2.1; 3.2.2; 3.3.1; 3.3.2; 3.3.3;
3	Stredná	projekty/aktivity s potenciálom spolufinancovania z EŠIF a z iných zdrojov a/alebo projekty/aktivity, ktorých realizácia je pre rozvoj obce vhodná	1.1.2; 1.2.1; 1.2.2; 1.3.3; 1.4.4; 1.4.5; 1.5.3; 1.6.1; 2.1.2; 2.2.1; 2.4.1; 2.4.2; 2.4.3; 2.5.1;
4	Nízka	projekty/aktivity v štádiu zámerov / úvah	1.1.1; 2.3.1;
5	Najnižšia	ostatné	

Zdroj: vlastné spracovanie

Záver

Formulár 15 (Z1): Schválenie PHSR

Schválenie PHSR	
Dokument	<p>Názov dokumentu: Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Lipovec na roky 2023-2030</p> <p>Štruktúra dokumentu: dokument je štruktúrovaný podľa zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov, podľa Metodiky tvorby a implementácie programov hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja regiónov, programov rozvoja obcí a skupín obcí s uplatnením princípov udržateľného smart (inteligentného, rozumného) rozvoja, vydanéj Úradom podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu, január 2020, Metodiky na spracovanie Programu rozvoja obce, vydanéj Inštitútom priestorového plánovania, september 2016 a podľa Metodiky na vypracovanie Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce/obcí/VÚC, vydanéj Ministerstvom dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja, verzia 2.0, február 2015.</p>
Spracovanie	<p>Forma a obdobie spracovania: spracovanie PHSR vykonala obec v partnerstve s externým odborníkom, ktorý koordinoval proces tvorby dokumentu a zabezpečoval dodržiavanie metodických postupov. Dokument bol spracovaný v zime 2022/2023.</p> <p>Riadiaci tím: riadiaci tím pozostával z 2 členov a v procese spracovania mal 2 pracovné zasadania.</p> <p>Účasť verejnosti a komunikácia s ňou: verejnosť participovala na procese spracovania PHSR prostredníctvom prieskumu názorov.</p> <p>Autor dokumentu: RNDr. Radomír Babiak, PhD.; www.dokumentypreobce.sk</p> <p>Náklady na spracovanie: z rozpočtu obce.</p>
Prerokovanie	<p>Prerokovanie v orgánoch samosprávy dňa: 31.03.2023.</p>
Schválenie	<p>Návrh na uznesenie zastupiteľstva: „Obecné zastupiteľstvo schvaľuje Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Lipovec na roky 2023-2030“.</p>

Zdroj: vlastné spracovanie

Prílohy

Zoznam informačných zdrojov použitých v PHSR

Bazálne environmentálne informácie o sídlach Slovenska (www.beiss.sk)

Halás, M. (2008): Priestorová polarizácia spoločnosti s detailným pohľadom na periférne regióny Slovenska. *Sociologický časopis/Czech Sociological Review*, 2008, Vol. 44, No. 2

Inštitút priestorového plánovania (2016): *Stručná metodika spracovania Programu rozvoja obce a Spoločného programu rozvoja obcí*. Bratislava: september 2016.

Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001

Korec, P. (2005): *Regionálny rozvoj Slovenska v rokoch 1989-2004*. Bratislava: Geografika, 2005. ISBN 80-969338-0-9, 227 s.

MDVRR (2015): *Metodika na vypracovanie programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce/obcí/VÚC*. Bratislava: Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja, verzia 2.0, február 2015, 62 s.

PHRSR Žilinského samosprávneho kraja 2021+

PHSR obce Lipovec 2016, Zmeny a doplnky č. 1

Povodňová dokumentácia obce Lipovec

Register pozemkových spoločností

Register účtovných závierok

MŽP (2018): *Stratégia adaptácie Slovenskej republiky na zmenu klímy*. Bratislava: Ministerstvo životného prostredia, aktualizácia 2018.

Štatistický úrad Slovenskej republiky

Úrad podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu (2020): *Metodika tvorby a implementácie programov hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja regiónov, programov rozvoja obcí a skupín obcí s uplatnením princípov udržateľného smart (inteligentného, rozumného) rozvoja*. Bratislava: január 2020.

Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny

Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2030

Weisová, D., Bernátová, M. (2012): *Strategické plánovanie samosprávy*. Žilina: Municipalia, 2012.

Zákon č. 389/1990 Zb. o obecnom zriadení

Zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti

Zákon č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy

Zákon č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja

Internetové zdroje:

census2011.statistics.sk

datacube.statistics.sk

datacube.statistics.sk/SODB/

<http://cp.atlas.sk>

<http://envirozataze.enviroportal.sk>

<http://uzemia.enviroportal.sk>

<https://gis.nlcsk.org/islhp/#lesnictvo>

statdat.statistics.sk

www.beiss.sk

www.cdb.sk

www.ives.minv.sk/heraldreg

www.maps.google.com

www.minv.sk

www.orsr.sk

www.pamiatky.sk

www.registeruz.sk

www.scitanie.sk

www.statistics.sk

www.zrsr.sk

Zoznam skratiek použitých v PHSR

AOTP	Aktívne opatrenia trhu práce	NN	Nízke napätie
AZE	Alternatívne zdroje energie	NPR	Národná prírodná rezervácia
b.j.	Bytové jednotky	OcÚ	Obecný úrad
BRKO	Biologicky rozložiteľný komunálny odpad	o. i.	Okrem iného
CDB	Cestná databanka	OOCR	Oblasťná organizácia cestovného ruchu
CLLD	Community-led Local Development (Miestny rozvoj vedený komunitou)	OZE	Obnoviteľné zdroje energie
CR	Cestovný ruch	PA	Povodňová aktivita
ČOV	Čistička odpadových vôd	PP	Prírodná pamiatka
DHZ	Dobrovoľný hasičský zbor	PR	Prírodná rezervácia
EAO	Ekonomicky aktívne obyvateľstvo	PPA	Pôdohospodárska platobná agentúra
EIB	Európska investičná banka	PPF	Poľnohospodársky pôdny fond
EŠIF	Európske štrukturálne a investičné fondy	SHR	Samostatne hospodáriaci roľníci
EZÚS	Európske zoskupenie územnej spolupráce	SKT	Slovenský klub turistov
ha	Hektár	SPR	Strategicko-plánovací región
IBV	Individuálna bytová výstavba	ŠFRB	Štátny fond rozvoja bývania
IUI	Integrovaná územná investícia	ŠÚ SR	Štatistický úrad Slovenskej republiky
KURS	Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001	ÚPSVaR	Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
KZAM	Klasifikácia zamestnaní	ÚSES	Územný systém ekologickej stability
MAS	Miestna akčná skupina	TTP	Trvalé trávne porasty
MOK	Maloobjemový kontajner	UoZ	Uchádzač o zamestnanie
MRK	Marginalizované rómske komunity	VÚC	Vyšší územný celok
MSP	Malí a strední podnikatelia	VZN	Všeobecne záväzné nariadenie
MŽP	Ministerstvo životného prostredia	ŽSK	Žilinský samosprávny kraj
NFP	Nenávratný finančný príspevok		

Zoznam máp, tabuliek, grafov, obrázkov a formulárov

Mapy

Mapa 1: Poloha obce Lipovec - širšie vzťahy.....	3
Mapa 2: Poloha obce Lipovec voči susediacim obciam.....	4

Tabuľky

Tabuľka 1: Zoznam analyzovaných koncepčných dokumentov	14
Tabuľka 2: Zoznam použitých kvalitatívnych a kvantitatívnych dát.....	15
Tabuľka 3: Základné charakteristiky stavu a pohybu obyvateľstva.....	18
Tabuľka 4: Veková štruktúra obyvateľov podľa produktívnych vekových skupín.....	22
Tabuľka 5: Štruktúra obyvateľov podľa národnosti	23
Tabuľka 6: Štruktúra obyvateľov podľa náboženského vyznania.....	23
Tabuľka 7: Vývoj nezamestnanosti v obci	25
Tabuľka 8: Štruktúra UoZ podľa veku k 31.12.2022	25
Tabuľka 9: Štruktúra UoZ podľa KZAM k 31.12.2022	27
Tabuľka 10: Počet domov podľa typu domu	27
Tabuľka 11: Štruktúra domov podľa typu vodovodnej prípojky	28
Tabuľka 12: Štruktúra domov podľa typu kanalizačného systému	28
Tabuľka 13: Byty podľa obytných miestností	28
Tabuľka 14: Domy podľa obdobia výstavby	28
Tabuľka 15: Vybavenie technickou infraštruktúrou	30
Tabuľka 16: Základné parametre zdravotníckej a sociálnej infraštruktúry (2023)	30
Tabuľka 17: Infraštruktúra kultúry a športu	31
Tabuľka 18: Spádovosť obce k vybraným poskytovateľom administratívno-správnych služieb.....	32
Tabuľka 19: Štruktúra pôdneho fondu (k 31.12.2021; v ha)	33

Grafy

Graf 1: Vývoj počtu obyvateľov obce Lipovec.....	19
Graf 2: Prirodzený pohyb obyvateľstva v rokoch 2013-2022.....	20
Graf 3: Migračný pohyb obyvateľstva v rokoch 2013-2022	20
Graf 4: Celkový pohyb obyvateľstva v rokoch 2013-2022.....	21
Graf 5: Veková štruktúra obyvateľstva k 31.12.2022	22
Graf 6: Štruktúra obyvateľstva podľa najvyššieho ukončeného vzdelania	24
Graf 7: Štruktúra UoZ podľa vzdelania k 31.12.2022	25
Graf 8: Štruktúra UoZ podľa doby evidencie k 31.12.2022	26

Obrázky

Obrázok 1: Lipovec - centrálna časť obce.....	5
Obrázok 2: Obec Lipovec - časť Pod kanálom	6

Formuláre

Formulár 1 (Ú1): Zámer spracovania PHSR	10
Formulár 2 (Ú2): Harmonogram spracovania PHSR.....	11
Formulár 3 (Ú8): Štruktúra dokumentu	11
Formulár 4 (A8): STEEP analýza.....	38

Formulár 5 (A10): SWOT analýza.....	39
Formulár 6 (S1): Hierarchia rozvojových cieľov.....	46
Formulár 7 (P1): Prehľad opatrení, projektov a aktivít podľa oblastí	48
Formulár 8 (P2): Zoznam merateľných ukazovateľov v rámci jednotlivých opatrení PHSR.....	54
Formulár 9 (R1): Akčný plán	58
Formulár 10 (R5): Plán hodnotenia a monitorovania	62
Formulár 11 (F1): Indikatívny rozpočet - sumarizácia	64
Formulár 12 (F5): Model viaczdrojového financovania – intervenčná matica.....	65
Formulár 13 (F2): Finančný rámec pre realizáciu PHSR.....	66
Formulár 14 (F3): Hodnotiacia tabuľka pre výber projektov/aktivít	72
Formulár 15 (Z1): Schválenie PHSR	73